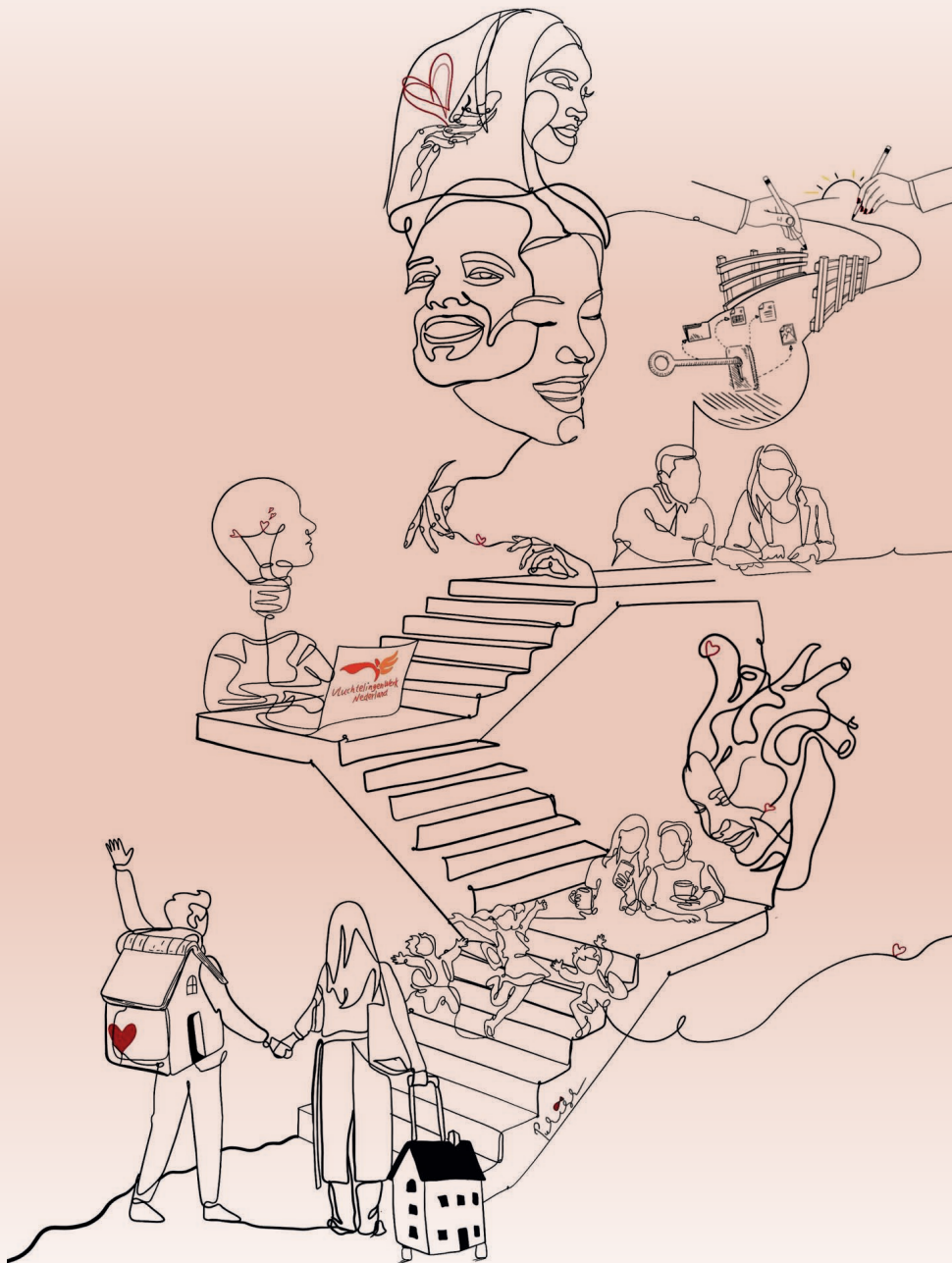

‘VAN HART TOT HART’

WERKEN AAN COMMUNITY SPONSORSHIP IN NEDERLAND

Evaluatierapport

Institute for Societal Resilience
Refugee Academy

Maria Charlotte Rast
(in samenwerking met Lena Badissi)

Colofon

Titel: 'Van Hart tot Hart': Werken aan Community Sponsorship in Nederland
Auteur: Maria Charlotte Rast
Met medewerking van: Lena Badissi
Eindredactie: Bea Ros
Design: Jubels
Illustratie Cover: Parisa Akbarzadeh Poladi
Uitgave: Institute for Societal Resilience
Refugee Academy
Faculteit der Sociale Wetenschappen,
Vrije Universiteit Amsterdam
De Boelelaan 1105, 1081 HV Amsterdam
refugee.academy.FSW@vu.nl

ISBN: 9789083126555
Datum: 21 februari 2025

Het project *Making the Dutch Connection; Pilots 'Community Sponsorship' in the Netherlands*, uitgevoerd door VluchtelingenWerk Nederland (VWN), is in onderlinge samenwerking tussen VWN, het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), de Nederlandse tak van de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR), de Refugee Resettlement Advisory Group (RRAG) en enkele gemeenten ontwikkeld en vervolgens begeleid, zowel in de uitvoering als in het evaluatieonderzoek. Het project is gefinancierd door Porticus. Het evaluatieonderzoek is uitgevoerd door de Refugee Academy van de Vrije Universiteit Amsterdam.

Tenzij anders vermeld, is alles in dit werk gelicentieerd onder een Creative Commons Naamsvermelding-Geen-AfgeleideWerken 4.0 Internationaal-licentie (CC BY-ND 4.0). Deze licentie laat anderen toe het werk onveranderd te kopiëren, distribueren, vertonen, op te voeren, en het werk te gebruiken voor commerciële doeleinden, zolang de auteur en uitgever worden vermeld als maker van het werk, en het werk onder identieke voorwaarden wordt verspreid. De volledige licentie-tekst is te lezen op: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/>

© Refugee Academy, Amsterdam, 2025.

INHOUD

Samenvatting	4
Summary	8
1. Inleiding	12
1.1. Aanleiding	12
1.2. Doelstelling evaluatieonderzoek	13
1.3. Leeswijzer	13
2. Community Sponsorship	14
2.1. Wat is Community Sponsorship?.....	14
2.2. Community Sponsorship in Nederland	15
3. Opzet van de Community Sponsorship pilot van VWN	16
3.1. Algemene Begeleiding van hervestigers.....	16
3.2. Doelstellingen van de pilot.....	19
3.3. Aanloopfase	20
3.4. Uitvoering van de Community Sponsorship pilot in de drie gemeenten	20
3.5. Drie gemeenten, drie modellen	22
4. Methodologie	24
4.1. Design: Interactieonderzoek	24
4.2. Dataverzameling.....	24
4.3. Analyse	27
4.4. Privacy	27
5. Ervaringen met de Community Sponsorship pilot van VWN	28
5.1. Perspectief van hervestigers	28
5.2. Perspectief van sponsoren	31
5.3. Perspectief van teamleiders	34
5.4. Perspectief van gemeenten.....	37
6. Lessen uit internationale en nationale voorbeelden	43
6.1. Het perspectief van hervestigers.....	43
6.2. Het perspectief van sponsoren/de gemeenschap.....	44
6.3. Het perspectief van de overheid	47
7. Conclusies en aanbevelingen	49
7.1. Meerwaarde van Community Sponsorship	49
7.2. Knelpunten en aanbevelingen.....	50
8. Literatuurlijst	58
9. Bijlagen	61
9.1. Topiclijst voor hervestigers, 1e ronde.....	61
9.2. Topiclijst voor hervestigers, 2e ronde.....	61
9.3. Vragenlijst voor sponsoren, 1e ronde	62
9.4. Vragenlijst voor sponsoren, 2e ronde	64
9.5. Vragenlijst voor sponsoren die zijn gestopt	65
9.6. Topiclijst voor gemeenten	66
9.7. Logic Model van de community sponsorship pilot.....	68

SAMENVATTING

Aanleiding: Wat is Community Sponsorship?

Nu wereldwijd het aantal mensen op de vlucht voor oorlog, vervolging en mensenrechtenschendingen ongekende hoogten heeft bereikt, groeit de behoefte aan humane opvang en duurzame inclusie van vluchtelingen. Hervestiging van vluchtelingen door de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) biedt een kans om vluchtelingen veilig en gereguleerd over te brengen en op te vangen in een land waar hun bescherming is gewaarborgd.

Maar het aantal vluchtelingen dat via hervestiging bescherming vindt, blijft doorgaans ver achter bij de behoefte. Bovendien is hervestiging de laatste jaren verder onder druk komen te staan door onder andere aanhoudende crises wereldwijd, beperkte opvangcapaciteiten, strengere toelatingseisen en het verlagen van hervestigingsquota. Om in te spelen op groeiende behoeften aan veilige en gereguleerde toegangsroutes ontwikkelen overheden, in samenwerking met het maatschappelijke middenveld wereldwijd complementaire trajecten, zoals humanitaire visa, gezinshereniging, onderwijs- of werkmogelijkheden en *sponsorship* programma's.

Bij *Community Sponsorship* bieden burgers – zogeheten sponsoren – emotionele, sociale, praktische en (in sommige landen) financiële ondersteuning bij de ontvangst en integratie van vluchtelingen die via het hervestigingsprogramma van UNHCR zijn toegelaten tot een land. Ervaringen uit andere landen laten zien dat *Community Sponsorship* hervestigers ondersteunt in het opbouwen van een nieuw leven, de maatschappelijke betrokkenheid van burgers en het draagvlak voor de opvang van hervestigers binnen gemeenschappen vergroot, en de draagkracht van hervestigingslanden bevordert.

Community Sponsorship pilot van VluchtelingenWerk Nederland

In Nederland staat *Community Sponsorship* nog in de kinderschoenen. Dit evaluatierapport richt zich op het project *Making the Dutch Connection; Pilots 'Community Sponsorship' in the Netherlands* uitgevoerd door VluchtelingenWerk Nederland (VWN). Deze *Community Sponsorship* pilot werd in het najaar 2021 in het leven geroepen gebaseerd op onderlinge samenwerking tussen VluchtelingenWerk Nederland (VWN), het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), de Nederlandse tak van de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR), de Refugee Resettlement Advisory Group (RRAG) en een gemeente met jarenlange hervestigingservaring. Deze *Community Sponsorship* pilot werd in de praktijk uitgevoerd door VluchtelingenWerk Nederland, begeleid, zowel in de uitvoering als in het evaluatieonderzoek, door bovenstaande partners, en gefinancierd door Porticus. De uitvoering van de pilot startte in het najaar van 2023 en eindigde in januari 2025. In drie gemeenten (Zaandam, Nissewaard en Zevenaar) werden sponsoren aan hervestigers verbonden om hen gedurende een periode van één jaar welkom te heten en, aanvullend op bestaande begeleiding door VWN en de gemeente, te ondersteunen bij hun start in de nieuwe omgeving.

Over dit evaluatieonderzoek

De Refugee Academy van de Vrije Universiteit Amsterdam werd gevraagd de pilot te monitoren en evalueren. Het evaluatieonderzoek is opgezet om in kaart te brengen hoe de *Community Sponsorship* pilot van VWN in de drie gemeenten is geïmplementeerd, en wat de ervaren meerwaarde en uitdagingen van deze aanpak, in aanvulling op bestaande maatschappelijke begeleiding door VWN, zijn. Dit is bekeken vanuit vier perspectieven: van hervestigers, sponsoren, teamleiders van VWN die de pilot lokaal implementeren, en medewerkers van de drie betrokken gemeenten. De data zijn verzameld in twee rondes van interviews/focusgroepen met hervestigers, twee vragenlijsten voor sponsoren, maandelijkse teamleidermeetings en interviews met gemeentemedewerkers. Via 'interactieonderzoek', waarbij er continue uitwisseling plaatsvond tussen de hoofdonderzoeker en uitvoerende partijen, zijn opgedane inzichten onmiddellijk gedeeld en gebruikt voor de doorontwikkeling van de pilot in de praktijk.

Dit rapport beschrijft de ervaren kansen en uitdagingen van de *Community Sponsorship* pilot en bevat aanbevelingen om dit model in Nederland op een betekenisvolle en duurzame manier verder te ontwikkelen.

Ervaringen van hervestigers

Hervestigers zijn in eerste instantie blij om in een veilig land te zijn en voelen zich welkom in de buurt. Maar ze noemen ook essentiële knelpunten, zoals bureaucratie, trage toegang tot basisvoorzieningen, financiële onzekerheden en zorgen om familieleden, die een voorspoedige en volledige participatie en integratie in de weg staan. Volgens hervestigers spelen sponsors een belangrijke rol in het bieden van praktische en sociale ondersteuning die hen helpt om een aantal van deze uitdagingen te overkomen en om hun weg te vinden in de nieuwe samenleving.

Hoe hervestigers *Community Sponsorship* ervaren, blijkt sterk afhankelijk te zijn van specifieke verwachtingen en de daadwerkelijke invulling van de begeleiding. Als beide niet goed op elkaar aansluiten, kan dit de beleving van hervestigers negatief beïnvloeden. Daarnaast ervaren hervestigers een taalbarrière in de communicatie met sponsors.

Ervaringen van sponsors

Sponsors ervaren *Community Sponsorship* als waardevol, zowel voor zichzelf, voor hervestigers als voor de maatschappij. De relaties die ontstaan tussen sponsors en hervestigers (en de bredere gemeenschappen daaromheen) vinden ze verrijkend en verbindend. De pilot maakt duidelijk hoe *Community Sponsorship* kan bijdragen om het maatschappelijke draagvlak voor de opvang van hervestigers te vergroten.

Sponsors noemen een aantal belangrijke uitdagingen, zoals taalbarrières, gebrekkige informatie en misverstanden, tekortschietende ondersteuningsstructuren en moeilijke toegang van hervestigers tot basisvoorzieningen.

Ervaringen van teamleiders

Volgens teamleiders van VluchtelingenWerk maakt *Community Sponsorship* naast de bestaande maatschappelijke begeleiding een aanvullende, meer persoonlijke, begeleiding mogelijk voor de betrokken vluchtelingen, vooral gericht op sociale participatie en integratie. Daarnaast zien teamleiders de meerwaarde van *Community Sponsorship* daarin dat sponsors taken van maatschappelijke begeleiders kunnen overnemen en daardoor in de praktijk kunnen bijdragen aan werkverlichting en efficiëntie.

Wel ervaren teamleiders de *Community Sponsorship* pilot als intensief, vooral in de gemeenten waar voor het eerst hervestigers geplaatst werden. Alle teamleiders noemen als specifieke uitdagingen de werving en behoud van vrijwilligers, onduidelijke taakverdelingen, een gebrek aan trainingsmateriaal en hulpmiddelen, onvoldoende en inconsistente ondersteuning vanuit de projectleiding, en weinig ruimte om het programma (vooral aan het begin van de pilot) op lokaal niveau aan te passen.

Ervaringen van gemeenten

De drie deelnemende gemeenten kiezen voor het plaatsen van hervestigers uit humanitaire overwegingen en zien het als een efficiënte manier om aan hun huisvestingstaakstelling van statushouders te voldoen. De drie betrokken gemeenten kregen pas na hun beslissing om hervestigers op te vangen, de vraag om mee te doen aan de *Community Sponsorship* pilot; de pilot had dus geen invloed op hun beslissing om wel of niet hervestigers op te vangen. Wel stonden alle drie gemeenten zeer open om met deze aanpak te experimenteren.

Volgens de gemeentemedewerkers biedt de persoonlijke, intensieve en menselijke begeleiding door sponsors mogelijkheden om behoeften en uitdagingen van hervestigers te signaleren, en helpt die hervestigers om de taal te leren en nader kennis te maken met de Nederlandse context. Het contact met sponsors zorgt voor toegankelijke ondersteuning, die na afloop van de reguliere maatschappelijke en gemeentelijke begeleiding kan doorgaan. Gemeentemedewerkers merkten ook op dat *Community Sponsorship* betrokkenheid en verbinding in de samenleving stimuleert, wat bijdraagt aan meer maatschappelijk draagvlak voor hervestiging van vluchtelingen. Tot slot ligt de meerwaarde van *Community Sponsorship* volgens hen ook in de ontlasting van het werk van inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders.

Gemeenten ervaren wel uitdagingen verbonden aan het plaatsen van hervestigers, met name de intensieve en complexe begeleiding van hervestigers vanwege hun directe plaatsing in de gemeente, en, in het verlengde daarvan, het dilemma dat binnen korte tijd de inburgering start, terwijl hervestigers juist meer tijd nodig zouden hebben dan reguliere statushouders. Daarnaast moeten ze bij het plaatsen van hervestigers nieuwe praktijken en samenwerkingsverbanden ontwikkelen, zowel tussen verschillende afdelingen binnen de gemeente, als met

externe partijen die betrokken zijn bij de huisvesting en begeleiding van hervestigers. Gezien deze uitdagingen, vormt de geconstateerde gebrekkige kennisuitwisseling tussen gemeenten een gemiste kans.

Binnen de *Community Sponsorship* pilot ondervonden gemeenten ook uitdagingen, waaronder verwarring over de rolverdeling tussen de diverse begeleiders en zorgen over de haalbaarheid van opschaling en verduurzaming van het programma vanwege een tekort aan vrijwilligers en de geconstateerde werkdruk van teamleiders. Daarnaast blijkt uit de ervaringen van gemeentemedewerkers dat effectieve communicatie en samenwerking, met name tussen gemeenten en VluchtelingenWerk, cruciaal zijn voor succesvolle en duurzame huisvesting en begeleiding van hervestigers.

Meerwaarde van Community Sponsorship

Sponsors bieden intensieve praktische begeleiding aan hervestigers, van alledaagse zaken tot begeleiding bij afspraken met instanties. Dit draagt bij aan het participatie- en integratieproces van hervestigers, het signaleren van problemen en behoeften, begeleiding op maat en langdurige ondersteuning.

Daarnaast bieden ze persoonlijke en sociale ondersteuning, zoals sociale activiteiten, kennismaking met burenen/de buurt en taalhulp. In sommige gevallen ontstaan zelfs vriendschappen of familieachtige banden. Deze begeleiding 'van hart tot hart', zoals een teamleider het omschreef, biedt een waardevolle aanvulling op de meer praktische en formele ondersteuning van reguliere inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders.

Betrokkenen ervaren de door *Community Sponsorship* ontstane relaties vaak als verrijkend en verbindend. Zowel sponsors als hervestigers fungeren als bruggenbouwers tussen verschillende gemeenschappen in de samenleving, wat zorgt voor meer maatschappelijke verbinding en draagvlak voor hervestiging.

Tot slot nemen sponsors vaak bepaalde taken van reguliere begeleiders over, wat de werkdruk bij hen verlicht en mogelijkheden biedt voor bredere inzet en opschaling van begeleiding.

Aanbevelingen voor de werving en begeleiding van sponsors

Voor de werving en begeleiding van sponsors wordt aangeraden te investeren in een effectieve wervingsstrategie en in basistrainingen die sponsors goed voorbereiden op hun rol. Daarnaast is het belangrijk om duidelijke taakverdelingen en begeleiding op maat af te stemmen met alle betrokken partijen, en doorlopende ondersteuning voor sponsors te bieden. Het is aan te raden om hulpmiddelen te ontwikkelen en benutten als richtlijnen (in plaats van rigide regels), met voldoende ruimte voor lokale aanpassingen.

Aanbevelingen voor communicatie voorbij taalbarrières

Om communicatiebarrières te overbruggen wordt aanbevolen ondersteuning te bieden bij het gebruik van communicatiehulpmiddelen, tolken in te zetten op cruciale momenten, en, waar mogelijk, informatie en begeleiding in de moedertaal van hervestigers aan te bieden.

Aanbevelingen voor toegang tot basisvoorzieningen en specifieke begeleiding

Voor een soepel integratieproces van hervestigers is het essentieel om toegang tot basisvoorzieningen te waarborgen en bij de inburgering rekening te houden met hun specifieke situatie en behoeften. Daarnaast is een goede voorbereiding op wat hen te wachten staat cruciaal.

Aanbevelingen voor actieve betrokkenheid van hervestigers als medevormgevers

Om hervestigers actief te betrekken als medevormgevers van *Community Sponsorship* is heldere en volledige informatie en regie over hun eigen begeleidings- en integratieproces essentieel. Creëer daarnaast veilige en structurele feedbackmogelijkheden, zodat ze actief kunnen bijdragen aan de verbetering van het programma en hun begeleiding.

Aanbevelingen voor differentiatie en maatwerk in ondersteuning

Voor een effectieve begeleiding door *Community Sponsorship* wordt aangeraden een flexibel systeem te ontwikkelen dat inspeelt op en gebruikmaakt van de diversiteit van zowel hervestigers als sponsors om zo begeleiding op maat te kunnen bieden. Verken of en hoe sponsors bij meerdere gezinnen in te zetten zijn maar wel zonder dat ze hierdoor 'vrijwilligers van VWN' worden en de kracht van *Community Sponsorship* als begeleiding door gemotiveerde burgers mogelijk verloren gaat.

Aanbevelingen voor begeleiding en standaardisering om teamleiders te ontlasten

Om teamleiders te ondersteunen wordt geadviseerd stabiele en consistente begeleiding vanuit de projectleiding te bieden. Ontwikkel daarnaast gestandaardiseerde hulpmiddelen met ruimte voor lokale aanpassingen, en faciliteer een landelijk platform voor kennisuitwisseling.

Aanbevelingen voor lokale, regionale en nationale samenwerking

Om *Community Sponsorship* op een effectieve en duurzame manier op te zetten, wordt geadviseerd te investeren in stevige, efficiënte en duurzame samenwerkingsstructuren op alle niveaus: samenwerking en kennisuitwisseling tussen relevante stakeholders op landelijk niveau, goede afstemming met relevante lokale partijen, nauwe samenwerking met uitvoerende lokale partijen, brede inbedding in lokale netwerken, en soepele samenwerking tussen verschillende afdelingen binnen instellingen.

Aanbevelingen voor een landelijke strategie en structurele financiering

Voor een stevige verankering van *Community Sponsorship* wordt geadviseerd het programma te integreren binnen het nationale hervestigingsprogramma en duurzame overheidsfinanciering te garanderen. Daarnaast is het versterken van partnerschappen voor beleidsontwikkeling en financiële duurzaamheid noodzakelijk.

Aanbevelingen om interactieonderzoek in te zetten als sleutel tot een lerend en duurzaam programma

Om *Community Sponsorship* als een lerend en duurzaam programma te ontwikkelen, wordt aanbevolen interactieonderzoek als doorlopend en integraal onderdeel van de nationale uitrol te hanteren. Hierbij is het belangrijk om contextuele verschillen als kans te benutten om knelpunten te signaleren en effectief werkende modellen te herkennen, ontwikkelen en evalueren. Er wordt aangeraden om actieve samenwerking tussen onderzoek en praktijk te bevorderen en relevante partijen te betrekken bij de evaluatie, zodat het programma goed aansluit bij de dagelijkse praktijk. Kennisdeling, transparantie en toegankelijke output maken het mogelijk om continu te leren en verbeteren.

SUMMARY

Background: What is Community Sponsorship?

As the number of people fleeing war, persecution, and human rights violations worldwide reaches unprecedented levels, the need for humane reception and sustainable inclusion of refugees is growing. Refugee resettlement through the UN Refugee Agency (UNHCR) offers an opportunity to resettle and host refugees safely and in a regulated manner in a country where their protection is guaranteed.

However, the number of refugees who find protection through resettlement generally falls far short of the actual need. Moreover, in recent years, resettlement has come under additional pressure due to, among other factors, ongoing global crises, limited reception capacities, stricter admission requirements, and the reduction of resettlement quotas. To respond to the growing need for safe and regulated pathways, governments worldwide, in collaboration with civil society, are developing complementary pathways, such as humanitarian visas, family reunification, education or employment opportunities, and sponsorship programs.

In Community Sponsorship, citizens—referred to as sponsors—provide emotional, social, practical, and (in some countries) financial support for the reception and integration of refugees admitted to a country through UNHCR's resettlement program. Experiences from other countries show that Community Sponsorship helps resettled refugees rebuild their lives, increases citizen engagement and support for refugee reception within communities, and strengthens the capacity of resettlement countries.

Community Sponsorship Pilot by VluchtelingenWerk Nederland

In the Netherlands, Community Sponsorship is still in its early stages. This evaluation report focuses on the project 'Making the Dutch Connection: Pilots 'Community Sponsorship' in the Netherlands', implemented by VluchtelingenWerk Nederland (VWN). This Community Sponsorship pilot was launched in the autumn of 2021, based on a collaboration between VluchtelingenWerk Nederland (VWN), the Ministry of Justice and Security, the Central Agency for the Reception of Asylum Seekers (COA), the Dutch branch of the UN Refugee Agency (UNHCR), the Refugee Resettlement Advisory Group (RRAG), and a municipality with years of resettlement experience.

This Community Sponsorship pilot was implemented by VluchtelingenWerk Nederland, guided in both implementation and evaluation by the aforementioned partners, and funded by Porticus. The pilot subsequently started in the autumn of 2023 and ended in January 2025. Over a period of one year, sponsors in three municipalities (Zaandam, Nissewaard, and Zevenaar) were matched with resettled refugees to welcome them and, in addition to the existing support provided by VWN and the municipality, assist them in settling into their new environment.

About this Evaluation Study

The Refugee Academy of Vrije Universiteit Amsterdam was asked to monitor and evaluate the pilot. The evaluation study was designed to map how VWN's Community Sponsorship pilot was implemented in the three municipalities and to assess the perceived added value and challenges of this approach, in addition to the existing social support provided by VWN. This was examined from four perspectives: that of resettled refugees, sponsors, VWN team leaders implementing the pilot locally, and employees of the three participating municipalities.

The data were collected through two rounds of interviews/focus groups with resettled refugees, two surveys for sponsors, monthly team leader meetings, and interviews with municipal employees. Through interaction research, in which there was continuous exchange between the lead researcher and implementing parties, insights gained were immediately shared and used to further develop the pilot in practice.

This report describes the perceived opportunities and challenges of the Community Sponsorship pilot and includes recommendations for further developing this model in the Netherlands in a meaningful and sustainable way.

Experiences of Resettled Refugees

Resettled refugees are, in the first place, happy to be in a safe country and feel welcomed in their neighborhood. However, they also mention key challenges, such as bureaucracy, slow access to basic services, financial uncertainty, and concerns about family members, which hinder smooth and full participation and integration.

According to resettled refugees, sponsors play an important role in providing practical and social support that helps them overcome some of these challenges and find their way in their new society.

How resettled refugees experience Community Sponsorship strongly depends on their specific expectations and how the support is implemented in practice. If these two do not align well, this can negatively impact refugees' experience. Additionally, refugees experience language barriers in communication with sponsors.

Experiences of Sponsors

Sponsors perceive Community Sponsorship as valuable—for themselves, for resettled refugees, and for society. They consider the relationships formed between sponsors and refugees (and the broader communities around them) to be enriching and conducive to building connections. The pilot demonstrates how Community Sponsorship can contribute to increasing public support for the reception of resettled refugees.

Sponsors mention several important challenges, such as language barriers, lack of information and misunderstandings, insufficient support structures, and difficulties in accessing basic services for resettled refugees.

Experiences of VWN Team Leaders

According to VWN team leaders, Community Sponsorship, alongside existing social support services, enables additional, more personalized support for the resettled refugees involved, particularly aimed at social participation and integration. Additionally, team leaders recognize the added value of Community Sponsorship in that sponsors can take over certain tasks from social support workers, thus contributing to workload reduction and efficiency in practice.

However, team leaders experience the Community Sponsorship pilot as intensive, especially in municipalities where resettled refugees were placed for the first time. All of them mention specific challenges such as recruiting and retaining volunteers, unclear task divisions, a lack of training materials and tools, insufficient and inconsistent support from project leadership, and limited flexibility to adapt the program at the local level (especially at the start of the pilot).

Experiences of Municipalities

The three participating municipalities chose to host resettled refugees for humanitarian reasons and see it as an efficient way to fulfill their housing placement targets for status holders. The three involved municipalities were only asked to participate in the Community Sponsorship pilot after their decision to host resettled refugees, meaning the pilot had no influence on their decision to accept resettled refugees. All three municipalities were, however, very open to experimenting with this approach.

According to municipal employees, the personal, intensive, and human-centered support provided by sponsors offers opportunities to identify the needs and challenges of resettled refugees and helps them learn the language and become more familiar with the Dutch context. Contact with sponsors provides accessible support that can continue after the formal social and municipal support has ended. Municipal employees also noted that Community Sponsorship fosters civic engagement and connection within society, contributing to greater public support for refugee resettlement. Finally, they see the added value of Community Sponsorship in reducing the workload of municipal integration counselors and VWN's social support workers.

Municipalities do experience challenges related to hosting resettled refugees, particularly regarding the intensive and complex support needed due to their direct placement in the municipality. Closely related to this is the dilemma that integration programs start within a short period, whereas resettled refugees actually need more time to settle compared to regular status holders. Additionally, municipalities must develop new practices and partnerships, both internally among different municipal departments and externally with organizations involved in housing and support for resettled refugees. Given these challenges, the observed lack of knowledge exchange between municipalities represents a missed opportunity.

Within the Community Sponsorship pilot, municipalities also encountered challenges, including confusion about role divisions between various support providers and concerns about the feasibility of scaling up and sustaining the program due to a shortage of volunteers and the workload of team leaders. Furthermore, experiences from municipal employees highlight that effective communication and collaboration—particularly between municipalities and VluchtelingenWerk—are crucial for the successful and sustainable housing and support of resettled refugees.

Added Value of Community Sponsorship

Sponsors provide intensive practical support to resettled refugees, from assistance with daily tasks to accompanying them to appointments with institutions. This contributes to the participation and integration process of resettled refugees, helps in identifying problems and needs, ensures tailored support, and provides long-term guidance.

In addition, sponsors offer personal and social support, such as engaging in social activities, introducing refugees to their neighbors and community, and assisting with language learning. In some cases, friendships or even family-like relationships emerge. This support ‘from-heart-to-heart’, as described by a team leader, is a valuable addition to the more practical and formal assistance provided by municipal integration counselors and VWN’s social support workers.

The relationships formed between sponsors and refugees are experienced as enriching and conducive to building connections. Both sponsors and resettled refugees act as bridge-builders between different communities in society, fostering greater social cohesion and public support for resettlement.

Finally, sponsors often take over certain tasks from professional support workers, which helps reduce their workload and enables broader implementation and scaling of support services.

Recommendations for Sponsor Recruitment and Support

For the recruitment and support of sponsors, it is recommended to invest in an effective recruitment strategy and in basic training that adequately prepares sponsors for their role. Additionally, it is crucial to coordinate clear task divisions and tailored support with all involved stakeholders and to provide ongoing assistance for sponsors. It is advised to develop and use support tools as guidelines (instead of strict rules), allowing sufficient room for local adaptations.

Recommendations for Communication Beyond Language Barriers

To overcome communication barriers, it is recommended to provide support for using communication tools, engage interpreters at crucial moments, and, where possible, offer information and support in the native language of resettled refugees.

Recommendations for Access to Basic Services and Specialized Support

To ensure a smooth integration process for resettled refugees, it is essential to guarantee access to basic services and to tailor the integration process to their specific situations and needs. Additionally, proper preparation for what they can expect is crucial.

Recommendations for Active Involvement of Resettled Refugees as Co-Designers

To actively involve resettled refugees as co-designers of Community Sponsorship, it is essential to provide clear and comprehensive information and ensure they have agency over their own support and integration process. Additionally, create safe and structured feedback opportunities so they can actively contribute to improving the program and their support services.

Recommendations for Differentiation and Tailored Support

For effective support through Community Sponsorship, it is recommended to develop a flexible system that responds to and leverages the diversity of both resettled refugees and sponsors to provide customized support. Explore whether and how sponsors can be assigned to multiple families, while ensuring they do not become ‘volunteers of VWN’, thereby preserving the unique strength of Community Sponsorship as a form of support provided by engaged citizens.

Recommendations for Support and Standardization to Reduce the Workload of Team Leaders

To support team leaders, it is advised to provide stable and consistent guidance from project leadership. Additionally, standardized tools need to be developed while allowing room for local adaptations, and a national platform for knowledge exchange is required.

Recommendations for Local, Regional, and National Collaboration

To establish Community Sponsorship in an effective and sustainable manner, it is recommended to invest in strong, efficient, and long-term collaboration structures at all societal levels. This includes cooperation and knowledge exchange between relevant stakeholders at the national level, strong coordination with key local actors, close collaboration with implementing local partners, strong incorporation into local networks, and smooth cooperation between different departments within institutions.

Recommendations for a National Strategy and Structural Funding

To ensure durability of Community Sponsorship, it is advised to integrate the program into the national resettlement framework and to ensure sustainable government funding. Additionally, strengthening partnerships for policy development and financial sustainability is essential.

Recommendations for Using Interaction Research as a Key to an Adaptive and Sustainable Program

To develop Community Sponsorship as an adaptive and sustainable program, it is recommended to incorporate interaction research as an ongoing and integral part of the national program. In this process, it is crucial to view contextual differences as opportunities to recognize challenges and identify, develop, and evaluate effective models. It is advised to foster active collaboration between research and practice and encourage the involvement of actors in the evaluation process to ensure that the program aligns with daily realities. Knowledge sharing, transparency, and accessible output will enable continuous learning and improvement.

1. INLEIDING

1.1. Aanleiding

Nu wereldwijd het aantal mensen op de vlucht voor oorlog, vervolging en mensenrechtenschendingen ongekende hoogten heeft bereikt, groeit de **behoefte aan humane opvang en duurzame inclusie van vluchtelingen**.¹ **Hervestiging** van vluchtelingen door de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR) biedt een kans om **vluchtelingen veilig en gereguleerd over te brengen en op te vangen** in een land waar hun bescherming is gewaarborgd.²

In 2023 vertrokken 96.311 vluchtelingen naar hun hervestigingsbestemming, een toename van 65% vergeleken met 2022 (UNHCR, 2024). Dit is dicht bij het doel van 100.000 hervestigingen, zoals gesteld in de *Third Country Solutions for Refugees: Roadmap 2030* (Global Compact on Refugees, 2022). Ondanks deze vooruitgang blijft het aantal vluchtelingen dat via hervestiging bescherming vindt, doorgaans ver achter bij de behoefte: in 2023 kreeg slechts 5% van hen hervestiging (UNHCR, 2024). Daarnaast komt hervestiging de laatste jaren verder onder druk te staan. De crises in Oekraïne en Afghanistan en politieke en veiligheidsproblemen in verschillende regio's resulteren in beperkte opvangcapaciteit van landen en het annuleren van hervestigingsmissies (UNHCR, 2024). Ook strengere toelatingscriteria, restrictiever asiel- en integratiebeleid, en verlaging van opvangquota belemmeren de omvang, toegankelijkheid en impact van hervestiging (UNHCR, 2024). In Nederland is dit duidelijk zichtbaar door de recente kabinetsbeslissing om het hervestigingsquotum vanaf 2025 te verlagen van 500 naar 200 plekken per jaar.³

Om in te spelen op groeiende behoeften aan veilige en gereguleerde toegangsroutes, ontwikkelen overheden, in samenwerking met het maatschappelijke middenveld, wereldwijd **complementaire trajecten**, zoals humanitaire visa, gezinshereniging, onderwijs- of werkmogelijkheden en *sponsorship* programma's (Van Selm, 2020). Bij **Community Sponsorship** bieden burgers – zogenoemde sponsoren – emotionele, sociale, praktische en (in sommige landen) financiële ondersteuning bij de ontvangst en integratie van vluchtelingen die via het hervestigingsprogramma van UNHCR zijn toegelaten tot een land.⁴

Ervaringen uit bestaande *Community Sponsorship* programma's laten zien dat deze een **positieve impact** hebben op hervestigers, sponsoren, de lokale gemeenschap en hervestigingslanden (Share Quality Sponsorship Network [Share QSN], 2022). De sociale en praktische ondersteuning via persoonlijke relaties helpt hervestigers om kennis te maken met de nieuwe omgeving, taalvaardigheden te ontwikkelen en toegang te verkrijgen tot lokale voorzieningen (Share QSN, 2022). Bovendien bieden deze programma's burgers (sponsoren) een gevoel van maatschappelijke betrokkenheid, kunnen ze negatieve stereotypen over vluchtelingen doorbreken en inclusie en draagvlak binnen gemeenschappen bevorderen (Share QSN, 2022). Zo kunnen *Community Sponsorship* programma's de draagkracht van hervestigingslanden bevorderen en, indirect, bijdragen aan meer toelatingsplaatsen (European Union Agency for Asylum [EUAA], 2024). Daarmee bieden *Community Sponsorship* programma's een humane, efficiënte en effectieve manier om vluchtelingen op te vangen, waarbij hun internationale bescherming wordt gewaarborgd, en leveren ze aldus een bijdrage aan noodzakelijke duurzame oplossingen voor het wereldwijde vluchtelingenvraagstuk.

In Nederland staat *Community Sponsorship* nog in de kinderschoenen. De eerste modellen zijn ontwikkeld door non-profitorganisatie Justice & Peace, die met haar programma 'Samen Hier' verschillende modellen van *Sponsorship* programma's verkent.⁵

In het najaar van 2021 startte een nieuw project *Making the Dutch Connection; Pilots 'Community Sponsorship' in the Netherlands*, gebaseerd op onderlinge samenwerking tussen VluchtelingenWerk Nederland (VWN), het Ministerie van Justitie en Veiligheid, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA), de Nederlandse tak van de VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR), de *Refugee Resettlement Advisory Group* (RRAG) en een gemeente met jarenlange hervestigingservaring. Deze **Community Sponsorship pilot** werd in de praktijk uitgevoerd door VluchtelingenWerk Nederland, begeleid, zowel in de uitvoering als in het evaluatieonderzoek, door bovenstaande

1 https://www.unhcr.org/nl/2024/06/global-trends/?utm_source=chatgpt.com

2 <https://www.unhcr.org/nl/wat-we-doen/duurzame-oplossingen/hervestiging>

3 Kamerbrief van de Minister van Asiel en Migratie over beleidskaders hervestiging 2024 en 2025 van 18 december 2024, 59 77177, <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-afa760d4dcd8002be934af484847471c2d49ac01/pdf>

4 <https://www.unhcr.org/community-sponsorship>

5 <https://samenhier.nl/community-sponsorship/>

partners, en gefinancierd door Porticus.⁶ De uitvoering van de pilot startte in het najaar van 2023 en eindigde in januari 2025. In drie gemeenten (Zaandam, Nissewaard en Zevenaar) werden sponsors aan hervestigers verbonden om hen gedurende een periode van één jaar welkom te heten en, aanvullend op bestaande begeleiding door VWN en de gemeente, te ondersteunen bij hun start in de nieuwe omgeving.

Dit evaluatieonderzoek richt zich specifiek op deze pilot van VluchtelingenWerk Nederland.

1.2. Doelstelling evaluatieonderzoek

Dit **evaluatieonderzoek** is opgezet om in kaart te brengen hoe de *Community Sponsorship* pilot van VWN in de drie gemeenten is **geïmplementeerd**, en wat de **ervaren meerwaarde en uitdagingen** van deze aanpak zijn vanuit vier verschillende perspectieven: hervestigers, sponsors, lokale teamleiders van VWN die de pilot lokaal implementeren, en medewerkers van de betrokken gemeenten.

De specifieke **vragen** van dit evaluatieonderzoek waren:⁷

1. Hoe wordt *Community Sponsorship* (in aanvulling op bestaande begeleiding) in de drie verschillende gemeenten geïmplementeerd?
2. Hoe ervaren hervestigers, sponsors, teamleiders en gemeentemedewerkers *Community Sponsorship* (in aanvulling op bestaande begeleiding)? En wat betekent *Community Sponsorship* voor hen?
3. Welke uitdagingen belemmeren betekenisvol *Community Sponsorship* en hoe zijn deze uitdagingen te voorkomen of aan te pakken?
4. Welke kansen zijn er? En welke voorwaarden dragen bij aan het verwekelijken van betekenisvol *Community Sponsorship*?

Het evaluatieonderzoek is opgezet als een **'interactieonderzoek'**, waarbij er continue uitwisseling plaatsvond tussen de hoofdonderzoeker en uitvoerende partijen, voornamelijk de projectleider en teamleiders van VWN. Deze werkwijze maakte het mogelijk om opgedane inzichten onmiddellijk te delen en te gebruiken voor de doorontwikkeling van de pilot in de praktijk.

Dit rapport biedt een overzicht van de ervaren kansen en uitdagingen binnen de *Community Sponsorship* pilot en doet **aanbevelingen** om dit model in Nederland op een betekenisvolle en duurzame manier verder te ontwikkelen. Het rapport is bedoeld om beleidsmakers, uitvoerende partijen en andere betrokkenen te voorzien van waardevolle inzichten en inspiratie om *Community Sponsorship* effectief en duurzaam te ontwikkelen en landelijk op te schalen.

1.3. Leeswijzer

Na deze inleiding gaan we in hoofdstuk 2 dieper in op wat *Community Sponsorship* is en lichten we verschillende internationale en nationale modellen toe. Hoofdstuk 3 beschrijft de opzet van de *Community Sponsorship* pilot binnen het Nederlandse hervestigingsprogramma. Vervolgens lichten we in hoofdstuk 4 de methodologie van dit evaluatieonderzoek toe. Hoofdstuk 5 richt zich op de ervaren kansen en uitdagingen van de pilot vanuit de vier verschillende perspectieven van hervestigers, sponsors, teamleiders, en gemeenten. Daarna presenteren we in hoofdstuk 6 inzichten uit internationale en nationale voorbeelden van *Community Sponsorship* programma's, zodat we deze kunnen meenemen in het laatste hoofdstuk. Het rapport sluit af met hoofdstuk 7, een conclusie, waarin de meerwaarde van *Community Sponsorship*, de knelpunten, en aanbevelingen voor toekomstige implementatie worden besproken.

⁶ <https://www.porticus.com/>

⁷ Deze vragen zijn geïnspireerd op de *Community Sponsorship Monitoring and Evaluation Toolkit* van de *Global Refugee Sponsorship Initiative*: https://refugeesponsorship.org/wp-content/uploads/GRSI-Toolkit-Master-Slide-Deck_EN.pdf

2. COMMUNITY SPONSORSHIP

In dit hoofdstuk gaan we dieper in op wat *Community Sponsorship* is en lichten we verschillende internationale en nationale modellen toe.

2.1. Wat is Community Sponsorship?

Sponsorship programma's brengen individuele of (meestal) groepen burgers – zogeheten sponsoren – in contact met vluchtelingen om hen emotioneel, sociaal, praktisch en (in sommige landen, maar niet in Nederland) financieel te ondersteunen bij het opbouwen van een nieuw leven in de ontvangende samenleving.⁸ Het eerste sponsorship programma is in 1978 in Canada ontwikkeld. Sinds de toename van het aantal vluchtelingen vanaf 2014 en de wijdverspreide betrokkenheid van burgers en het maatschappelijke middenveld bij het verwelkomen van vluchtelingen, is de belangstelling voor sponsorship-modellen in Europa toegenomen, en startten verschillende landen (pilot)projecten en samenwerkingsverbanden (Share QSN, 2022).

In 2016 is The Global Refugee Sponsorship Initiative (GRSI) in het leven geroepen, een partnerschap tussen diverse stakeholders en sectoren om het implementeren en uitbreiden van *Community Sponsorship* programma's over de hele wereld te stimuleren en ondersteunen.⁹ In 2022 werkte het initiatief samen met **twintig landen** die *Community Sponsorship* verkennen, ontwerpen of implementeren. Daaronder vallen Canada, de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland, Ierland, Italië, Spanje, België, Nederland, Frankrijk, Portugal, Zweden, Finland, Australië, Nieuw-Zeeland, Argentinië en Brazilië.¹⁰

Ook de Europese Commissie stimuleert en faciliteert *Community Sponsorship* programma's in Europa. Ze beveelt lidstaten aan om dergelijke programma's te ontwikkelen en op te schalen, en ondersteunt dit met financiering (binnen het AMIF-actieprogramma¹¹), *capacity building* en transnationale kennisuitwisseling voor de ontwikkeling van een Europees model van *Community Sponsorship*.¹² Het doel is niet om een uniform model op te leggen, maar om succesvolle componenten van sponsoring binnen de lidstaten te identificeren en toe te passen, rekening houdend met de unieke nationale en lokale context (EUAA, 2024).

Inmiddels onderscheidt men **twee verschillende vormen** van sponsorship: *Private Sponsorship Pathways* en *Community Sponsorship*.

Private Sponsorship Pathways zijn **complementaire trajecten** die naast hervestigingstrajecten bestaan.¹³ Hierbij kunnen sponsoren mensen met een vluchtachtergrond nomineren dan wel selecteren om naar hun land te komen en daar te verblijven. Mensen die via dit soort programma's internationale bescherming krijgen, vallen buiten nationale hervestigingsquota en deze programma's kunnen het aantal mensen dat toegang krijgt tot bescherming dus vergroten. Vervolgens bieden sponsoren emotionele, praktische, financiële en sociale ondersteuning voor een bepaalde periode. *Private Sponsorship Pathways* dienen dus zowel als **toegangsroute** als **instrument om integratie te bevorderen**. Ondanks de kansen die ze bieden, worden deze programma's ook bekritiseerd, vooral vanwege uitsluitende (discriminerende) praktijken van nomineren en selecteren (Lenard, 2020) en hiërarchische machtsverhoudingen tussen sponsoren en vluchtelingen (Good Gingrich & Enns, 2019). Een voorbeeld van een *Private Sponsorship Pathway* is te vinden in Canada.

Een **variatie** van deze vorm van sponsorship zijn de zogeheten *Humanitarian Corridors* in Frankrijk, België en Italië. Ook deze programma's bieden veilige en legale toegangsroutes voor vluchtelingen, maar sponsoring vindt hier plaats op organisatorisch niveau in plaats van individueel of gemeenschapsniveau (Fratzke et al., 2019). Maatschappelijke organisaties (veelal religieuze) identificeren vluchtelingen die in aanmerking komen voor deze programma's, financieren en regelen de reis en zijn verantwoordelijk voor het regelen van de aankomst en vestiging van de vluchtelingen (Fratzke et al., 2019). Ze koppelen de vluchtelingen vervolgens wel aan

8 <https://www.unhcr.org/community-sponsorship>

9 <https://refugeesponsorship.org/explore-sponsorship/the-potential-of-community-sponsorship/>

10 https://refugeesponsorship.org/wp-content/uploads/GRSI-Guidebook_EN.pdf

11 2019 Call for Proposals AMIF-2019-AG-Call, Topic 1: Fostering the integration of persons in need of protection through private sponsorship schemes.

12 AANBEVELING (EU) 2020/1364 VAN DE COMMISSIE van 23 september 2020 betreffende legale trajecten voor bescherming in de EU: bevordering van hervestiging, toelating op humanitaire gronden en andere aanvullende trajecten, https://www.stradalex.com/nl/sl_src_publ_leg_eur_jo/toc/leg_eur_jo_2_20201001_317/doc/pbeu_2020.317.01.0013.01

13 <https://www.unhcr.org/what-we-do/build-better-futures/long-term-solutions/complementary-pathways-admission-third-2>

een groep van vrijwilligers die hen verwelkomt en ondersteunt in hun integratietraject (Share QSN, 2022).

De tweede vorm, **Community Sponsorship** programma's, zijn **gekoppeld aan bestaande hervestigingsprogramma's**. Ze bieden geen aanvullende toegangsrouten, maar zijn een **instrument** om burgers te betrekken bij de ontvangst en **integratie** van vluchtelingen die al via een hervestigingsprogramma toegelaten zijn.¹⁴ UNHCR identificeert de meest kwetsbare vluchtelingen voor hervestiging, waarna overheden hen selecteren (meestal) binnen hun hervestigingsquotum (Share QSN, 2022).

Deze programma's dragen weliswaar niet direct bij aan meer vluchtelingen die toegang krijgen tot bescherming, maar door de actieve inzet van sponsors bevorderen ze wel de **draagkracht** van landen en gemeenschappen om hervestigers op te vangen en te integreren. Succesvolle *Community Sponsorship* programma's kunnen er dan ook toe leiden dat overheden beslissen om hun quotum te verhogen of om het aantal hervestigers dat wordt begeleid door *Community Sponsorship* buiten het bestaande quotum voor hervestigers te laten vallen. Dit was bijvoorbeeld het geval in het Verenigd Koninkrijk (Share QSN, 2022). Op die manier kan *Community Sponsorship* wel bijdragen aan het verhogen van het aantal vluchtelingen dat toegang krijgt tot bescherming.

Voorbeelden van (pilot) *Community Sponsorship* programma's in Europa zijn te vinden in het Verenigd Koninkrijk, België, Ierland, Duitsland, Baskenland en Spanje (Fratzke et al., 2019). De modellen in deze landen variëren van emotionele en praktische begeleiding zonder financiële verplichtingen tot uitgebreide ondersteuning inclusief financiële steun voor een periode van maximaal twee jaar (EUAA, 2024).

Alle *Community Sponsorship* programma's binnen de EU moeten voldoen aan het juridische kader van de EU voor asiel en migratie. Dit houdt in dat alle mensen onder internationale bescherming recht hebben op onderwijs, erkenning van kwalificaties, sociale voorzieningen, gezondheidszorg, huisvesting en integratiediensten (EUAA, 2024). De betrokken belanghebbenden en de verdeling van verantwoordelijkheden onder hen verschilt in de diverse EU-landen behoorlijk, maar wat alle *Community Sponsorship* programma's gemeen hebben is dat **de overheid een deel van haar integratietaken overdraagt** aan het maatschappelijke middenveld en burgers (sponsors) (EUAA, 2024).

De sponsorship pilot die door VluchtelingenWerk is opgezet, valt te categoriseren als een *Community Sponsorship* programma, aangezien het geen toegangsrouten, maar vooral een instrument voor integratie van UNHCR-hervestigers is. Sponsors in Nederland hebben weinig verplichtingen vergeleken met die van programma's in andere landen. Zo hebben ze geen financiële verplichtingen en hoeven ze geen huisvesting te regelen, zoals elders vaak het geval is (zie bijvoorbeeld Share QSN, 2022).

2.2. Community Sponsorship in Nederland

De eerste **Community Sponsorship modellen in Nederland** zijn ontwikkeld door non-profitorganisatie Justice & Peace. Met het programma 'Samen Hier' ontwikkelen ze verschillende *sponsorship*-modellen om inzicht te verkrijgen in wat wel en niet werkt.¹⁵ Samen Hier werkt over het algemeen met een (internationaal veelgebruikt) model om vluchtelingen te koppelen aan een groep van sponsors. Daarnaast gebruikt het programma *community builders*, die vaak zelf een migratieverleden hebben, om de groepen te begeleiden.

Samen Hier zet *Community Sponsorship* niet alleen in bij de begeleiding van hervestigers, maar ook voor andere asielstatushouders, studenten (met asielstatus) en Oekraïners. Waar de projecten voor hervestigers gericht zijn op praktische en sociale ondersteuning, beperken die voor de andere groepen zich vooral tot sociale steun. Tot slot ontwikkelt Samen Hier op dit moment een *Student Sponsorship* programma.¹⁶ De organisatie werkt hierin samen met universiteiten, inwoners en overheden aan een veilige toegangsrouten voor studenten in een vluchtelingenkamp buiten Europa. Het idee is dat deze studenten een masterstudie in Nederland kunnen volgen en vervolgens ondersteuning krijgen bij het vinden van werk. Via Samen Hier zijn in totaal 246 nieuwkomers door 84 sponsors en 38 *community builders* in 9 gemeenten verwelkomd.¹⁷

De opzet van de *Community Sponsorship* pilot van VWN wordt in het volgende hoofdstuk in detail beschreven.

14 <https://www.unhcr.org/community-sponsorship>

15 <https://samenhier.nl/community-sponsorship>

16 <https://samenhier.nl/student-sponsorship/>

17 <https://samenhier.nl/impact/>

3. OPZET VAN DE COMMUNITY SPONSORSHIP PILOT VAN VWN

Het *Community Sponsorship* programma dat VWN heeft opgezet en uitgevoerd, verbindt sponsoren aan hervestigers die op voordracht van de UNHCR in het kader van het nationaal hervestigingsquotum naar Nederland zijn gekomen. De begeleiding door sponsoren is een aanvulling op de bestaande begeleiding door gemeentelijke inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders van VWN. Voordat in dit hoofdstuk de opzet van de *Community Sponsorship* pilot uitgevoerd door VWN wordt beschreven, wordt daarom eerst ingegaan op hoe **hervestiging** en de **bestaande begeleiding** van hervestigers in Nederland is geregeld.

3.1. Algemene begeleiding van hervestigers

3.1.1. Voor aankomst in Nederland

Mensen die hun land ontvluchten, verblijven vaak (in vluchtelingenkampen) in buurlanden, waar ze in moeilijke en soms ook onveilige omstandigheden leven. Vluchtelingen in een **onveilige en/of kwetsbare situatie** kunnen in aanmerking komen voor **hervestiging door UNHCR**. Dit zijn: a) vluchtelingen die juridische en/of fysieke bescherming nodig hebben; b) vrouwen en meisjes in gevaar; c) kinderen en adolescenten in gevaar; d) overlevenden van geweld en/of marteling; e) vluchtelingen met urgente medische behoeften; f) gezinsleden van hervestigers; en g) vluchtelingen waarbij geen voorzienbare alternatieve duurzame oplossing in zicht is.¹⁸ UNHCR identificeert deze vluchtelingen en draagt hun dossiers voor aan landen die hebben verklaard dat ze vluchtelingen duurzame bescherming willen bieden.¹⁹ Deze landen beoordelen vervolgens, op basis van hun eigen wetten, regelgeving en procedures, welke vluchtelingen ze zullen hervestigen.²⁰

Nederland heeft een gevestigde traditie in het hervestigen van vluchtelingen via UNHCR. Sinds 1977 is hiervoor beleid ontwikkeld en in 1984 is een jaarlijks quotum geïntroduceerd. Dat was aanvankelijk 250 en is sinds 1987, op uitzonderingen na, 500 hervestigers per jaar.²¹ Maar door een recente kabinetsbeslissing is het jaarlijkse **hervestigingsquotum** vanaf 2025 verlaagd naar 200 plekken.²²

In aanvulling op het nationale quotum bestaat sinds 2018 een variant van hervestiging ‘in het kader van (EU) migratiesamenwerking met derde landen’ op grond van de EU-Turkije-Verklaring.²³ De *Community Sponsorship* pilot van VWN is verboden aan hervestiging volgens het nationale quotum. De EU-migratiesamenwerking laten we hieronder daarom buiten beschouwing.

Hervestiging vindt in Nederland uitsluitend plaats op voordracht van UNHCR en grotendeels door **selectiemissies** naar opvanglanden in conflictregio's. Een aantal individuele spoed- en urgente zaken selecteert Nederland op dossierbasis.²⁴ Tijdens een selectiemissie worden de vluchtelingen geïnterviewd door de Immigratie en Naturalisatiedienst (IND) en het COA. Ook worden zij gezien door een arts van het Bureau Medische Advisering (BMA).²⁵ De IND beoordeelt of de vluchteling voldoet aan de gronden van artikel 29 van de Vreemdelingenwet.²⁶ Daarnaast voert een medewerker van het COA een gesprek met de kandidaat om a) hem/haar te informeren en verwachtingen te managen zodat de kandidaat een weloverwogen besluit kan nemen, b) de IND te adviseren en c) specifieke opvang- en begeleidingsbehoeften in kaart te brengen. Dit gesprek levert ook input voor het sociaal dossier, dat het COA vervolgens voor de Culturele Oriëntatie-training, het plaatsingsproces en de overdracht naar de gemeente gebruikt.²⁷

Na de selectie duurt het maximaal zes maanden voordat de hervestigers naar Nederland komen.²⁸ Vóór hun komst naar Nederland krijgen ze een **Culturele Oriëntatie-training** van het COA. Deze training duurt in principe

18 UNHCR Resettlement Handbook, 3.2. The resettlement submission categories.

19 UNHCR Resettlement Handbook, 4.7. Submission.

20 UNHCR Resettlement Handbook, 4.8. Resettlement Country Submission.

21 UNHCR Resettlement Handbook, Resettlement Country Chapters: Netherlands, January 2023, https://www.unhcr.org/resettlement-handbook/wp-content/uploads/sites/153/2023/04/Country-Chapter-Netherlands_2023-January.pdf

22 Kamerbrief van de Minister van Asiel en Migratie over beleidskaders hervestiging 2024 en 2025 van 18 december 2024, 59 77177, <https://open.overheid.nl/documenten/dpc-afa760d4dcd8002be934af484847471c2d49ac01/pdf>

23 Kamerbrief van de Minister van Asiel en Migratie over beleidskaders hervestiging 2024 en 2025 van 18 december 2024, 59 77177.

24 Kamerbrief van de Minister van Asiel en Migratie over beleidskaders hervestiging 2024 en 2025 van 18 december 2024, 59 77177.

25 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

26 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

27 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

28 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

twaalf dagen, verdeeld over drie weken, maar afhankelijk van de caseload vindt maatwerk plaats.²⁹ De training richt zich op een kennismaking met de Nederlandse samenleving, het bijstellen van onrealistische (toekomst) verwachtingen en het versterken van de zelfredzaamheid van de hervestiger.³⁰ Het COA gebruikt de training ook om informatie te verzamelen om het sociaal dossier aan te vullen. Na elke training wordt met de hervestiger een individueel gesprek gevoerd om diens talenkennis, opleidingsachtergrond en werkervaring in kaart te brengen.³¹

Het **sociaal dossier** draagt het COA vervolgens in het Taakstelling Volg Systeem (TVS) over naar de gemeente. Dit dossier omvat 'persoonsgegevens (waaronder bijzonderheden t.a.v. huisvesting), talenkennis, overzicht educatie, werkervaring, overige bijzonderheden, bevindingen van de CO-training, resultaten Meetinstrument Zelfredzaamheid (MIZ) en ontwikkeling Nederlands als tweede taal (NT-2)'.³² Het sociaal dossier helpt de gemeente om de huisvesting en begeleiding van de hervestigers voor te bereiden. Per gezin vindt er een warme overdracht plaats, een overleg tussen de begeleider vanuit het COA, de inburgeringsconsulent en VWN.

Daarnaast geeft het COA ook **voorlichtingspresentaties** aan gemeenten over wie wat kan verwachten bij het huisvesten en begeleiden van hervestigers. Hiervoor kunnen alle betrokken organisaties worden uitgenodigd, zoals VluchtelingenWerk of andere maatschappelijke organisaties, woningcorporaties, huisartsen of scholen. Zo zijn al deze partijen goed geïnformeerd en kunnen ze de nodige voorbereidingen treffen (Tinnemans & de Gruijter, 2020).

In het verleden werden hervestigers na hun aankomst in Nederland voor een periode van zes maanden opgevangen in een centrale opvang in Amersfoort. Deze aanpak is in 2011 komen te vervallen. Sindsdien worden hervestigers **rechtstreeks in gemeenten geplaatst**, zodat ze direct kunnen beginnen aan hun inburgering en integratie.³³ Het is de verantwoordelijkheid van gemeenten om een passende **woning** aan te bieden en in te richten voor aankomst van de hervestigers.³⁴ Hiervoor werken ze nauw samen met woningcorporaties (Tinnemans & de Gruijter, 2020). Op verzoek van de gemeente zorgt VluchtelingenWerk er vervolgens voor dat de toegewezen woningen 'kampeerklaar' zijn, voordat de hervestigers arriveren (Tinnemans & de Gruijter, 2020). Dit houdt in dat ze de woningen van een basisinrichting voorzien, zoals vloerbedekking, bedden, keukenapparatuur en -benodigdheden. Hiervoor gebruikt VluchtelingenWerk meestal een deel van het inrichtingsbudget dat de gemeente aan hervestigers als lening verstrekt (Tinnemans & de Gruijter, 2020).

3.1.2. Na aankomst van hervestigers in Nederland

Hervestigers arriveren via een reguliere vlucht in Nederland en verblijven eerst twee dagen in een hotel, onder begeleiding van het COA. In die periode wordt het identificatie- en registratieproces gedaan, ondertekenen hervestigers een asielaanvraag (bij wijze van formaliteit) en ontvangen zij de positieve beschikking (IND), worden ze ingeschreven bij de Basisadministratie Personen (BRP), wordt in de meeste gevallen een tuberculoseonderzoek gedaan bij de GGD, en eventueel voogdij geregeld voor alleenstaande minderjarigen (Nidos).³⁵ Na ontvangst van hun verblijfsvergunning zijn hervestigers, net als reguliere statushouders, **verplicht een inburgeringstraject te volgen** in Nederland.³⁶

Hervestigers krijgen in de eerste jaren na hun aankomst in Nederland **begeleiding van de gemeente** en de lokale organisatie(s) die verantwoordelijk is/zijn voor **maatschappelijke begeleiding**. Sinds invoering van de Wet inburgering 2021 ligt de regie over het inburgeringstraject bij gemeenten, met name voor de toeleiding naar taalscholen, werk, onderwijs en participatie. Gemeenten moeten binnen tien weken na aankomst een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) met inburgeringsplichtige hervestigers opstellen, waarin de inburgeringsleerroute en participatiedoelen worden vastgelegd (De Gruijter et al., 2024). Sinds de nieuwe inburgeringswet bestaan er drie leerroutes: 1) de onderwijsroute voor jonge inburgeraars om de taal minimaal op B1-niveau te leren en onderwijs te volgen; 2) de B1-route waarin inburgeraars de taal op minimaal B1-niveau leren en voorbereid worden op werk; en 3) de zelfredzaamheidsroute (Z-route), waarbij inburgeraars schriftelijke en mondelinge

29 Kamerbrief van de Minister van Asiel en Migratie over beleidskaders hervestiging 2024 en 2025 van 18 december 2024, 59 77177.

30 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

31 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

32 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019, p. 9.

33 Kamerbrief van de Minister voor Immigratie en Asiel van 10 januari 2011, 2010/11, 19 637, nr. 1390.

34 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

35 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

36 Centraal Orgaan opvang asielzoekers, Uitvoeringskader Hervestiging, 2019.

taalvaardigheden verwerven en in de samenleving participeren. Gemeentelijke regievoerders bieden hierbij begeleiding en zijn verantwoordelijk voor de regie op een individueel inburgeringstraject (De Gruijter et al., 2024). Ze hebben frequent contact met de inburgeraar, monitoren hun voortgang en ondersteunen ze in hun traject. Voor deze functie hanteren gemeenten diverse termen (De Gruijter et al., 2024). In dit rapport gebruiken we de term ‘inburgeringsconsultanten’, aangezien die gangbaar is in de drie gemeenten binnen de pilot.

Verder is de gemeente verantwoordelijk om inburgeraars maatschappelijke begeleiding te bieden. In driekwart van de gemeenten voert VWN deze begeleiding uit (Razenberg & de Gruijter, 2017).

3.1.3. Maatschappelijke begeleiding door VWN³⁷

Maatschappelijke begeleiding door VWN is gericht op het vergroten van de **zelfredzaamheid** en het stimuleren van **participatie** in de Nederlandse samenleving. De vluchteling leert zelfstandig voorzieningen te gebruiken, een nieuw bestaan op te bouwen en actief deel te nemen aan de Nederlandse samenleving.

In de eerste fase van het traject is de begeleiding vooral gericht op het wonen en alle bijbehorende regelingen en **praktische zaken** (zoals het regelen van een uitkering, zorgverzekering, huur- en zorgtoeslag, energieleverancier, internet, huis- en tandarts en school voor de kinderen). De maatschappelijke begeleiding zorgt ervoor dat voorzieningen en praktische zaken geregeld zijn en aanvragen bij de juiste instanties gedaan zijn.

Daarna gaat de begeleiding over in een individueel traject op maat, gericht op het **wegwijs maken** op de volgende leefgebieden: wonen, kinderen, financiën & administratie, veiligheid, sociaal netwerk, maatschappelijke participatie, digitale samenleving, onderwijs en zorg & gezondheid. De maatschappelijke begeleider geeft bijvoorbeeld uitleg over rechten en plichten (waaronder de Wet inburgering), het zorg- en onderwijssysteem, het openbaar vervoer, het ophalen van het huisvuil en waar je terecht kunt met welke vragen. Vluchtelingen maken zo kennis met de voor hen **relevante organisaties en regelgeving** in de gemeente/samenleving. Maatschappelijke begeleiding is verder een middel om persoonlijke ondersteuning te bieden, en om problemen/obstakels te signaleren en waar nodig, in overleg met de inburgeringsconsultanten, door te verwijzen naar andere instellingen/organisaties.

Door maatschappelijke begeleiding leren vluchtelingen zelfstandig of met hulp van hun sociaal netwerk gebruik te maken van (gemeentelijke of landelijke) instanties en voorzieningen en/of leren zij waar zij terecht kunnen met vragen. In de maatschappelijke begeleiding het principe van **zelfregie** voorop. Dit betekent dat de vluchteling actief vormgeeft aan het begeleidingstraject, actief betrokken wordt bij het bepalen van doelen en acties en ondersteund wordt om eigen beslissingen te nemen. Deze aanpak stimuleert de eigenwaarde, autonomie, zelfredzaamheid en probleemoplossende vaardigheden van de vluchteling.

Naast maatschappelijke begeleiding ontvangen vluchtelingen van VWN ook **juridische ondersteuning** bij vragen over het verblijfsrecht. Waar nodig en mogelijk schakelt VWN een advocaat in.

Vaak zijn er diverse partijen betrokken bij het integratieproces van vluchtelingen, zoals de gemeente, de taalaanbieder, de organisatie die de maatschappelijke begeleiding uitvoert, partijen die helpen bij de participatie en re-integratie op het gebied van werk, en welzijnsorganisaties. Om de begeleiding soepel te laten verlopen, maken betrokkenen **afspraken** over de verdeling van taken. Hoe de maatschappelijke begeleiding er daadwerkelijk uitziet, is afhankelijk van de lokale situatie en afspraken met andere betrokken partijen.

Uit ervaring blijkt dat de (maatschappelijke) **begeleiding** van hervestigers (vooral in het begin, maar bij sommigen ook langduriger) **vaak intensiever** is dan bij reguliere statushouders (Tinnemans & de Gruijter, 2020). Dit komt in eerste instantie doordat hervestigers direct na hun aankomst in Nederland in een gemeente worden geplaatst (Tinnemans & de Gruijter, 2020). Sommige hervestigers hebben tijd nodig om te ‘landen’ in de nieuwe context. Vergeleken met reguliere statushouders, die vaak al enige jaren in een azc hebben doorbracht alvorens zich in een gemeente te kunnen vestigen, hebben hervestigers bovendien, los van de Culturele Oriëntatie-training, nog weinig kans gehad om kennis te maken met de Nederlandse context. Voor hen is alles nieuw, waardoor zij meestal meer tijd nodig hebben om alle informatie te begrijpen. Tot slot kan juist de kwetsbaarheid, waardoor

37 De informatie hieronder is grotendeels verkregen via een intern document van VWN (Maatschappelijke begeleiding, Uitgevoerd door VluchtelingenWerk Nederland, Januari 2024). Een minder gedetailleerde versie van deze informatie is te vinden op de website van VWN: <https://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/default/files/2022-03/Maatschappelijke%20begeleiding.pdf>
Meer informatie over maatschappelijke begeleiding door VWN is tevens te vinden in een rapport van Significant Public: https://www.vluchtelingenwerk.nl/sites/default/files/u32927/significant_mb_2020.pdf

ze in aanmerking komen voor hervestiging, een reden zijn waarom hervestigers intensievere begeleiding nodig hebben. Dit geldt vooral bij hervestigers met medische (fysieke of psychische) problemen (Tinnemans & de Gruijter, 2020).

3.2. Doelstellingen van de pilot

De *Community Sponsorship* pilot uitgevoerd door VluchtelingenWerk Nederland (VWN) is bedoeld om hervestigers een **goede start en een warm welkom** te bieden in hun nieuwe omgeving.³⁸ Met extra **persoonlijke steun**, ter aanvulling op de bestaande maatschappelijke begeleiding door VWN, wordt hun sociaal netwerk versterkt en uitgebreid. Dit maakt persoonlijke en langdurige begeleiding mogelijk, terwijl VWN lokaal een ondersteunende en vangnetfunctie vervult. Daarnaast biedt het project lokale **burgers** de kans om zich via een **vernieuwende aanpak actief in te zetten** voor hervestigers. Door aandacht te genereren voor hervestiging, verbinding te stimuleren en gemeenten te ondersteunen bij de begeleiding van hervestigers, wil het project het **draagvlak vergroten voor de opvang van hervestigers** in de samenleving.

Gedurende de projectperiode experimenteert VWN in drie gemeenten met het opzetten en uitvoeren van *Community Sponsorship* modellen, waarbij sponsoren gedurende één jaar verbonden worden aan hervestigers. Er is bewust gekozen voor drie pilots om de verschillende werkwijzen te kunnen vergelijken en te komen tot een **model voor *Community Sponsorship* dat past binnen de Nederlandse context**. VWN onderzoekt met de pilots niet alleen hoe hervestigers een goede start kunnen maken en hoe *Community Sponsorship* bijdraagt aan het tweezijdige integratieproces, maar ook hoe het **voor VluchtelingenWerk een waardevolle aanvulling** kan zijn op de bestaande maatschappelijke begeleiding. Tot slot dienen de inzichten en ervaringen uit deze pilots als voorbeeld en inspiratie voor andere gemeenten.

In de bijlage van dit rapport (9.7.) is een 'Logic-Model' te vinden, waarin de doelen, resultaten, uitkomsten, activiteiten en inbreng van de *Community Sponsorship* pilot staan beschreven, zoals VWN die aan het begin van het project heeft geformuleerd. Hieronder gaan we in op de **doelstellingen van de pilot** die in dit model zijn genoemd. Het meer overstijgende **maatschappelijke doel** van de pilot was om het sociale en politieke draagvlak voor hervestiging van vluchtelingen te versterken en daarmee het hervestigingsquotum van Nederland te kunnen verhogen. *Community Sponsorship* wordt gezien als een nieuwe aanpak, waarin Nederlandse burgers worden verbonden met hervestigers om deze, in aanvulling op bestaande maatschappelijke begeleiding van VluchtelingenWerk, op een persoonlijke manier te begeleiden. Door de actieve betrokkenheid van sponsoren zouden negatieve beelden van vluchtelingen mogelijk ontkracht en polarisatie verminderd worden.

Daarnaast zou door *Community Sponsorship* een **nieuwe methode** worden ontwikkeld om hervestigers succesvol te ondersteunen. Deze aanpak zou vervolgens kunnen worden ingezet om lokale overheden te overtuigen om hervestigers op te vangen in hun gemeente en om de regering te overtuigen om het hervestigingsquotum te verhogen.

Meer specifieke **uitkomsten** die door de pilot beoogd werden, zijn:

1. Een nieuwe, meer persoonlijke, benadering te ontwikkelen om **maatschappelijk draagvlak** te creëren:
 - 1.1. Het uitvoeren van pilots in twee regio's waar VWN actief is, verspreid over drie tot vier gemeenten.
 - 1.2. Het verwelkomen van ongeveer achttien vluchtelingen(gezinnen) door *Community Sponsorship*, in samenwerking met de maatschappelijke begeleiding van VWN.
 - 1.3. De actieve betrokkenheid van maximaal tachtig Nederlandse burgers in sponsorgroepen.
 - 1.4. Het uitvoeren van acht basistrainingen en informatierondes voor sponsorgroepen, resulterend in goed getrainde en geïnformeerde sponsoren.
2. Deze nieuwe aanpak in te zetten om meer **beleidsmatige en politieke steun** op lokaal en nationaal niveau voor hervestiging te creëren:
 - 2.1. Het monitoren van de *Community Sponsorship* pilot, in aanvulling op de maatschappelijke begeleiding van VluchtelingenWerk, met als resultaat inzichten in wat wel en niet werkt.

³⁸ De informatie over de pilot in deze en de volgende alinea is gebaseerd op een 'two-pager' (Making the Dutch connection – Pilots 'Community Sponsorship' in the Netherlands). Vergelijkbare informatie is te vinden op de website van VWN: <https://www.vluchtelingenwerk.nl/nl/wat-wij-doen/projecten/community-sponsorship-voor-hervestigers>

- 2.2. Het ontwikkelen en uitvoeren van een communicatieplan.
- 2.3. Het tot stand brengen van vernieuwde en/of nieuwe samenwerkingen tussen organisaties actief in dit maatschappelijke veld, zowel lokaal, nationaal als internationaal.

3.3. Aanloopfase

De beginfase van het *Community Sponsorship* project werd gekenmerkt door een **lange en ingewikkelde aanloopperiode** omdat het moeilijk bleek om geschikte gemeenten te vinden om mee te doen aan de pilot. Gemeenten en lokale VWN-vestigingen stonden in de meeste gevallen wel positief tegenover het concept *Community Sponsorship* en zagen de meerwaarde ervan. Maar de meeste gemeenten noemden **specifieke redenen** waarom ze (op dat moment) niet konden meedoen, bijvoorbeeld dat er geen lokale teamleiders bij VluchtelingenWerk beschikbaar waren om het project mee uit te voeren. In een andere gemeente waren VluchtelingenWerk en de gemeente nog in gesprek over de opzet en financiële aspecten van de maatschappelijke begeleiding aan alle statushouders, en gaf de gemeente uiteindelijk de voorkeur aan duurzamere langetermijnovereenkomsten in plaats van een eenjarige pilot. In weer een andere gemeente maakten bestaande lokale afspraken en samenwerkingsverbanden het lastig om de pilot te integreren. Zo was een overeenkomst om de maatschappelijke begeleiding na zes maanden over te dragen aan een andere maatschappelijke organisatie, niet te combineren met de looptijd van de pilot. Een andere reden was dat de gemeente en VluchtelingenWerk, na een langdurige periode van zoeken naar de beste aanpak voor de begeleiding van hervestigers, inmiddels een effectieve samenwerkings- en begeleidingsmethode hadden ontwikkeld die ze niet direct weer wilden aanpassen. Tot slot was er een gemeente waar een andere organisatie al bezig was met *Community Sponsorship*.

Uiteindelijk werden drie gemeenten gevonden die wilden deelnemen aan de *Community Sponsorship* pilot: Zaanstad, Nissewaard en Zevenaar. De beweegredenen van deze drie gemeenten voor deelname bespreken we later (5.4.1.). Hieronder volgt een beschrijving van hoe de pilot in de drie verschillende gemeenten is opgezet en uitgevoerd.

De inzet van de teamleiders van VluchtelingenWerk in de drie betrokken gemeenten is mogelijk gemaakt door de projectfinanciering van Porticus. Dat betekende dat elke teamleider zich gedurende de projectperiode ongeveer 8 uur per week kon inzetten voor de uitvoering van de pilot in zijn of haar gemeente. Dit betrof *aanvullende* uren op de tijd die de teamleiders normaliter bij de ontvangst en begeleiding bij hervestiging beschikbaar hebben.

3.4. Uitvoering van de Community Sponsorship pilot in de drie gemeenten

3.4.1. Zaanstad

Zaanstad heeft al vanaf het begin van het project toegezegd mee te willen doen aan de pilot. Ze heeft, als enige van de betrokken drie gemeenten, jarenlange ervaring met het huisvesten van hervestigers. In Zaanstad is voor een bijzondere aanpak gekozen door de pilot vorm te geven en uit te voeren in samenwerking met non-profitorganisatie Justice & Peace, die op verschillende locaties in Nederland modellen van *Community Sponsorship* verkent. Justice & Peace speelde in Zaandam, vooral in de beginfase van het project, een actieve rol, met name bij de werving en informatievoorziening van sponsoren, het informeren van hervestigers en het geven van advies.

De **hervestigers/hervestigingsgezinnen** die werden betrokken bij de pilot, werden in het voorjaar van 2023 in de gemeente geplaatst. In de zomer 2023 gingen de teamleider van VWN en Justice & Peace aan de slag met de werving van **sponsoren**. In het najaar 2023 was er een eerste informatiesessie voor sponsoren en hervestigers en werden er intakevragenlijsten verspreid. De werving van sponsoren verliep moeilijker dan gedacht, waardoor al snel bleek dat het niet zou gaan lukken om hervestigers via groepen van sponsoren te begeleiden; een werkwijze die Justice & Peace – geïnspireerd door internationale voorbeelden – normaal gesproken toepast. Uiteindelijk werd in januari 2024 besloten om de hervestigers met individuele sponsoren te verbinden. Gezien de beperkte beschikbaarheid van sponsoren waren de intakevragenlijsten maar beperkt bruikbaar voor matching met hervestigers.

Tegen de tijd dat de hervestigers verbonden werden aan sponsoren, woonden ze al geruime tijd in Zaanstad en waren ze al redelijk druk met school en sociale activiteiten. Daarnaast waren zo'n vijf sponsoren afgehaakt of moeilijk bereikbaar. Ook bleek de verdeling van verantwoordelijkheden en rollen tussen Justice & Peace,

VluchtelingenWerk en de Refugee Academy (die het evaluatieonderzoek uitvoerde) niet helemaal duidelijk, wat het proces en de training van sponsors enigszins vertraagde. Justice & Peace speelde na de gezamenlijke voorbereiding geen actieve rol meer in de uitvoering van de pilot.

Uiteindelijk kwamen de sponsors en vijf van de zes hervestigers(gezinnen) in maart/april 2024 voor het eerst met elkaar in **contact**. Eén gezin deed niet meer mee vanwege gezondheidsredenen. Uiteindelijk zijn **twee hervestigingsgezinnen** doorgeslagen tot aan het einde van de pilot, met elk één sponsor. Twee hervestigers bleken geen behoefte te hebben aan begeleiding via *Community Sponsorship*, aangezien ze, na een jaar in Nederland, zelf al een druk dagelijks leven en sociaal netwerk hadden opgebouwd. Bij een ander gezin haakte de sponsor af.

In Zaanstad gaf de teamleider vooral **individuele instructie** en begeleiding aan sponsors. De sponsors hebben naast de **informatiebijeenkomst** over hervestiging en *Community Sponsorship* in het najaar 2023 nog wel één **interviewbijeenkomst** bijgewoond in het najaar 2024. Aangezien de hervestigers al bijna een jaar in Nederland waren op het moment dat ze gekoppeld werden aan sponsors, hoefden de sponsors niet heel veel praktische hulp te bieden. Ze konden nog wel helpen met het doornemen van post, maken van afspraken en leren van de taal. Daarnaast hebben ze **sociale activiteiten** ondernomen. Een van de sponsors regelde een kennismaking met een potentiële werkgever.

De teamleider had oorspronkelijk ook twee **community builders** met een vluchtachtergrond geworven om de groepen te begeleiden; dit is de gangbare aanpak van Justice & Peace – wederom geïnspireerd door internationale voorbeelden. De teamleider en *community builders* hadden gezamenlijk een taakbeschrijving geformuleerd, maar de laatsten kwamen uiteindelijk nooit in verbinding met de groepen vanwege hun beperkte beschikbaarheid. Bovendien gingen er uiteindelijk toch geen sponsorgroepen/minder sponsors aan de slag.

In het najaar van 2024 kwam een nieuwe groep hervestigers aan in de gemeente. De teamleider wilde hen verbinden aan de sponsors waarmee in de eerste ronde geen match kon worden gemaakt. Helaas liep dat ook in deze tweede ronde moeizaam, vooral omdat sponsors moeilijk te bereiken en weinig beschikbaar waren.

3.4.2. Nissewaard

In de gemeente Nissewaard, die nog geen ervaring met hervestiging had, kwam in maart 2024 voor het eerst een **hervestigingsgezin**. Een tweede gezin kwam in juni 2024. In het najaar van 2024 zijn nog drie andere gezinnen bijgekomen. Deze werden langzamerhand verbonden aan het *Community Sponsorship* project. Drie sponsors die de eerste twee gezinnen oorspronkelijk zouden begeleiden, haakten na een aantal weken af, voornamelijk vanwege persoonlijke redenen of tijdgebrek. In plaats daarvan werden, direct na aankomst van het eerste gezin in de woning, twee burens heel intensief betrokken als **sponsors**. Gezien het kleine aantal hervestigers en sponsors is ervoor gekozen geen gebruik te maken van intakevragenlijsten die door de teamleider van Zaandam met alle teamleiders werden gedeeld.

De burens van de eerste hervestigers boden het gezin intensieve **persoonlijke en sociale begeleiding**. Daarnaast committeerden ze zich ertoe de teamleider te ondersteunen bij het ‘kampeerklaar’ maken van de woningen van alle nieuwe hervestigingsgezinnen in de gemeente. De begeleiding die deze sponsors alle nieuwe gezinnen bieden, is voornamelijk **praktisch van aard**. Gedurende het project zijn diverse nieuwe sponsors geworven voor de sociale begeleiding van deze gezinnen. Daarvan zijn er twee weer gestopt en twee eind 2024 gekoppeld aan hervestigers. In februari 2025 start een derde nieuwe sponsor.

De meeste sponsors in Nissewaard, ook diegenen die gestopt zijn, volgden de **basis cursus** van VWN. Deze basis cursus is bestemd voor nieuwe vrijwilligers en medewerkers van VWN en biedt informatie over de organisatie, gedragscodes, privacy, de asielprocedure, integratie, inburgering, (interculturele) communicatie en planmatige/systematische begeleiding.³⁹ Ze is dus niet specifiek gericht op hervestiging of *Community Sponsorship*. Sponsors namen daarnaast een aantal keren deel aan **informatieavonden** over hervestiging en *Community Sponsorship*, waarvan de eerste in samenwerking met UNHCR werd gegeven, en **intern overleg/instructies**. Ook kregen sponsors **individuele begeleiding** van de teamleider. Toekomstige sponsors zullen worden gestimuleerd om de algemene basis cursus te volgen.

39 <https://leren.vluchtelingenwerk.nl/course/info.php?id=1249>

3.4.3. Zevenaar

In de gemeente Zevenaar kwam in maart 2024 voor het eerst een **hervestigingsgezin**. Een tweede gezin kwam in augustus 2024. Beide gezinnen werden verbonden aan een groep van (voor een deel dezelfde) sponsoren. Gezien het kleine aantal hervestigers en sponsoren, is geen gebruik gemaakt van de intakevragenlijsten.

Het eerste gezin werd verbonden aan vier **sponsoren**, waarvan eentje vrij snel stopte. De betrokkenheid van drie sponsoren bleek vrij verwarrend voor het gezin, waarna de teamleider besloot om de **taken tussen sponsoren onderling duidelijk te verdelen**. Een sponsor die de taal van de hervestigers en Nederlands spreekt, was vooral verantwoordelijk voor **vertalen**. Een andere sponsor die in de buurt woonde, ondersteunde het gezin meer met **dagelijkse vragen**. De laatste sponsor hield zich bezig met **administratieve taken** en werkte wat nauwer samen met de maatschappelijke begeleider van VluchtelingenWerk.

Na verloop van de tijd zijn drie sponsoren gestopt, maar kwamen er ook twee nieuwe bij. Omdat de taakverdeling tussen sponsoren goed leek te werken, zette men deze manier van begeleiding ook in bij het tweede gezin. Een aantal sponsoren in Zevenaar volgde de **basiscursus** van VluchtelingenWerk. De sponsoren kregen geen specifieke training over hervestiging en *Community Sponsorship*, maar werden wel **individueel geïnstrueerd en begeleid** door de teamleider.

3.5. Drie gemeenten, drie modellen

De pilot werd in drie verschillende gemeenten uitgevoerd om verschillende werkwijzen te kunnen vergelijken en een *Community Sponsorship* model te ontwikkelen dat aansluit bij de Nederlandse context. Het oorspronkelijke plan was om drie duidelijk verschillende modellen op te zetten, maar omdat het lastig was om gemeenten en sponsoren te vinden, werd uiteindelijk pragmatisch gewerkt met wat beschikbaar was. Hierdoor **verschilden** de pilots in Zaanstad, Nissewaard en Zevenaar **in beginsel niet sterk** van elkaar. Zo voerde VluchtelingenWerk in alle drie gemeenten de maatschappelijke begeleiding zelfstandig uit, zonder betrokkenheid van andere welzijnsorganisaties.

Desondanks **ontstonden er tijdens de uitvoering verschillen** tussen de drie contexten, waarmee we in de evaluatie rekening konden houden:

- **Ervaring met hervestiging:** Zaanstad had als enige gemeente al jaren ervaring met het huisvesten en begeleiden van hervestigers, terwijl Nissewaard en Zevenaar voor het eerst vluchtelingen opvingen.
- **Timing van koppeling aan sponsoren:** in Zaanstad verbleven de hervestigers al geruime tijd in Nederland, voordat ze aan een sponsor werden gekoppeld. Dit was geen bewuste keuze, maar had te maken met hun vroege aankomst en een langdurige voorbereidingsfase. In Nissewaard en Zevenaar werden hervestigers direct na aankomst gekoppeld aan sponsoren.
- **Verschillende betrokkenheid van sponsoren:**
 - Zaanstad koppelde elk gezin aan één sponsor.
 - In Zevenaar werd een groep sponsoren ingezet voor alle hervestigingsgezinnen, waarbij sommige sponsoren meerdere gezinnen begeleidden.
 - In Nissewaard hielpen de sponsoren van het eerste hervestigingsgezin actief mee met de woningvoorbereiding voor toekomstige hervestigers. Voor deze gezinnen zocht men later nieuwe sponsoren voor de persoonlijke begeleiding.

Op dit moment kunnen we nog **niet** concluderen dat de pilot heeft geleid tot **één duidelijk model** voor *Community Sponsorship* in Nederland. De duur van de pilot en de beperkte schaal bleken hiervoor ontoereikend. Wel leverde de pilot waardevolle inzichten op over wat wel en niet werkt en zijn er concrete aanbevelingen geformuleerd. Dit maakt de pilot tot een waardevolle inspiratiebron voor toekomstige projecten.

Een **nationale uitrol** van *Community Sponsorship* biedt de mogelijkheid om **verschillende modellen** nader te **verkennen**. Met monitoring en evaluatie kunnen contextuele verschillen systematisch worden onderzocht en kunnen knelpunten en *best practices* worden geïdentificeerd.

Mogelijke modellen die bij een nationale uitrol kunnen worden getest en geëvalueerd zijn:

- Sponsoring door individuele sponsoren versus door een sponsorgroep
- De koppeling van sponsoren aan één gezin versus sponsoren die meerdere gezinnen begeleiden
- *Community Sponsorship* in gemeenten waar VluchtelingenWerk de maatschappelijke begeleiding zelfstandig uitvoert versus samenwerking met andere welzijnsorganisaties
- *Community Sponsorship* in gemeenten die ervaring hebben met hervestiging versus gemeenten die voor het eerst hervestigers opvangen

Daarnaast kunnen **internationale voorbeelden inspiratie** bieden voor verdere ontwikkeling. Zo kan worden overwogen sponsoren meer verantwoordelijkheden te geven, bijvoorbeeld door hen financiële verantwoordelijkheden toe te kennen of hen te betrekken bij het regelen van huisvesting, zoals dat bij andere *Community Sponsorship* modellen in Europa vaak het geval is. De *European Union Agency for Asylum* raadt lidstaten aan om vormen van *Sponsorship Pathways*, zoals *Private Sponsorship Pathways* of *Humanitarian Corridors* (zie 2.1.) te verkennen. Deze programma's dienen als aanvullende toegangsrouten, naast hervestiging door UNHCR, en kunnen het aantal mensen dat toegang krijgt tot bescherming vergroten (EUAA, 2024).

4. METHODOLOGIE

In dit hoofdstuk lichten we de methodologie van het evaluatieonderzoek toe, waarbij wordt ingegaan op het design, de dataverzameling, de analyse en privacyoverwegingen.

4.1. Design: Interactieonderzoek

Voor de *Community Sponsorship* pilot van VluchtelingenWerk Nederland is aan de *Refugee Academy* gevraagd om het proces, de inhoud en de impact/toegevoegde waarde via een 'interactieonderzoek' te monitoren en evalueren.

De **Refugee Academy** is onderdeel van het Institute for Societal Resilience van de Vrije Universiteit Amsterdam (VU). Ze beoogt academische, professionele en lokale kennis over de inclusie van vluchtelingen in de Nederlandse samenleving te verbinden. Daarbij wil ze de leer- en reflectieve capaciteiten van alle betrokken partijen vergroten. Dit wordt gedaan door thematische bijeenkomsten te organiseren voor professionals, ervaringsdeskundigen en wetenschappers en door het ontwikkelen van verschillende onderzoeklijnen in co-creatie met maatschappelijke partners. Samen met al deze partijen werkt de Refugee Academy aan het formuleren van voorwaarden die inclusie in de praktijk mogelijk maken.

Het monitoring- en evaluatieonderzoek van de pilot is opgezet als een '**interactieonderzoek**'.⁴⁰ In de periode van dataverzameling (januari tot december 2024) heeft er via maandelijkse bijeenkomsten een continue uitwisseling plaatsgevonden tussen de hoofdonderzoeker en uitvoerende partijen, voornamelijk de projectleider en teamleiders. Hierdoor werden de inzichten die door het onderzoek zijn verkregen onmiddellijk gedeeld en ingezet voor de doorontwikkeling van de pilot. Het onderzoek werd daarnaast begeleid door een commissie met leden van relevante stakeholders die aan het begin, in het midden en aan het einde van het onderzoek advies gaven om de kwaliteit en relevantie te waarborgen.⁴¹ Gebaseerd op de dataverzameling en het interactieve proces, zijn via dit onderzoek voorwaarden en aanbevelingen geformuleerd die kunnen worden ingezet om *Community Sponsorship* in Nederland op een betekenisvolle en duurzame manier te verwerklijken.

4.2. Dataverzameling

In de **voorbereidende fase** van het onderzoek (augustus tot december 2023) werd het onderzoek opgezet, het veldwerk voorbereid, en een literatuuronderzoek uitgevoerd (zie hoofdstuk 6). Ook heeft er in november 2023 een bijeenkomst plaatsgevonden om de opzet van het onderzoek met de begeleidingscommissie te bespreken. Daarnaast zijn er voorbereidende gesprekken gevoerd met de projectleider en een teamleider/maatschappelijke begeleider.

Om nieuw beleid en nieuwe praktijken te laten slagen is het essentieel dat er voldoende aansluiting is met de leefwereld, de behoeftes en het levenspad van de mensen om wie het gaat. Daarom staan in dit evaluatierapport de ervaringen van deelnemers (hervestigers en sponsors) centraal. Voor een succesvolle implementatie is het daarnaast cruciaal om een *Community Sponsorship* model te ontwikkelen dat op een efficiënte en duurzame manier kan worden uitgevoerd in de praktijk. Daarom zijn de ervaringen van teamleiders in kaart gebracht. Tot slot is het belangrijk dat het *Community Sponsorship* programma gemeenten daadwerkelijk ondersteunt in hun taak om hervestigers te begeleiden bij hun inburgerings-, participatie- en integratietraject. Om dit te waarborgen, zijn ook de ervaringen van gemeenten (via gemeentemedewerkers) in kaart gebracht.

In de volgende secties worden de specifieke methoden beschreven die werden gebruikt om deze **vier verschillende perspectieven** te onderzoeken.

⁴⁰ Deze term is geïnspireerd door 'actieonderzoek' (e.g. Efron & Ravid, 2019), waarin onderzoekers en betrokkenen actief samenwerken om problemen op te lossen via een cyclisch proces. Dit omvat het identificeren van een probleem, het uitvoeren van een interventie en het daaropvolgende evalueren en reflecteren, waarna de cyclus wordt herhaald. Zo wordt kennis niet alleen gegenereerd, maar ook continu direct toegepast in de praktijk. Dit evaluatieonderzoek is geen traditioneel actieonderzoek, omdat er niet met systematische cycli is gewerkt. Wel was er regelmatig uitwisseling tussen onderzoekers en betrokkenen, waarbij deze actief samenwerkten om problemen te identificeren en oplossingen te bedenken. Hierdoor werd de praktijk continu geëvalueerd en verbeterd. Daarom is gekozen voor de term interactieonderzoek.

⁴¹ In de begeleidingscommissie van dit evaluatieonderzoek participeerden medewerkers/leden van het Ministerie van Justitie en Veiligheid, UNHCR-NL, het COA, Gemeente Culemborg, de Refugee Resettlement Advisory Group en VluchtelingenWerk.

4.2.1. Interviews / focusgroepen met hervestigers

Om de ervaringen van hervestigers te inventariseren zijn **twee rondes met interviews / focusgroepen** uitgevoerd, in juni/juli 2024 en in oktober 2024. In alle drie de gemeenten heeft minimaal één gezinslid van de hervestigingsgezinnen die (minimaal één maand) contact hadden met een sponsor, deelgenomen. In de eerste ronde waren hervestigers en sponsors tussen de één en drie maanden in contact met elkaar; in de tweede ronde was dat tussen de vier en acht maanden.

In tabel 1 is inzichtelijk gemaakt hoeveel interviews / focus-groepen er in elke gemeente hebben plaatsgevonden per ronde en hoeveel hervestigers (uit hoeveel gezinnen) daarin deel hebben genomen.

Tabel 1. Overzicht van interviews / focusgroepen en betrokken hervestigers

Gemeente	1 ^e ronde	2 ^e ronde
1	1 focusgroep met 4 hervestigers (uit 2 gezinnen)	1 focusgroep met 2 hervestigers (uit 2 gezinnen)
2	1 interview met 2 hervestigers (uit 1 gezin)	2 interviews met 4 hervestigers (uit 2 gezinnen)
3	1 interview met 4 hervestigers (uit 1 gezin)	1 interview met 2 hervestigers (uit 1 gezin)

Gezien het kleine aantal gemeenten dat betrokken was bij de pilot en het kleine aantal hervestigers per gemeente delen we vanwege de privacy geen achtergrondinformatie per hervestiger. Wel kunnen we zeggen dat alle hervestigers uit Syrië kwamen en een gezin met kinderen hadden. Alle interviews werden afgenomen met inzet van een tolk (meestal van Arabisch naar Nederlands; in één geval van Arabisch naar Engels).

De **topiclijst** in de eerste ronde richtte zich op de verwachtingen en voorbereiding van hervestigers rondom het *Community Sponsorship* programma, hun ervaringen en relaties met sponsors, de duidelijkheid van de taakverdeling tussen sponsors en andere begeleiders, en de meerwaarde van het programma bij het opbouwen van hun nieuwe leven.

De tweede topiclijst hebben we wat breder opgezet, omdat de meeste hervestigers moeite hadden om verschillende betrokken instanties en begeleiders van elkaar te onderscheiden. Bovendien waren de meesten zich niet duidelijk bewust dat ze (of de mensen waarmee ze contact hadden) onderdeel waren van een speciaal programma. De vragen die aan bod kwamen inventariseerden de algemene ervaringen van hervestigers in hun eerste maanden in Nederland, hun sociale connecties met de lokale gemeenschap (waaronder sponsors), de betekenis en rol van deze relaties bij het opbouwen van hun nieuwe leven, hun reflecties op geleerde vaardigheden en ontwikkelingen, en hun suggesties voor verbetering van de begeleiding van hervestigers (via *Community Sponsorship*).

De topiclijsten zijn te vinden in de bijlagen (9.1. en 9.2.).

4.2.2. Vragenlijsten voor sponsors

Om de ervaringen van sponsors te achterhalen, zijn **vragenlijsten met open vragen** opgesteld in *Qualtrics*. Deze werden op twee momenten gedeeld, in juli 2024 en in oktober/november 2024.

In twee gemeenten beantwoordden alle op dat moment actieve sponsors beide vragenlijsten. In één gemeente vulde niemand de eerste vragenlijst in en stelden we voor de tweede ronde een aparte vragenlijst op, met een combinatie van vragen uit de twee oorspronkelijke vragenlijsten. Deze vragenlijst werd door één van de twee sponsors ingevuld die op dat moment actief waren. Omdat redelijk veel sponsors zijn gestopt, zetten we een aanvullende vragenlijst op om hun ervaringen en de redenen waarom ze waren gestopt in kaart te brengen. Twee sponsors vulden deze vragenlijst in. De andere sponsors hebben niet gereageerd op de uitnodiging.

Tabel 2 laat zien hoeveel sponsors er in elke gemeente per ronde hebben deelgenomen aan het onderzoek.

Tabel 2. Overzicht van sponsoren die hebben deelgenomen

Gemeente	1 ^e ronde	2 ^e ronde	Sponsoren die zijn gestopt
1	2 van de 2 sponsoren	2 van de 2 sponsoren	0 van de 5
2	3 van de 3 sponsoren	2 van de 2 sponsoren	0 van de 5
3	0 van de 4 sponsoren	1 van de 2 sponsoren	2 van de 3

In tabel 3 is meer informatie te vinden over de **achtergrondkenmerken van sponsoren**. Gezien het kleine aantal deelnemende gemeenten en het kleine aantal sponsoren per gemeente vermelden we deze informatie vanwege de privacy niet per sponsor.

Tabel 3. Achtergrondkenmerken van sponsoren

Leeftijdscategorie	Geslacht	Persoonlijke achtergrond	Uren betaald werk per week
18-24: 1	Vrouw: 5	Nederlands: 4	36 uur: 1
25-34: 1	Man: 2	Migratieverhaal: 1	32 uur: 1
35-44: 1	Dat zeg ik liever niet: 1	Vluchtverhaal: 3	Deeltijd: 1
45-54: 1			5 uur: 1
55-64: 3			Gepensioneerd: 1
65+: 1			School: 1
			Werkloos: 2

In aanvulling op de twee rondes aan dataverzameling kon de hoofdonderzoeker in twee van de drie gemeenten deelnemen aan **informatie-/trainings-/intervisiebijeenkomsten voor sponsoren** (in de ene gemeente één bijeenkomst, in de andere gemeente twee). Zo kon de onderzoeker persoonlijk kennismaken met de sponsoren en aanvullende data verzamelen over hun ervaringen (met toestemming van alle aanwezigen bij deze bijeenkomsten).

De **vragenlijst** in de eerste ronde richtte zich op de achtergrond en motivaties van sponsoren, hun verwachtingen voor en ervaringen met het *Community Sponsorship* project, kansen en uitdagingen in de begeleiding van hervestigers, hun tijdsinvestering en activiteiten, de ondersteuning vanuit VluchtelingenWerk, hun algemene houding tegenover migranten/vluchtelingen, en de betekenis van het project in hun leven.

De vragenlijst in de tweede ronde inventariseerde hoe sponsoren hun huidige relatie met hervestigers ervaren, welke veranderingen ze daarin hebben waargenomen, hoe ze de begeleiding en taakverdeling (tussen henzelf en andere begeleiders) beoordelen, en wat hun inzichten zijn over de impact en toekomst van *Community Sponsorship*.

De vragenlijst voor gestopte sponsoren richtte zich op hun beweegredenen om aan het *Community Sponsorship* project deel te nemen en later te stoppen, hun ervaringen met de relatie met en begeleiding van hervestigers, en hun beoordeling van het project, inclusief suggesties voor verbetering en verduurzaming.

De drie vragenlijsten zijn te vinden in de bijlagen van dit rapport (9.3, 9.4, 9.5).

4.2.3. Maandelijks meetings met de projectleider en teamleiders

De ervaringen van de drie teamleiders (en de projectleider) zijn gedurende twaalf maanden (januari tot en met december 2024) nauwlettend gevolgd via **maandelijks online meetings** waarin de teamleiders hun ervaringen, uitdagingen, inzichten, tips en best practices deelden. De hoofdonderzoeker heeft deze meetings actief bijgewoond en kon zo waardevolle data verzamelen. Bovendien waren deze meetings een kans om inzichten vanuit het onderzoek direct te delen met uitvoerende partijen, en kon hierdoor samen worden nagedacht over oplossingen voor uitdagingen en voorwaarden om *Community Sponsorship* efficiënt en duurzaam op te zetten.

4.2.4. Interviews met / vragenlijst voor gemeenten

Om het perspectief van gemeenten te onderzoeken zijn in twee gemeenten **interviews** uitgevoerd met medewerkers van de gemeente. In één hiervan vonden twee interviews plaats met één medewerker, in juni 2024

en in oktober 2024. In de andere gemeente vond één interview plaats met twee medewerkers in november 2024. In de derde gemeente vonden we geen medewerker die meer wilde vertellen over *Community Sponsorship*, maar één medewerker heeft wel per e-mail een vragenlijst beantwoord.

De deelnemende gemeentemedewerkers hadden de volgende **functies**: adviseur uitvoering inburgering; ketenregisseur statushouders; senior manager BDO Publieke Sector; beleidsmedewerker inburgering, statushouders en opvang Oekraïners.

De **topiclijst** voor gemeenten was gericht op de algemene aanpak van huisvesting en begeleiding van hervestigers, de totstandkoming en uitvoering van de *Community Sponsorship* pilot in de betreffende gemeente, de ervaringen en visie van gemeenten op de meerwaarde, uitdagingen en duurzame inzetbaarheid van *Community Sponsorship*. De topiclijst is te vinden in de bijlage van dit rapport (9.6.).

4.3. Analyse

Alle gesprekken, interviews, focusgroepen en teamleidermeetings zijn opgenomen, getranscribeerd en gepseudonimiseerd door een onderzoeksassistent. Alle data zijn kwalitatief geanalyseerd met Microsoft Word. Met een **thematische analyse** zijn motivaties, ervaringen, meerwaarde, uitdagingen en voorwaarden voor succes in kaart gebracht vanuit de vier perspectieven (hervestigers, sponsors, teamleiders en gemeenten).

4.4. Privacy

Aan het begin van dit onderzoek is, in nauwe samenwerking met de Research Ethics Review Committee (RERC) en de Data Steward van de Faculteit der Sociale Wetenschappen van de VU, een **ethics-review** uitgevoerd en een **datamanagementplan** opgesteld. De sponsors, teamleiders en gemeentemedewerkers zijn met een **informatie- en toestemmingsformulier** op de hoogte gebracht van de rechten en voorwaarden verbonden aan hun deelname. De sponsors zijn hiermee akkoord gegaan door een vinkje te zetten voor het invullen van de vragenlijst. De andere deelnemers hebben mondeling toestemming gegeven. De hervestigers zijn mondeling geïnformeerd en hebben mondeling toestemming gegeven. Alle data worden gedurende het onderzoek op een beveiligde digitale opslagplaats van de VU opgeslagen en na beëindiging van het onderzoek gearchiveerd voor een bewaartermijn van minimaal tien jaar. De data zijn alleen voor het onderzoeksteam toegankelijk.

5. ERVARINGEN MET DE COMMUNITY SPONSORSHIP PILOT VAN VWN

Hieronder presenteren we de ervaren kansen en uitdagingen van de pilot vanuit de vier onderzochte perspectieven: hervestigers, sponsors, teamleiders, en gemeenten.

5.1. Perspectief van hervestigers

5.1.1. Algemene ervaringen na hervestiging

Alle hervestigers gaven aan dat ze heel blij zijn om eindelijk in een **veilige en vreedzame omgeving** te wonen. De afwezigheid van oorlog en geweld en de **vriendelijkheid en behulpzaamheid** van mensen ervaren ze als een essentiële basis voor hun welzijn en integratie in Nederland.

De hervestigers hebben de eerste maanden als heel intensief ervaren, waarin ze te maken hadden met veel **uitdagingen**. Ten eerste noemden ze de complexe **bureaucratie** en de grote hoeveelheid papieren, brieven en formulieren. Bovendien ontstond er frustratie over lange **wachttijden** (soms meerdere maanden) om toegang te krijgen tot medische zorg (huisarts, tandarts of specialistische zorg), of een geschikte school (taalscholen voor volwassenen en scholen voor kinderen). Eén gezin vertelde ook lang niet mobiel te zijn geweest, omdat het maanden moest wachten op fietslessen en een fiets, en omdat het reizen met openbaar vervoer te duur en ingewikkeld is.

Daarnaast noemden verschillende hervestigers **financiële onzekerheid**. Er bestond bijvoorbeeld onduidelijkheid rondom de lening die hervestigers van de gemeente ontvangen om het huis in te richten. VWN gebruikt een deel van deze lening om het huis 'kampeerklaar' te maken en een aantal hervestigers begreep niet goed waarom ze zo veel geld moesten terugbetalen. Eén gezin dacht dat ze het huis zelf goedkoper had kunnen inrichten.

[Sponsor] vertelde ons dat de gemeente betaald heeft voor ons huis. 1500 euro. Voor wat? Voor dit en deze tafel? [...] Dingen die wij niet nodig hebben. Zij hebben het gekocht. Ze hebben ons niet gevraagd. [...] Ze zeiden: we hebben een tapijt gekocht en veel andere dingen. Maar het was heel veel geld. Wij hadden meer kunnen doen met dit bedrag. (Hervestiger, 1^e ronde dataverzameling, vertaald door onderzoeker vanuit het Engels)

Belangrijk inzicht

Snelle toegang tot basisvoorzieningen, zoals medische zorg, scholen en vervoersmogelijkheden, en daarnaast juridische ondersteuning, psychosociale begeleiding en financiële ondersteuning, is essentieel. Gezien nationale tekorten in deze voorzieningen vereist dit structurele investeringen en innovatieve samenwerking tussen gemeenten en betrokken instanties. Om teleurstellingen en onrealistische verwachtingen te voorkomen, is goede informatievoorziening vooraf door het COA over complexe bureaucratie processen, lange wachttijden, inburgeringseisen en financiële verplichtingen cruciaal.

Veel hervestigers hebben nog **familie in het buitenland**, waaronder ook volwassen kinderen in oorlogsgebieden. Ze maken zich grote zorgen om hun veiligheid en zeggen dat het moeilijk is om in Nederland vooruit te gaan zo lang hun kinderen nog in onveiligheid zijn. Iemand vertelde dat hij alleen naar Nederland is gekomen, omdat hem werd beloofd dat zijn volwassen kinderen konden nareizen, wat echter niet is gebeurd.

Het enige negatieve idee dat ik over Nederland heb, is dat ze zeiden 'ga eerst naar Nederland en wij brengen de kinderen daarna'. Met dat idee ben ik gekomen. Ik ben hier gekomen om humanitaire redenen. En als mijn kinderen er niet bij zijn, betekent het niks voor mij. Ze hebben dat mij beloofd, maar hebben dat niet gedaan. Ik wil heel graag dat mijn kinderen naast mij zitten om vooruit te gaan. (Hervestiger, 2^e ronde dataverzameling, vertaald door tolk vanuit het Arabisch)

Belangrijk inzicht

Voor hervestigers is het welzijn en de veiligheid van hun familieleden een essentiële voorwaarde om een nieuw leven op te kunnen bouwen in Nederland. Ondersteun hen bij het verkennen van mogelijkheden voor de hervestiging van hun familieleden.

Concluderend zijn hervestigers in eerste instantie blij om in een veilig land te zijn en voelen ze zich welkom in de buurt. Maar ze noemen ook essentiële knelpunten, zoals bureaucratie, trage toegang tot basisvoorzieningen, financiële onzekerheden en zorgen om familieleden, die voorspoedige en volledige participatie en integratie in de weg staan.

5.1.2. Ervaren meerwaarde

De ervaringen van hervestigers met het *Community Sponsorship* programma zijn overwegend positief. Sponsors ondersteunen hen in eerste instantie met **praktische zaken**.

Dit varieert van hulp bij dagelijkse zaken, zoals boodschappen doen, kinderen naar school brengen en post openen, tot begeleiding bij afspraken met instanties als de gemeente, de bank en de huisarts. Sponsors maken hervestigers ook wegwijs in de gemeente, bijvoorbeeld door ze winkels en de bibliotheek te laten zien. Hervestigers waarderen deze praktische hulp enorm.

[Sponsor 1] heeft me heel veel geholpen. Er is ook heel veel hulp via de gemeente waar ik nooit van heb gehoord, maar [sponsor 1] heeft mij aangewezen en geholpen. Dat had ik niet eerder geweten. (Hervestiger, 2^e ronde dataverzameling, vertaald door een tolk vanuit het Arabisch)

Ook spelen sponsors een rol bij het helpen **vertalen**. Sommigen spreken Arabisch, in andere gevallen kan Engels helpen bij de vertaalslag. De meeste sponsors gebruiken vertaalapps. Ze kunnen ook helpen bij het leren en actief spreken van de Nederlandse taal.

Eén hervestiger vertelde dat zijn sponsor hem actief ondersteunde bij het **vinden van werk**. Zo kon deze hervestiger, die in zijn thuisland als smid werkte, zich voorstellen bij een smederij.

Al met al kunnen we stellen dat sponsors praktische hulp bieden die hervestigers ondersteunt om hun weg te vinden in de nieuwe samenleving. Daarbij speelt de inzet van sponsors ook een belangrijke rol in het overwinnen van uitdagingen die hervestigers in hun eerste maanden ervaren.

Daarnaast spelen sponsors een belangrijke rol bij **sociale activiteiten en contacten**. Ze ondernemen zelf sociale activiteiten met hervestigers, zoals samen koffie drinken, vissen, barbecueën of een museum bezoeken. Sponsors kunnen hervestigers ook voorstellen aan bureaus of hen ondersteunen bij de communicatie. In één geval hielpen sponsors zelfs bij het oplossen van een conflict tussen het gezin en de bureaus. Dit soort activiteiten bevordert de sociale integratie van hervestigers en kan hen een gevoel van welkom, verbondenheid en soepele deelname aan de samenleving geven. Zo ontwikkelde een gezin een heel hechte relatie met de bureaus, die vervolgens heel intensief betrokken werden als sponsors.

En af en toe bel ik [de sponsors] om koffie of thee te drinken of om te eten. En zij komen met plezier. Soms komen ze om met de kleine kinderen te lopen. Soms gaan wij naar de bureaus of het museum. Ze weten de verjaardag van onze kinderen en brengen een cadeau. Ze verwennen de kinderen. [...] De bureaus waren voor een week op vakantie. Toen ze terugkwamen, kwamen ze direct naar ons huis. Niet naar hun eigen huis, maar naar ons huis. En ze hadden een cadeau voor de kinderen. Wij krijgen met de meeste dingen hulp van de bureaus. Bijvoorbeeld als de kinderen naar school moeten of naar een ziekenhuis moeten gaan. (Hervestiger, 1^e ronde dataverzameling, vertaald door een tolk vanuit het Arabisch)

Slimme aanpak

Maak kennis met de bureaus van hervestigers en ga na of en op welke manier deze betrokken zijn bij het alledaagse leven van de hervestigers en hoe deze steun zich verhoudt tot de inzet van sponsors. Hulp van bureaus biedt kansen, maar daarin is begeleiding nodig voor zowel hervestigers als sponsors, om elkaars grenzen en privacy goed te bewaken.

Hervestigers waarderen de **persoonlijke connectie** en ondersteuning van de sponsors. Deze vrijwilligers omschrijven ze als behulpzaam, vriendelijk en ondersteunend. De typen relaties die tussen sponsors en hervestigers ontstaan, zijn heel verschillend. Sommige hervestigers zien de sponsors als vrienden of zelfs familie.

Wij zien [sponsor 1] en [sponsor 2] als familie. Niet alleen vrienden, maar familie. (Hervestiger, 2^e ronde dataverzameling, vertaald door een tolk vanuit het Arabisch)

Deze hervestigers ervaren ook een duidelijk verschil tussen de relatie met sponsors en die met maatschappelijke begeleiders van VWN, waarbij ze sponsors meer zien als een vriend en maatschappelijke begeleiders meer als een dienstverlenende medewerker.

In een aantal gevallen blijft de relatie tussen hervestigers en sponsors wat afstandelijker, en vooral gericht op praktische hulp. En soms verwatert het contact helemaal, om uiteenlopende redenen, zoals een ontbrekende klik, miscommunicatie of drukke agenda's.

Samenvattend kunnen we stellen dat sponsors een belangrijke rol spelen in het bieden van praktische en sociale ondersteuning, die hervestigers helpt om uitdagingen te overwinnen en hun weg te vinden in de nieuwe samenleving.

5.1.3. Ervaren uitdagingen

Hoewel de ervaringen met *Community Sponsorship* over het algemeen positief zijn, noemen hervestigers een aantal uitdagingen.

De manier waarop ze *Community Sponsorship* ervaren, wordt sterk beïnvloed door **de specifieke verwachtingen en daadwerkelijke invulling van de begeleiding**. Er zijn grote verschillen in ondersteuning. De invulling van *Community Sponsorship* in de praktijk hangt af van de individuele inzet van sponsors en de relatie die er ontstaat tussen hen en de hervestigers. Zo heeft het ene gezin bijna dagelijks contact met hun burensponsors, terwijl een ander gezin de sponsors ongeveer om de twee weken een klein aantal uren ziet.

Hoe ze de begeleiding ervaren, hangt daarnaast sterk af van de behoeften en verwachtingen van hervestigers. Waar het ene gezin het prima vindt als er af en toe iemand langskomt op de koffie, verwacht een ander gezin wellicht meer structurele praktische ondersteuning.

Waar de inzet voldeed aan de verwachtingen, waren de ervaringen van hervestigers dan ook grotendeels positief. Maar één gezin was minder tevreden; het vond dat het te weinig uitleg en ondersteuning ontving en dat het daarom alles zelf moest uitvinden en doen.

Wij willen de taal heel snel leren, omdat het contact met VWN niet echt helpt. [...] 'Nee wacht, jullie zijn nog niet aan de buurt, nee dit, nee dat'. In twee maanden tijd is niemand naar ons huis gekomen om te vragen hoe het met ons gaat. Niemand heeft ons uitgelegd hoe we het afval moeten wegzetten. Want in [Land] hebben we alles bij elkaar weggegooid. Toen we dat hier deden, hebben ze ons afval niet meegenomen. We voelen ons zo slecht, want wij wisten het niet, niemand heeft het ons geleerd. In [Land 1] hebben ze ons verteld dat er mensen van VWN en het COA zullen zijn om ons te helpen, dus wij dachten dat er een soort familie hier zou zijn om ons te helpen. Maar toen we hier kwamen, waren we in shock, want niemand is gekomen, niemand heeft gevraagd hoe het is met ons. Toen zeiden we: jammer, dan doen we alles zelf.
(Hervestiger, 1^e ronde dataverzameling, vertaald door onderzoeker vanuit het Engels)

Hierbij is het belangrijk om aan te geven dat de maatschappelijke begeleider en sponsors van dit gezin vermeldden dat ze het gezin wel regelmatig met veel vragen ondersteunden. Maar er ontstond geen bijzonder warme band of vriendschap tussen de sponsors en hervestigers, waardoor de begeleiding minder intensief was dan bijvoorbeeld bij gezinnen waar de burensponsors bijna dagdagelijks over de vloer kwamen. Dit voorbeeld illustreert dat de manier waarop hervestigers *Community Sponsorship* ervaren, sterk afhangt van hun verwachtingen en de daadwerkelijke invulling van de begeleiding.

Belangrijk inzicht

Voor een positieve ervaring met *Community Sponsorship* is een goede afstemming nodig tussen de verwachtingen en daadwerkelijke invulling van de begeleiding.

Een ander obstakel dat hervestigers noemden, is de **taalbarrière**. De hervestigers spreken nog geen Nederlands en in veel gevallen ook geen of alleen gebrekkig Engels, en de meeste sponsors spreken niet de taal van de hervestigers. Daardoor loopt de communicatie vooral via vertaal-apps. Eén van de hervestigers stelde daarom voor om sponsors in te schakelen die (ook) Arabisch spreken.

Het is niet echt een probleem, maar wel een idee: dat de tussenpersoon [sponsor] van onze achtergrond komt of dezelfde cultuur. Of tenminste dat hij of zij twee talen spreekt. (Hervestiger, vertaald door een tolk vanuit het Arabisch)

Belangrijk inzicht

Er is ondersteuning nodig bij communiceren voorbij taalbarrières, bijvoorbeeld door tolken of sponsoren die de taal van de hervestiger spreken.

Het is relevant om hier te benoemen dat de hervestigers in dit onderzoek overwegend positieve ervaringen en **slechts enkele uitdagingen hebben gedeeld**. Ook in andere evaluatieonderzoeken van *Community Sponsorship* programma's blijkt dat hervestigers vaak terughoudend zijn met het delen van vooral kritische feedback, uit dankbaarheid voor de geboden kans, maar ook uit angst dat ze sponsoren zouden kunnen beledigen (Share QSN, 2022a).

Belangrijk inzicht

Het is vaak moeilijk om, vooral kritische, feedback van hervestigers te verkrijgen. Verken of de inzet van vertrouwenspersonen of *community builders* (die dezelfde taal spreken als de hervestigers) in het *Community Sponsorship* programma en/of het evaluatieonderzoek kan bijdragen om hervestigers de mogelijkheid te geven om in een veilige omgeving en in hun eigen taal uitdagingen en behoeften te delen.

Resumerend, als verwachtingen/behoeften en de invulling niet goed op elkaar aansluiten, kan dit de beleving van hervestigers negatief beïnvloeden. Daarnaast ervaren hervestigers een taalbarrière in de communicatie met sponsoren. Tot slot is het opmerkelijk dat hervestigers overwegend positieve ervaringen en slechts enkele uitdagingen hebben gedeeld. Dit blijkt in andere evaluatieonderzoeken ook vaak het geval te zijn (Share QSNa, 2022).

5.2. Perspectief van sponsoren

5.2.1. Ervaren meerwaarde

Sponsoren ervaren hun betrokkenheid bij het project als **waardevol, zowel op persoonlijk als maatschappelijk niveau**. Veel sponsoren beschrijven hun werk als zinvol en halen er veel voldoening uit, terwijl ze het zien als een unieke kans om bij te dragen aan het leven van een ander en de Nederlandse samenleving.

Met de vrije tijd die ik heb, wilde ik iets betekenen voor een ander, die ik niet al persoonlijk kende. Dat voel ik nog steeds zo, nu ik het werk doe, voel ik ook een gevoel van voldoening door de waardering die ik ontvang van de ander. (Sponsor, 1e ronde dataverzameling)

Waar sommige sponsoren een paar uur per maand besteden aan de begeleiding, hebben anderen er bijna een dagelijkse taak aan. In één gemeente zijn de burens van hervestigers heel intensief betrokken geraakt bij de *Community Sponsorship* pilot. Ze begeleiden niet alleen hun burens als sponsoren, maar ondersteunen daarnaast de teamleider bij het voorbereiden van de woningen (en een wat lichtere begeleiding) van alle nieuwe hervestigers in de gemeente. Hierdoor dragen ze bij aan het ontwikkelen van **hulpmiddelen en werkwijzen die breder kunnen worden ingezet**.

Heel positief vind ik het infoboekje dat ik heb gemaakt, zodat de nieuwe gezinnen kennis kunnen maken met de gemeente. In het infoboekje staan de QR-codes van de bibliotheek, zwembad, diverse halal restaurants, de kringloopwinkels in de buurt, de app van 112 om in je eigen taal te communiceren met de hulpdiensten, wat YouTube-filmpjes met Nederlandse les en woordjes, enzovoort. Ook hebben we een afspraak met een lokale witgoedwinkel, en bestellen we veel dezelfde spullen voor de gezinnen, en hebben we de gebruiksaanwijzingen in het Arabisch vertaald, zodat ze op een simpele manier de wasmachine kunnen gebruiken en dat soort dingen. We hangen bij ieder gezin een briefje in het toilet met wat je wel en niet door de wc mag spoelen. (Sponsor, 2^e ronde dataverzameling)

Slimme aanpak

Intensieve samenwerking van de teamleider met sponsors en het inzetten van dezelfde sponsors voor meerdere hervestigers, bieden kansen voor het ontwikkelen van hulpmiddelen en werkwijzen die breder kunnen worden ingezet voor het ontvangen en begeleiden van hervestigers. Houd bij de inzet van sponsors bij meerdere gezinnen wel rekening met minder intensieve betrokkenheid van elke sponsor per gezin, wat de sociale band kan beïnvloeden.

Het type **relaties** dat ontstaat tussen sponsors en hervestigers, varieert sterk. Sommige sponsors vertellen dat de relatie gebaseerd is op praktische hulp of gekenmerkt wordt door gelijkwaardigheid en respect. Anderen vermelden dat er vertrouwde, zelfs familieachtige banden ontstaan.

Sponsors die een warme band opbouwen met hervestigers, beschrijven die relaties als **verrijkend**. Ze benadrukken de dankbare houding en warme gastvrijheid die ze ontvangen van hervestigers en zeggen dat zij/Nederlanders op dit vlak nog veel kunnen leren. Dit soort relaties en interacties versterkt een gevoel van wederzijds welkom en verbondenheid.

[Nationaliteit van de hervestigers] mensen zijn sociaal. Je komt bijna niet weg voordat er thee, koffie, weer thee, weer koffie gedronken wordt. Na de thee/ koffie word je letterlijk ingesloten met bijzettafeltjes waar schalen fruit en koekjes op liggen. En als je denkt dat je je thee op hebt, komt een grote schaal met rijst, kip, nootjes, schaaltjes yoghurt en salades voor je neus. Dus qua gastvrijheid/dankbaarheid kunnen we nog veel lering hieruit trekken. (Sponsor, 1^e ronde dataverzameling)

Deze sponsor vertelde daarnaast dat hij en zijn vrouw inmiddels ook onderdeel zijn van de *community* van de hervestigers die ze begeleiden. Ze ondersteunen bijvoorbeeld de teamleider in deze gemeente met het voorbereiden van de woningen van alle nieuwe hervestigers. Soms krijgen ze daarbij hulp van de allereerste hervestigers en een aantal Syrische vrienden. Dergelijke verrijkende verbindingen tussen verschillende gemeenschappen maakt *Community Sponsorship* niet alleen waardevol voor de hervestigers en sponsors, maar ook voor de bredere samenleving.

Een treffend voorbeeld hiervan binnen de pilot toont hoe *Community Sponsorship* kan bijdragen aan **meer maatschappelijk draagvlak** voor de plaatsing van hervestigers in een gemeente. De burens van een hervestigingsgezin, die zeer kritisch staan tegenover de komst van (bepaalde groepen en volgens hen te veel) migranten naar Nederland, raakten desondanks intensief betrokken bij de *Community Sponsorship* pilot. Dit voorbeeld onderstreept dat persoonlijke interactie met hervestigers, in combinatie met een sterk gevoel van verantwoordelijkheid, kan leiden tot actieve betrokkenheid bij *Community Sponsorship*, zelfs bij kritische standpunten over migratie.

Samenvattend kunnen we stellen dat sponsors *Community Sponsorship* als waardevol ervaren, voor zichzelf, de hervestigers en de maatschappij. Intensieve betrokkenheid en inzet van dezelfde sponsors bij meerdere hervestigers bieden kansen voor het ontwikkelen van hulpmiddelen en werkwijzen die breder kunnen worden ingezet voor het ontvangen en begeleiden van meerdere hervestigers. Sponsors zien de relaties met hervestigers (en de bredere gemeenschappen daaromheen) als verrijkend en verbindend. De pilot toonde voorbeelden van hoe *Community Sponsorship* kan bijdragen aan meer maatschappelijk draagvlak voor de opvang van hervestigers.

5.2.2. Ervaren uitdagingen

Ondanks deze positieve ervaringen lopen sponsors tegen diverse uitdagingen aan die hun werk bemoeilijken. Een van de meest genoemde obstakels is de **taalbarrière**. Veel sponsors vermelden dat de communicatie met hervestigers hierdoor moeizaam verloopt. Vertaalapps zijn vaak ontoereikend voor het voeren van ingewikkelde of diepgaandere gesprekken. Soms worden kinderen van hervestigers ingezet om te vertalen, wat echter door verschillende betrokkenen niet als ideaal wordt ervaren. Net als hervestigers wijzen sponsors op de mogelijkheid om tolken in te zetten, vooral aan het begin van het traject. Daarbij signaleren ze ook een tekort aan tolken voor belangrijke afspraken, bijvoorbeeld bij de dokter of de overheid.

Belangrijk inzicht

Ondersteuning bij het communiceren voorbij taalbarrières is onmisbaar, zowel tussen sponsors en hervestigers, als ook bij belangrijke afspraken van hervestigers. Op cruciale momenten is een tolk noodzakelijk.

Taalbarrières kunnen leiden tot **misverstanden**. Daarnaast zeggen sponsors dat hervestigers van tevoren onvoldoende geïnformeerd zijn over hervestiging in het algemeen, maar ook over het *Community Sponsorship* project.

Ik vraag me af in hoeverre het gezin ook is ingelicht over mijn taak en over het project als zodanig. (Sponsor, 1^e ronde dataverzameling)

Belangrijk inzicht

Idealiter informeert het COA hervestigers al vóór hun komst naar Nederland over wat *Community Sponsorship*, in aanvulling op maatschappelijke begeleiding, inhoudt.

Sponsors vermelden daarnaast dat hervestigers vaak moeite hebben om te begrijpen welke personen allemaal betrokken zijn bij hun begeleiding, wat de taakverdeling is en wie bij welke instantie (met name de gemeente of VluchtelingenWerk) hoort. Ook zelf vinden sponsors de **taakverdeling** (vooral tussen sponsors en maatschappelijke begeleiders) niet helemaal duidelijk. Dit leidt tot verwarring en frustraties. Daarnaast zijn sommige sponsors zoekende hoe ze precies kunnen helpen of weten ze niet hoe ze dingen moeten aanpakken. Tot slot vertellen sommige sponsors dat ze moeite hebben om grenzen te stellen en dat ze daarin meer ondersteuning zouden kunnen gebruiken. Sponsors maken duidelijk kenbaar dat er **meer informatie, handvatten, begeleiding, trainingen en platforms voor uitwisseling nodig** is.

Je wordt écht in het diepe gegooid, natuurlijk kun je terugvallen op de projectleider, maar dat is soms ook niet waterdicht. (Sponsor, 2e ronde dataverzameling)

Er zou een soort stappenplan op papier moeten zijn. Wat doen we eerst, wat daarna, op wat voor dagen et cetera, voordat alles vanzelf gaat lopen. (Sponsor, 1^e ronde dataverzameling)

Een landelijk platform waar je kunt sparren met elkaar. (Sponsor, 1^e ronde dataverzameling)

Belangrijk inzicht

Sponsors hebben behoefte aan duidelijke informatie, handvatten, begeleiding, trainingen en platforms voor uitwisseling. Daarnaast is vooral een duidelijke taakverdeling tussen sponsors en andere begeleiders cruciaal.

Tot slot onderstrepen sponsors dat hervestigers te maken hebben met talloze complexe uitdagingen, waarbij ze merken dat hun **kennis, capaciteit en invloed om hervestigers hierbij te ondersteunen, beperkt is**. Hierdoor kan het gebeuren dat hervestigers maanden blijven zitten met deze uitdagingen, terwijl sponsors zoekende zijn naar hoe ze ze kunnen ondersteunen. Dit kan bij beiden leiden tot frustratie.

De giga-frustraties over gemeenten, die hun zaakjes niet op orde hebben. Simpele folders in de Arabische taal over hoe deze mensen hun huisvuil moeten aanbieden, ontbreken. De mega informatieve zoi die ze krijgen – niet in hun taal – veel te veel regeltjes. Gebrek aan tolken voor de huisarts enzovoort. Ook de medewerkers van [een winkel]. (Enkelen) die zich racistisch uitlaten over ‘buitenlanders’. (Sponsor, 1^e ronde dataverzameling)

Een belangrijk onderdeel van ondersteuning waar sommige sponsors zich zorgen over maken, is **psychosociale hulp**.

Persoonlijk vind ik dat deze mensen meer psychische steun nodig hebben. Voor mijn gevoel zijn ze in het diepe gegooid en moeten ze het maar zien te overleven. Ik vraag mij heel sterk af of het met deze familie wel goed zou gaan als mijn man en ik er niet voor hen zouden zijn. (Sponsor, 2e ronde dataverzameling)

Belangrijk inzicht

Snelle toegang tot en informatie in de taal van de hervestigers over basisvoorzieningen, zoals medische en psychologische zorg, en over (gemeentelijke) regels en plichten, zijn essentieel.

Samenvattend kunnen we stellen dat sponsors taalbarrières, gebrekkige informatie en misverstanden, tekortschietende ondersteuningsstructuren en moeilijke toegang van hervestigers tot basisvoorzieningen als belangrijke uitdagingen ervaren.

5.3. Perspectief van teamleiders

5.3.1. Ervaren meerwaarde

Teamleiders zien *Community Sponsorship* als een waardevolle aanvulling op reguliere begeleiding van hervestigers door maatschappelijke begeleiders.

Sommige sponsors ondersteunen teamleiders en maatschappelijke begeleiders bij het voorbereiden van woningen. Ook verlenen sponsors veel praktische hulp, zoals het wegwijs maken in de buurt, het maken van en begeleiden naar afspraken en het vertalen van brieven. Veel van deze taken liggen normaal gesproken bij maatschappelijke begeleiders, wat de begeleiding van hervestigers intensiever maakt dan die van reguliere statushouders (die vóór hun plaatsing in een gemeente al tijd hebben doorbracht in een asielzoekerscentrum). Doordat sponsors **dit soort aanvullende taken** overnemen, kunnen maatschappelijke begeleiders zich richten op hun kerntaken, zoals het regelen van documenten, financiële begeleiding en het bieden van informatie en advies over complexere vragen. *Community Sponsorship* kan op deze manier bijdragen aan **werkverlichting** en **efficiëntie**.

*Het is gewoon geweldig dat de maatschappelijke begeleider zich dan ook bezig kan houden met de maatschappelijke begeleiding. Wat nu eigenlijk niet kan. Want nu doe je alles door elkaar. Je gaat met ze naar de kringloopwinkel en ondertussen moet je ook een bankrekening aanvragen. Je gaat met ze naar de supermarkt, maar ondertussen moet je de kinderen ook aanmelden bij de opvang. (Teamleider in een voorbereidend gesprek voordat het *Community Sponsorship* project is begonnen)*

Ja, dat zijn natuurlijk wel de handjes geweest. Ik had niet zelf een huis kunnen inrichten. [...] Ja, tuurlijk heeft het grote meerwaarde. Dat denk ik wel. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in december 2024)

Sponsors verlichten niet alleen het werk van maatschappelijke begeleiders, maar voeren ook **aanvullende taken uit waar maatschappelijke begeleiders geen ruimte voor hebben**. Hierbij gaat het vooral om sociale activiteiten, zoals samen koffie drinken, samen eten of het bezoeken van musea. Hierdoor wordt de begeleiding **persoonlijker en gericht op sociale participatie en interactie**.

Dat vond ik heel leuk dat [Sponsor 2] dat zo had opgepakt en dacht van: ik neem meneer mee, en het initiatief had genomen om daar een werkervaringsplek te regelen. En dan [Sponsor 1] dat hij wist dat 'zijn' hervestiger dol was op vissen en dat hij dan een vispas had aangevraagd. Dus dat was voor mij dan de meerwaarde, want dat zijn dingen waar ik geen tijd voor heb. En dat er wel in de behoeftes van de cliënten kan worden voorzien. Dat vond ik dan wel weer mooi. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in december 2024)

Eén teamleider beschreef het verschil tussen maatschappelijke begeleiding en begeleiding door sponsors heel treffend als begeleiding 'van computerscherm naar cliënt' versus begeleiding 'van hart tot hart'.

Dus ja, in die zin is het denk ik wat dichter bij de uitvoering, dichter bij de cliënt, wat meer van hart tot hart in plaats van computerscherm naar cliënt. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in februari 2024)

Samenvattend maakt *Community Sponsorship* een aanvullende, persoonlijker begeleiding mogelijk gericht op sociale participatie en integratie. Tegelijkertijd vinden teamleiders een meerwaarde van *Community Sponsorship* dat sponsors taken van maatschappelijke begeleiders kunnen overnemen en daardoor bijdragen aan werkverlichting en efficiëntie.

5.3.2. Ervaren uitdagingen

Naast meerwaarde ondervinden teamleiders diverse complexe uitdagingen.

Om te beginnen was de pilot bijzonder **intensief voor teamleiders in de gemeenten die voor het eerst hervestigers gingen plaatsen**. Ze kregen niet alleen te maken met nieuwe vragen, taken, samenwerkingen en uitdagingen verbonden aan het huisvesten en begeleiden van hervestigers, maar moesten daarnaast alles rondom de invulling van *Community Sponsorship* organiseren. Hoewel het COA hen goed had voorbereid, kregen teamleiders te maken met soms onverwachte nieuwe vragen, taken en problemen. Zo moesten ze een nieuwe werkwijze ontwikkelen om, in samenwerking met woningcorporaties, huizen te regelen en in te richten. Daarnaast ontstonden er vertragingen in bureaucratische processen, omdat de verantwoordelijke afdelingen in de gemeente nog geen ervaring hadden met hervestigers. Zo duurde het in één van de gemeenten vier werkdagen

in plaats van twee uur om de hervestigers in te schrijven, waardoor zij geen DigiD konden aanvragen en daardoor ook andere procedures vertraging opliepen.

Belangrijk inzicht

Houd rekening met extra werk voor teamleiders in gemeenten die voor het eerst hervestigers opvangen. Zorg voor extra tijd, middelen en ondersteuning.

Een van de grootste uitdagingen binnen het *Community Sponsorship* programma bleek het **werven van sponsoren**. De teamleiders hebben het geprobeerd via scholen, buurthuizen, wijkteams, kerken, ex-vluchtelingen, flyers, lokale kranten, het landelijke recruitmentbureau van vrijwilligers van VWN, de regionale communicatieadviseurs van VWN en diverse gemeentelijke kanalen. De meest effectieve manier om sponsoren te werven bleek via het landelijke recruitmentbureau van VWN of via lokale netwerken te zijn. Ook het betrekken van bureaus van hervestigers als sponsoren is in enkele gevallen succesvol gebleken. Maar in alle gemeenten bleek werving een lang, tijdrovend en moeizaam proces en bleef het aantal (potentiële en uiteindelijk betrokken) sponsoren klein. Dat brengt het succes van *Community Sponsorship* in gevaar, aangezien het programma staat of valt met de betrokkenheid van vrijwilligers als sponsoren.

Verder is het een uitdaging dat een deel van de **sponsoren minder betrokken is of na een tijdje zelfs stopt**. Redenen voor uitval waren niet precies te achterhalen omdat de meeste sponsoren die zijn gestopt de vragenlijst niet hebben ingevuld. Teamleiders noemden als redenen verkeerde verwachtingen, tijdgebrek, onverwachte persoonlijke omstandigheden of een (nieuwe) baan.

Eén teamleider concludeerde dat er door het gebrek aan vrijwilligers **te weinig te halen viel** uit het *Community Sponsorship* project, omdat het kleine aantal sponsoren dat er was (nog) te veel bezig was met praktische hulp en wat minder met sociale ondersteuning.

Belangrijk inzicht

Het succes van *Community Sponsorship* staat of valt met de betrokkenheid van vrijwillige sponsoren. Het werven en behouden daarvan kost teamleiders veel tijd. Inventariseer potentiële wervingskanalen en investeer in aantrekkelijk en informatief wervingsmateriaal om teamleiders te ondersteunen en om sponsoren goed te informeren en voorbereiden.

Net als sponsoren noemen ook teamleiders een **onduidelijke taakverdeling**, met name tussen maatschappelijke begeleiders en sponsoren, als uitdaging. In principe is het voor de meesten duidelijk dat maatschappelijke begeleiders al het werk verrichten dat op het VWN-kantoor gebeurt en waarvoor een computer of formulier nodig is. Daartegenover vindt de inzet van sponsoren plaats bij hervestigers thuis of in de lokale gemeenschap. Maar in de praktijk kunnen taken overlappen, of worden sponsoren in alledaagse situaties geconfronteerd met vragen en processen die eigenlijk bij maatschappelijke begeleiding horen. Hierdoor ontstaat een situatie waarin sponsoren, aan de ene kant, soms niet weten hoe ze hervestigers kunnen ondersteunen bij vragen die buiten hun takenpakket vallen. Aan de andere kant vervullen ze soms taken (dubbel) die eigenlijk bij maatschappelijke begeleiders horen. Voor teamleiders kan dit leiden tot frustraties en meer werk, omdat ze sponsoren zorgvuldig moeten begeleiden en hen (en hervestigers) telkens weer moeten uitleggen welke taken sponsoren wel of niet mogen verrichten.

Uhm ja, het stukje taakverdeling, is dat goed afgebakend? Heel veel dingen hebben we in de loop van de tijd door omstandigheden moeten uitvinden. Het ontbreken van echt een duidelijke lijst van wie doet wat, en hoe stem je dat af met een team. En wat communiceer je dan met zo'n team dat rondom een gezin staat? [...] Een van de grootste factoren is het hebben van vrijwilligers die getraind zijn, die weten waar hun taken liggen, goed gekaderd, dat dingen niet in de war komen met kantoortaken. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in december 2024)

Uiteindelijk hebben de teamleiders in samenwerking met de projectleider en met input van de onderzoeker een **checklijst** opgesteld met daarin een overzicht van taken in verschillende fases van de begeleiding en de mogelijkheid om deze taken te verdelen tussen sponsoren en maatschappelijke begeleiders door het zetten van een vinkje in de desbetreffende kolom. Deze checklijst kan in de toekomst worden ingezet om samen met sponsoren, maatschappelijke begeleiders (en eventueel andere betrokken begeleiders) en hervestigers een duidelijke taakverdeling af te spreken, waarbij rekening kan houden met lokale bijzonderheden en met interesses, behoeften en vaardigheden van sponsoren en hervestigers.

Slimme aanpak

Gebruik de ontwikkelde checklijst om samen met alle betrokken begeleiders en hervestigers duidelijke afspraken te maken over de taakverdeling, waarbij ook rekening kan worden gehouden met lokale bijzonderheden en met interesses, behoeften en vaardigheden van sponsoren en hervestigers.

Een opvallend voorbeeld van taakverdeling binnen de pilot is de aanpak van een teamleider die meerdere sponsoren had voor de begeleiding van het eerste hervestigingsgezin. Al snel bleek dat het grote aantal begeleiders tot verwarring leidde bij zowel het gezin als de sponsoren. Zo vroeg het gezin bijvoorbeeld aan meerdere sponsoren tegelijkertijd om een tandartsafpraak te regelen, wat resulteerde in dubbel werk en irritatie bij de tandarts.

Om meer duidelijkheid te creëren besloot de teamleider de **taken te verdelen op basis van de vaardigheden en capaciteiten van de sponsoren**. Specifieke rollen, zoals vertalen, dagelijkse ondersteuning en administratieve hulp, werden toegewezen aan verschillende sponsoren. Deze taakverdeling paste de teamleider vervolgens opnieuw toe bij de begeleiding van nieuwe gezinnen. Hoewel de **inzet van dezelfde sponsoren voor meer gezinnen** betekent dat ze minder intensief betrokken kunnen zijn per gezin (wat ook gevolgen heeft voor de relatie en sociale band die ontstaat), biedt deze aanpak kansen om de begeleiding in elk geval af te stemmen op de specifieke vaardigheden en behoeften van hervestigers. Daarnaast kunnen sponsoren effectieve werkwijzen ontwikkelen en verfijnen, wat opschaling faciliteert.

Slimme aanpak

Een duidelijke taakverdeling tussen sponsoren op basis van vaardigheden en vervolgens de herhaaldelijke inzet van deze sponsoren en taakverdeling bij meerdere hervestigers op basis van hun behoeften, bieden kansen voor maatwerk, beproefde werkwijzen en opschaling. Houd wel rekening met minder intensieve betrokkenheid van elke sponsor per gezin, wat de sociale band kan beïnvloeden.

Dit voorbeeld illustreert niet alleen het belang van een duidelijke taakverdeling, maar laat ook zien dat teamleiders binnen het *Community Sponsorship* programma voldoende ruimte nodig hebben om hun aanpak aan te passen aan de lokale context en dagelijkse praktijk.

Teamleiders rapporteren daarnaast een **gebrek aan trainingsmateriaal en hulpmiddelen** om sponsoren goed voor te bereiden en te begeleiden. Teamleiders hebben het al redelijk druk. Naast de begeleiding van hervestigers komt er door *Community Sponsorship* ook nog de begeleiding van sponsoren bij. Zij hebben onvoldoende tijd en middelen om zelf trainingen te ontwikkelen of om aan de lopende band vragen van sponsoren te beantwoorden. Ze hebben dan ook behoefte aan gestandaardiseerde basistrainingen voor sponsoren die in alle hervestigingsgemeenten kunnen worden ingezet.

Wat ik jammer vind aan het project, is dat [...] al het materiaal er nog niet helemaal is, dat we nog kijken van: hoe moeten we dit vormen? [...] Als je een vrij grote groep sponsoren hebt, is het moeilijk om die te leiden als het nog niet voor iedereen duidelijk is wat het project inhoudt. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in december 2024)

Bovendien verklaarden teamleiders dat ze **onvoldoende en inconsistente ondersteuning** ontvingen vanuit de centrale organisatie van VWN, mede door wisselingen en uitval in de projectleiding. Dit leidde tot discontinuïteit en gebrekkige begeleiding en aansturing, omdat nieuwe projectleiders opnieuw moesten worden ingewerkt en soms andere prioriteiten stelden. Teamleiders gaven aan dat elke teamleider afzonderlijk werkwijzen en materiaal aan het ontwikkelen is, wat niet alleen veel werk kost, maar volgens hen ook inefficiënt is.

Als je steeds een nieuwe projectleider hebt op een project. Die nieuwe projectleider moet de informatie krijgen van de vorige en daarop doorgaan. Die continuïteit heb je niet dan. Het lijkt net alsof je steeds opnieuw moet beginnen, althans dat had ik een beetje. En dat was wel jammer, want ja, kijk, je weet het natuurlijk nooit als iemand weggaat of uitvalt of wat voor reden dan ook. Maar het zou wel fijn zijn als je een stabiele factor hebt op het project. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in december 2024)

Belangrijk inzicht

Zorg voor adequate en consistente ondersteuning en materiaal (zoals trainingen en hulpmiddelen) vanuit de centrale projectleiding om het project gericht aan te sturen en daarnaast de werkdruk van teamleiders te verlichten. Zo zet je tijd en middelen efficiënt in.

Tot slot benadrukten teamleiders het belang van **voldoende ruimte om het project op lokaal niveau op een manier vorm te geven die aansluit bij en werkt in de betreffende context**. Een teamleider vond het bijvoorbeeld frustrerend dat er, vooral in het begin van het project, vanuit de projectleiding en de begeleidende klankbordgroep verwacht werd dat er een groep sponsors per hervestigingsgezin zou komen, terwijl deze teamleider moeite had om sponsors te vinden en ook merkte dat te veel begeleiders in de praktijk alleen maar verwarrend werkte voor het gezin.

Er is mij echt herhaaldelijk opgedrongen van ‘nee, je moet vijf personen’. Waarvan ik dacht: ‘Nee, dat ga ik gewoon niet doen. [...] Ik heb nu herhaaldelijk aangegeven dat het in dit gezin niet werkt zo.’ Dus als dan toch die druk erop komt van ‘nee, het moet zo’, ja, voor mij heeft het gewoon echt niet goed gewerkt. En voor het gezin ook niet. (Teamleider tijdens Teamleidersmeeting in december 2024)

Belangrijk inzicht

Laat binnen het landelijke *Community Sponsorship* programma voldoende ruimte en flexibiliteit voor teamleiders om het project op lokaal niveau aan te passen en vorm te geven op een manier die aansluit bij en werkt in de lokale context en de dagelijkse praktijk.

Alle teamleiders benadrukten dat ze heel veel baat hadden aan de **maandelijkse teamleidersbijeenkomsten** om ervaringen, uitdagingen en tips uit te wisselen.

Slimme aanpak

Zorg voor regelmatige bijeenkomsten tussen teamleiders (en mogelijk andere relevante medewerkers van VluchtelingenWerk) om ervaringen, uitdagingen en tips uit te wisselen – niet alleen rond *Community Sponsorship*, maar ook rond hervestiging in het algemeen.

Samenvattend kunnen we stellen dat de *Community Sponsorship* pilot bijzonder intensief ervaren werd door teamleiders in gemeenten waar voor het eerst hervestigers geplaatst werden. Alle teamleiders noemden daarnaast als uitdagingen de werving en behoud van vrijwilligers, onduidelijke taakverdeling, een gebrek aan trainingsmateriaal en hulpmiddelen, onvoldoende en inconsistente ondersteuning vanuit de projectleiding, en weinig ruimte om het programma (vooral aan het begin van de pilot) op lokaal niveau aan te passen.

5.4. Perspectief van gemeenten

5.4.1. Redenen voor deelname aan hervestiging en Community Sponsorship

Gemeenten kiezen om verschillende redenen voor het plaatsen van hervestigers. Volgens de gemeentemedewerkers die voor dit onderzoek werden geïnterviewd, is de noodzaak om aan hun **huisvestingstaakstelling te voldoen** een belangrijke drijfveer. Gemeenten hebben de wettelijke taak een bepaald aantal vluchtelingen te huisvesten, wat door de krappe woningmarkt sinds enige tijd lastig is. Een gemeentemedewerker legde uit dat voor individuele vluchtelingen één woning per persoon nodig is. Bij vluchtelingen met mogelijke gezinshereniging ontstaat extra complexiteit: de gemeente plaatst hen eerst in een kleinere woning of alternatieve woonvorm, maar bij gezinshereniging is er vervolgens een grotere woning nodig. Dit vergt extra tijd, middelen en inzet van gemeenten en woningcorporaties. Bovendien heeft dit vaak financiële gevolgen voor vluchtelingen, omdat ze een groot deel van hun woonbudget uitgeven aan tijdelijke huisvesting.

Bij hervestiging is de situatie eenvoudiger, omdat hierbij doorgaans hele gezinnen tegelijk naar Nederland komen en direct aan een passende woning kunnen worden gekoppeld. Dit maakt **hervestiging efficiënter** voor gemeenten, ook omdat er zo minder woningen nodig zijn om de taakstelling te halen. Dit bespaart tijd en middelen en ontlast de huisvestingscapaciteit. Ook woningcorporaties waarderen deze aanpak, omdat zo minder woningen nodig zijn.

Nou, dat kwam in dat kwartaaloverleg aan de orde. Dat we elke keer zaten te puzzelen van hoe kunnen we nou aan onze taakstelling voldoen. [...] Toen zei [Persoon 2]: ‘Denk aan hervestigers, dat zijn gezinnen van maximaal zes personen. Je moet wel extra begeleiding geven, maar dat zou wel een onderdeel kunnen zijn om jullie taakstelling in te vullen’. (Gemeentemedewerker tijdens interview in november 2024)

Een van de gemeenten zei ook dat hervestiging voordelen biedt, omdat zij kunnen selecteren op kleinere gezinnen van maximaal vijf personen, waarvoor passende woningen in de reguliere sociale woningvoorraad beschikbaar

zijn. Bij reguliere statushouders zijn de gezinnen daarentegen vaak groter.

Naast redenen van efficiëntie spelen volgens gemeentemedewerkers ook **humanitaire overwegingen** een rol bij het kiezen voor hervestiging. Ze benadrukken hun morele verplichting om kwetsbare vluchtelingen, die vaak onder moeilijke omstandigheden in vluchtelingenkampen verblijven, een kans te bieden op een veilige toekomst in Nederland, ondanks dat dit de gemeente misschien meer werk in de begeleiding kost.

En ook wel humanitair. Het zijn wel mensen die in de allerbelabberdste omstandigheden in een vluchtelingenkamp in [Land 1] of waar dan ook wonen. Dus het heeft ook wel die andere kant in zich en dat hebben we ook wel met de bestuurders besproken: 'Hou daar wel rekening mee dat mensen ernstig getraumatiseerd kunnen zijn of dat er aanvullende voorzieningen nodig zijn, omdat mensen ziek zijn.' En toch is gezegd 'oké, dan gaan we dat toch doen.' (Gemeentemedewerker tijdens interview in november 2024)

Slimme aanpak

Hervestiging biedt gemeenten een efficiënte manier om aan hun taakstelling te voldoen. Bovendien kunnen ze hiermee bijdragen aan een veilige en effectieve opvang van vluchtelingen en aldus noodzakelijke duurzame oplossingen voor het wereldwijde vluchtelingenvraagstuk.

Belangrijk in dit verband is dat in de drie betrokken gemeenten **Community Sponsorship geen invloed had op de beslissing om hervestigers op te vangen**. Een van de drie vangt al jaren hervestigers op. De andere twee gemeenten kozen voor hervestiging alvorens VWN hen vroeg om mee te doen aan de pilot. Wel stonden alle drie gemeenten zeer **open om met deze aanpak te experimenteren**, omdat zij het een veelbelovend initiatief vonden.

Ik ben vrij pragmatisch ingesteld. Op basis van de presentatie zag ik al dusdanig veel voordelen. Ik had geen enkele reden om daarop 'nee' te zeggen, ik zag het alleen maar meer als een extra toevoeging aan een stukje begeleiding dat al wordt gegeven, maar dan wat intensiever. [...] Ook omdat dit al een model is dat zich heeft bewezen, dat het gewoon daadwerkelijk ook werkt. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Samenvattend kunnen we stellen dat de drie deelnemende gemeenten uit humanitaire overwegingen kiezen voor het plaatsen van hervestigers en dit zien als een efficiënte manier om aan hun taakstelling te voldoen. De vraag om mee te doen aan een *Community Sponsorship* pilot, kregen de drie gemeenten pas nadat ze zelf besloten hadden hervestigers op te vangen, dus de pilot had daar geen invloed op. Maar ze stonden zeer open om met deze aanpak te experimenteren.

5.4.2. Ervaren meerwaarde

Gemeentemedewerkers noemden diverse vormen van meerwaarde van *Community Sponsorship*.

Ze merkten op dat de (praktische) begeleiding door sponsors leidt tot **ontlasting van gemeentelijke inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders**.

Ik weet wel dat als het [Community Sponsorship] er niet zou zijn, dat ik dan wel zou weten dat er bij de inburgeringconsulenten veel meer vragen terecht zouden komen. En ook bij de maatschappelijke begeleiding van VluchtelingenWerk, dat dat te veel zou zijn, zeg maar. Dus volgens mij zit daar ook wel echt een meerwaarde in op die manier. (Gemeentemedewerker tijdens interview in november 2024)

Alle gemeentemedewerkers benadrukken daarnaast dat de sociale **begeleiding door sponsors persoonlijker, menselijker en intensiever** is dan reguliere begeleiding door de gemeente en VWN.

Ik zag het meer als een extra toevoeging aan een stukje begeleiding dat al wordt gegeven, maar dan wat intensiever. Ik denk ook meer op mensniveau, en niet in organisatie en mens, maar echt mens tot mens. Dat was voor ons echt een reden om hieraan mee te doen. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024).

Verder kunnen sponsors, volgens een gemeentemedewerker, een belangrijke **signaleringsrol** innemen.

Community sponsors, dat zijn de oren en ogen van ons, want zij maken de mensen echt mee. Wij zien ze alleen veertig minuten in een spreekkamer en daarna niet voor drie maanden. (Gemeentemedewerker tijdens interview in oktober 2024)

Ze zien ook mogelijkheden voor hervestigers om door het contact met sponsors de **taal te oefenen** en **kennis te maken met de Nederlandse context** en gemeenschap, wat uiteindelijk hun participatie en verbinding met de samenleving bevordert.

Ik denk dat Community Sponsorship juist kennismaken is met de Nederlandse cultuur, iemand daadwerkelijk ondersteunen met dingen waar ze weinig van begrijpen, dat dat uiteindelijk de taalontwikkeling van de mensen en de participatie bevordert. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Daarnaast zeiden gemeentemedewerkers dat *Community Sponsorship* **laagdrempelige en toegankelijke ondersteuning biedt, ook nadat de reguliere begeleiding door de gemeente en VWN is beëindigd**. Hierdoor krijgen hervestigers langer ondersteuning en wordt voorkomen dat ze in een gat vallen.

Die maatschappelijke begeleiding stopt op een gegeven moment en dan hebben ze nog wel een aanspreekpunt waar ze heen kunnen. En [tegen die tijd] weten ze wel beter waar ze, als ze ergens hulp bij nodig hebben, terecht kunnen in de gemeente. Maar toch is het altijd fijn als je gewoon burens of andere inwoners hebt die je af en toe eens kunnen helpen. (Gemeentemedewerker tijdens interview in november 2024)

Volgens gemeentemedewerkers bevorderen de interacties tussen sponsors en hervestigers betrokkenheid en verbinding, waardoor een nieuwe gemeenschap ontstaat. Dit versterkt niet alleen de participatie en integratie van hervestigers, maar heeft ook een positief effect op sponsors en de lokale gemeenschap. Een gemeentemedewerker noemde dat zelfs sponsors die kritisch zijn over immigratie, toch vriendschappen met hervestigers opbouwden, wat suggereert dat het betrekken van sponsors het **maatschappelijke draagvlak voor hervestiging vergroot**.

Iets moois wat zo'n Community Sponsorship kan creëren, is denk ik misschien wel een kleine community. [...] Ik denk juist de mensen die eerst super negatief waren, maar nu zelf uit ervaring kunnen spreken hoe het is om [met] zo'n gezin 'bevriend te raken' – noem ik het even – dat dat de insteek is van Community Sponsorship. Want het zijn allemaal mensen, we hebben allemaal dezelfde normen en waarden, maar je moet eerst iemand leren kennen, voordat je een oordeel kunt vellen. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Samengevat ligt volgens gemeentemedewerkers de meerwaarde van *Community Sponsorship* in de ontlasting van inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders. Daarnaast biedt deze persoonlijke, intensieve en menselijke begeleiding door sponsors mogelijkheden om behoeften en uitdagingen te signaleren, en kansen voor hervestigers om de taal te leren en kennis te maken met de Nederlandse context. Het contact met sponsors creëert toegankelijke ondersteuning, die na afloop van de reguliere begeleiding kan doorgaan. Tot slot kan *Community Sponsorship* betrokkenheid en verbinding in de samenleving stimuleren, wat bijdraagt aan het vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor hervestiging van vluchtelingen.

5.4.3. Ervaren uitdagingen

5.4.3.1. Uitdagingen met hervestiging in het algemeen

Om te beginnen noemden gemeentemedewerkers veel uitdagingen die niet direct te maken hebben met *Community Sponsorship*, maar met hervestiging in het algemeen.

Ze benadrukken dat de **begeleiding van hervestigers intensiever en complexer** is dan die van reguliere statushouders. Dit komt mede, doordat hervestigers direct na aankomst in Nederland in gemeenten worden geplaatst, waardoor **alles nieuw** voor hen is. Tegelijkertijd hebben ze, net als reguliere statushouders, **dezelfde inburgeringsplicht** en moeten ze binnen dezelfde termijnen aan de bijbehorende eisen voldoen. Dit leidt tot een **paradox**: hervestigers missen de mogelijkheid om vooraf te wennen aan de lokale context en juist deze korte voorbereidingstijd, samen met hun vaak complexe psychosociale omstandigheden, maakt het voor sommigen extra moeilijk om aan de vereisten te voldoen.

Vooral de termijn van tien weken na plaatsing in de gemeente om een persoonlijk inburgeringsplan (PIP) op te stellen, met daarin de inburgeringsroute en participatiedoelen, is erg kort. Een gemeentemedewerker waarschuwt dat veel hervestigers door een trage start mogelijk ten onrechte in de zelfredzaamheidsleerroute (Z-route) belanden en nooit volledig zullen participeren in de Nederlandse samenleving en op de arbeidsmarkt.

Om dit te voorkomen pleit deze medewerker ervoor dat het COA hervestigers voorafgaand aan hun vertrek nog beter voorbereidt op wat er van hen wordt verwacht in Nederland. Daarnaast vindt deze medewerker dat de gemeente nog meer rekening zou kunnen houden met de specifieke situatie van hervestigers, bijvoorbeeld door hen meer tijd te geven om te 'landen', het inburgeringstraject op hun behoeften af te stemmen of gespecialiseerde begeleiding door een inburgeringsconsulent in te zetten.

De enige taak die bij ons ligt, is dat we bij de evaluatie gaan kijken van: 'hé, als we hier volgend jaar mee doorgaan, hoe kunnen we daar nog breder op inzetten of een werkbare situatie creëren waarbij ze iets meer tijd krijgen?'. (Gemeentemedewerker tijdens interview in oktober 2024)

Wel denk ik dat er een meer integrale samenwerking met de gemeente moet komen. Dat we als gemeente moeten kijken van of we niet een inburgeringsconsulent moeten aannemen speciaal voor hervestigers. [...] Misschien zouden we moeten gaan kijken dat de integrale klantmanager echt specifiek meer op dat psychosociale gaan zitten. Echt van hoe het gaat, los van inburgering. (Gemeentemedewerker tijdens interview in oktober 2024)

Belangrijk inzicht

Hervestigers hebben bij aankomst in Nederland weinig kennis van de Nederlandse context. Tegelijkertijd hebben ze, net als reguliere statushouders, dezelfde inburgeringsplicht en moeten ze binnen dezelfde termijnen aan de bijbehorende eisen voldoen. Het is cruciaal dat het COA hervestigers goed informeert over wat er van hen wordt verwacht in Nederland. Daarnaast zouden gemeenten meer rekening kunnen houden met de specifieke situatie van hervestigers, bijvoorbeeld door hun meer tijd te geven om te 'landen', het inburgeringstraject op hun behoeften af te stemmen en/of begeleiding door een gespecialiseerde inburgeringsconsulent te bieden.

De plaatsing van hervestigers vergt niet alleen begeleiding die complexer en intensiever is dan die van reguliere statushouders, maar brengt voor gemeenten ook extra praktische en administratieve taken met zich mee. Zo moeten ze binnen korte tijd een geschikte woning vinden en inrichten, en administratieve en financiële zaken afhandelen. Vooral gemeenten die voor het eerst hervestigers opvangen, merkten op dat ze in het begin veel **nieuwe praktijken moesten ontwikkelen, processen moesten opzetten en samenwerkingen tussen verschillende afdelingen** moesten realiseren.

Iedereen vanuit verschillende disciplines is nu verantwoordelijk voor hervestigers. Dus vanuit administratie één iemand, vanuit inkomen één iemand, vanuit ons team één iemand. En zo probeer je een miniteam te creëren ...ook Burgerzaken moet erbij betrokken worden, want ze moeten ingeschreven worden. Ze zijn er allemaal betrokken bij de presentatie van het COA en ik denk juist omdat we iedereen daarin meenemen, ook VluchtelingenWerk, het naar behoren is gegaan. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Daarnaast is het essentieel om een **goede samenwerking te realiseren met organisaties die betrokken zijn bij de huisvesting en begeleiding van hervestigers**, zoals VluchtelingenWerk, woningcorporaties, (taal)scholen en huisartsen. Voor een effectieve en duurzame aanpak die aansluit bij de lokale context, is het cruciaal om deze partijen vanaf het begin te betrekken en rekening te houden met hun capaciteit, vooral gezien de huidige nationale tekorten in deze voorzieningen.

In zo'n proces moet je meerdere partijen tevreden houden, de taalscholen, maar je hebt ook de woningcorporatie en je hebt ook VluchtelingenWerk. Daar moet je een goede balans in kunnen vinden, zodat het voor iedereen een werkbare situatie oplevert. [...] Omdat wij hier in de gemeente kampen met docententekort, dat is eigenlijk landelijk. Maar ook met een capaciteitsprobleem met klaslokalen. Daarom schakelen we ook naar taalscholen: 'Hebben jullie wel voldoende plek om nog kinderen aan te nemen?' [...] Zo probeer je ook een beetje alles bij elkaar te brengen.[...] Wij hebben daarnaast ook een huisartsenprobleem. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Volgens deze gemeentemedewerker kost het samenbrengen van al deze partijen wel tijd en middelen, maar als de verbanden zijn gelegd en werkwijzen zijn ontwikkeld, is een **duurzame en efficiënte werkwijze breed in te zetten** voor de huisvesting en begeleiding van grotere aantallen hervestigers.

Meerdere afdelingen, disciplines bij elkaar brengen, scholen, VluchtelingenWerk, maar ook intern, administratie, inkomen, ons team inburgering. Hoe gaan we het allemaal samenbrengen? Er moet geld gereserveerd worden, maar dat zijn puur technische dingen. Dat kost wel tijd. Als je het eenmaal op papier

hebt staan, is het een kwestie van herhalen, herhalen. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Slimme aanpak

Investeer in goede samenwerking tussen verschillende afdelingen binnen de gemeente en met externe partijen die betrokken zijn bij de huisvesting en begeleiding van hervestigers, met name taalscholen, woningcorporaties, huisartsen en VluchtelingenWerk. Voor een effectieve en duurzame aanpak die aansluit bij de lokale context, is het cruciaal om relevante partijen vanaf het begin te betrekken en rekening te houden met hun capaciteit, vooral gezien de huidige nationale tekorten in deze voorzieningen. Dit kost tijd en middelen, maar daarna kan een duurzame en efficiënte werkwijze worden ingezet om grotere aantallen hervestigers op te vangen.

Opmerkelijk is dat er **weinig uitwisseling lijkt plaats te vinden tussen gemeenten** over uitdagingen en best practices. Dit is een gemiste kans, zeker voor gemeenten die nog weinig ervaring hebben met de plaatsing van hervestigers.

Ik weet ook niet heel goed hoe andere gemeenten werken, dat moet ik wel heel eerlijk zeggen. Wij als [gemeente] hebben niet heel veel contact met andere gemeenten omtrent de taakstelling bijvoorbeeld. De laatste drie jaar hebben we niet heel veel contact met een andere gemeenten, iedereen probeert het een beetje op zijn eigen manier. Niet iedereen staat daarom te springen, dus dan ga je er niet constant achteraan om informatie in te winnen. (Gemeentemedewerker tijdens interview in juni 2024)

Belangrijk inzicht

Investeer in een infrastructuur voor gemeenten om ervaringen, uitdagingen en best practices uit te wisselen. Dit kan leiden tot betere kwaliteit en duurzamere oplossingen rond hervestiging.

Samenvattend ervaren gemeenten als belangrijkste uitdagingen bij hervestiging de intensieve en complexe begeleiding van hervestigers en, daarmee verbonden, de paradox dat binnen korte tijd de inburgering start, terwijl hervestigers juist meer tijd nodig hebben. Daarnaast moeten gemeenten nieuwe praktijken en samenwerkingsverbanden ontwikkelen tussen verschillende gemeentelijke afdelingen en met externe partijen die betrokken zijn bij de huisvesting en begeleiding van hervestigers. Gezien deze uitdagingen, vormt de geconstateerde gebrekkige kennisuitwisseling tussen gemeenten een gemiste kans.

5.4.3.2. Uitdagingen met Community Sponsorship

De gemeentemedewerkers noemden weinig specifieke uitdagingen rondom *Community Sponsorship*. Dit komt voornamelijk doordat ze niet direct betrokken waren bij de implementatie van het programma in de praktijk. Hun rol is meer op afstand, waardoor ze vooral de voordelen zien en minder worden geconfronteerd met de complicaties tijdens de voorbereiding en dagelijkse uitvoering. *Community Sponsorship* wordt voor hen pas een knelpunt wanneer het de uitvoering van hun taken voor huisvesting en begeleiding belemmert.

Zo merkten ook gemeentemedewerkers op dat er bij hervestigers en sponsoren soms **verwarring bestaat over de rolverdeling en verantwoordelijkheden** tussen verschillende betrokken begeleiders.

[Teamleider 1] van VluchtelingenWerk had een aantal mensen in dat Community Sponsorship georganiseerd. En bij het eerste gezin kwamen ze er al snel achter dat het voor een aantal mensen ook leidt tot verwarring. Wie is nou waarvan? Dus dat hebben ze op een andere manier ingericht, dat één voor administratie is en de ander voor, nou ja noem het maar op. (Gemeentemedewerker tijdens interview in november 2024).

Belangrijk inzicht

Een duidelijke taakverdeling tussen sponsoren en andere begeleiders is cruciaal.

De **samenwerking tussen gemeenten en VluchtelingenWerk rondom hervestiging varieert sterk** en beïnvloedt ook de mate van betrokkenheid bij de *Community Sponsorship* pilot. Zo meldt een gemeente met ruime ervaring in het plaatsen van hervestigers geen betrokkenheid te hebben bij de pilot, omdat ze al een gestroomlijnde aanpak en samenwerkingsstructuur hebben en daarom weinig noodzaak zien om deze verder te bespreken.

Een andere gemeente werkt nauw samen met VluchtelingenWerk en overlegt regelmatig over uitdagingen en oplossingen bij de begeleiding van hervestigers, zowel in het algemeen als specifiek voor *Community Sponsorship*. Een derde gemeente is wel op de hoogte van ontwikkelingen binnen de pilot, maar speelt geen actieve rol in de

uitvoering. Ze heeft wel ondersteuning aangeboden, bijvoorbeeld bij het werven van vrijwilligers, maar merken dat daarvan geen gebruik is gemaakt, ondanks een **tekort aan vrijwilligers**, waardoor de teamleider genoodzaakt is om veel taken zelf op te pakken. Deze terughoudendheid, gecombineerd met een tekort aan vrijwilligers en de **werkdruk** van de teamleider, wekt bij de gemeente **zorgen over de haalbaarheid van het opschalen en verduurzamen** van het hervestigings- en het *Community Sponsorship* programma.

Toen de twee gezinnen kwamen, [was de teamleider] uiteindelijk zelf tot de laatste minuut nog bezig met de woning. Ja, dus dat [teamleider] dan geen tijd heeft om te communiceren, daar kan ik me wel iets bij voorstellen. Maar dat baart me wel zorgen voor als we meer gezinnen gaan opvangen. (Gemeentemedewerker tijdens interview in november 2024)

Belangrijk inzicht

Voor succesvolle opschaling en verduurzaming van hervestiging en *Community Sponsorship* zijn voldoende sponsoren nodig, anders wordt de werkdruk op teamleiders te groot.

Dit voorbeeld benadrukt dat **effectieve communicatie, samenwerking en afstemming cruciaal** zijn voor succesvolle en duurzame huisvesting en begeleiding van hervestigers, zowel in het algemeen als bij *Community Sponsorship*. Maar wat dit precies vereist, hangt voor een groot deel af van de lokale context. In gemeenten met ruime ervaring in hervestiging en goed functionerende samenwerkingsverbanden, lijkt regelmatig overleg minder noodzakelijk. In gemeenten zonder dergelijke ervaring, waar kennis, capaciteit en samenwerkingsverbanden nog ontwikkeld moeten worden, is frequente en intensieve afstemming juist essentieel.

Belangrijk inzicht

Voor succesvolle en duurzame begeleiding via *Community Sponsorship*, in aanvulling op reguliere begeleiding, is **effectieve communicatie, samenwerking en afstemming, vooral tussen gemeenten en VluchtelingenWerk, cruciaal**.

Concluderend zijn de belangrijkste uitdagingen die gemeentemedewerkers benoemden, verwarring over rolverdeling tussen begeleiders en zorgen over de haalbaarheid van opschaling en verduurzaming van *Community Sponsorship* vanwege een tekort aan vrijwilligers en de geconstateerde werkdruk van teamleiders. Daarnaast blijkt uit de ervaringen van gemeentemedewerkers dat effectieve communicatie en samenwerking cruciaal zijn voor succesvolle en duurzame huisvesting en begeleiding van hervestigers.

6. LESSEN UIT INTERNATIONALE EN NATIONALE VOORBEELDEN

In dit hoofdstuk bespreken we de belangrijkste kansen, uitdagingen en aanbevelingen die naar voren komen uit **bestaande monitoring- en evaluatieonderzoeken** naar *Community Sponsorship*. We kijken daarbij vooral naar de perspectieven van hervestigers, sponsors/de ontvangende gemeenschap en de overheid.

Daarnaast leggen we de focus vooral op *Community Sponsorship* programma's, gezien dit het type programma is dat in Nederland is opgezet. Echter, (*Community*) *Sponsorship* programma's zijn (in Europa) relatief nieuw en er bestaat nog weinig kennis over (langetermijn) kansen en uitdagingen van dit soort programma's. Daarom putten we ter aanvulling ook uit onderzoek naar al langer bestaande *Private Sponsorship* programma's buiten Europa.

6.1. Het perspectief van hervestigers

6.1.1. Kansen

Omdat *Community Sponsorship* programma's relatief nieuw zijn in Europa, is er nog weinig empirisch bewijs over de mate waarin deze programma's **integratie in meer harde termen** bevorderen, zoals toegenomen participatie van hervestigers op de arbeidsmarkt of in het onderwijs. Canadese cijfers over *Private Sponsorship* wijzen wel op een positief effect op integratie (Hynie et al., 2019). Maar dit positieve effect is mogelijk ook toe te schrijven aan verschillen in pre-migratiekenmerken tussen vluchtelingen die via *Private Sponsorship* het land binnenkomen (Privately Sponsored Refugees) en de meer kwetsbare hervestigers die via UNHCR worden toegelaten en geen begeleiding krijgen door sponsors (Government Assisted Refugees) (Hynie et al., 2019).

Wel is er veel onderzoek gedaan naar de manier waarop *Community Sponsorship* **integratie in meer zachte termen** bevordert. *Community Sponsorship* programma's hebben over het algemeen een positief effect op het leven van hervestigers, doordat ze sponsors mobiliseren voor **sociale en praktische ondersteuning**. Via de persoonlijke relatie met sponsors kunnen hervestigers de culturele kennis en taalvaardigheden ontwikkelen die ze nodig hebben om te integreren in het nieuwe land (Phillimore et al., 2021). Bovendien helpen deze relaties bij de toegang tot bredere voorzieningen (Phillimore et al., 2021). Door de kennis van sponsors over lokale instellingen en systemen leren hervestigers meer over hun rechten en kansen (Reyes-Soto, 2023). Met name door een diverse samenstelling van sponsorgroepen en de betrokkenheid van de bredere gemeenschap krijgen hervestigers toegang tot een sterk en divers netwerk van mensen met verschillende leeftijden, middelen en contacten (Share QSN, 2022d).

Daarnaast melden de meeste sponsors en hervestigers dat ze **sterke sociale banden** met elkaar hebben opgebouwd, die hun verwachtingen hebben overtroffen. Hervestigers beschouwen sponsors vaak als gastvrij en vrijgevig (Share QSN, 2021) en relaties tussen sponsors en hervestigers ontwikkelen zich vaak tot familieachtige banden. Beide partijen stellen dat ze leren van elkaars cultuur en de dagelijkse omgang met elkaar (Phillimore et al., 2020).

Ook ervaringen in **Nederland** laten zien dat ondersteuning door sponsors heel waardevol is voor hervestigers. Sponsors bieden praktische hulp op maat, geven hervestigers een warm welkom, introduceren hen in hun sociale netwerk en bij culturele en sociale faciliteiten in de gemeente, ondersteunen hen bij het leren van de taal en helpen bij het behalen van persoonlijke integratiedoelen (Samen Hier, 2022). Zo ontstonden ook in deze Nederlandse pilot van Samen Hier vriendschappen en familieachtige banden.

6.1.2. Uitdagingen

Onderzoek wijst ook op uitdagingen die het potentieel van *Community Sponsorship* kunnen ondermijnen. De **locatie van** hervestiging is bijvoorbeeld vaak afhankelijk van de draagkracht van vestigingsinstanties of het belang van het ontvangende land om vluchtelingen te spreiden.

Daarnaast gelden **voorlichting en training** vóór vertrek vaak als cruciaal, maar ook uitdagend. Gebrekkige informatie over hervestiging en *Community Sponsorship*, moeilijkheden bij het onthouden van informatie, een cultuurschok bij aankomst, misinformatie en onrealistische verwachtingen kunnen leiden tot verwarring en zorgen (Phillimore et al., 2020; Share QSN, 2022; Share QSN, 2022d).

Een andere uitdaging zijn **taalbarrières** die relaties tussen hervestigers en de nieuwe gemeenschap (sponsors en de bredere gemeenschap) en onderwijs- en werkgelegenheidskansen belemmeren (Share QSN, 2021; Share QSN, 2022). Vooral het **gebrek aan werkgelegenheid** ervaren hervestigers vaak als een zeer moeilijke uitdaging (Phillimore et al., 2021). In combinatie met de druk om het meeste uit hun hervestigingskans te halen, kan dit leiden tot gevoelens van schaamte (Share QSN, 2022).

Hervestigers ervaren nauwe banden met sponsors in principe als positief, maar deze kunnen ook leiden tot uitdagingen met het **stellen van grenzen en verantwoordelijkheden** (Share QSN, 2022). Daarnaast kunnen er ongelijke machtsverhoudingen tussen sponsors en hervestigers ontstaan (zie meer hierover onder 6.2.2.).

6.1.3. Aanbevelingen

Op basis van de hierboven besproken kansen en uitdagingen worden in bestaande literatuur de volgende aanbevelingen gedaan:

- Houd bij het **plaatsen van hervestigers** rekening met hun individuele mogelijkheden, eigenschappen, vaardigheden en voorkeuren (EUAA, 2024; Smith & Ugolini, 2023).
- Koester realistische **verwachtingen**, deel duidelijke **informatie** en bied eventueel **(taal)training** aan voorafgaand aan de aankomst, met inachtneming van mogelijke beperkingen van vluchtelingen bij het onthouden van informatie als gevolg van stress of trauma (EUAA, 2024; Share QSN, 2021; Share QSN, 2022). Een best practice is het herhaaldelijk aanbieden van informatie via verschillende media (geschreven, mondeling, video) en in de eigen taal van de hervestigers (Share QSN, 2022). Ook het contact met sponsors of eerder gesponsorde vluchtelingen vóór vertrek kan helpen om hervestigers goed voor te bereiden (EUAA, 2024).
- Zorg dat hervestigers, naast ondersteuning door sponsors, **toegang hebben tot (basis)voorzieningen**, zoals gezondheidszorg, taalcursussen, tolken, opleidingen en werk, **en een ondersteunende infrastructuur**, zoals casemanagers, langdurige intensieve taalcursussen en programma's om werk te vinden (EUAA, 2024; Phillimore et al., 2021). Phillimore en collega's (2021) wijzen op de mogelijkheid om werkgevers en de lokale gemeenschap te betrekken bij *Sponsorship* programma's.
- **Interculturele bemiddelaars, peer-ondersteuning en vluchtelinggeleide organisaties (refugee-led organizations)** spelen een belangrijke rol voor vluchtelingen in het opbouwen van hun nieuwe leven. Dit soort ondersteuningsmechanismen kunnen ook worden gestimuleerd en geïntegreerd in *Sponsoring* programma's (EUAA, 2024).
- Het is essentieel om vluchtelingen tijdig **voor te bereiden op het einde van de begeleiding** via *Community Sponsorship*. Hierbij hoort ook het afbouwen van de begeleiding, het maken van overgangsplannen en het informeren over waar zij daarna terecht kunnen met vragen (EUAA, 2024).
- Geef hervestigers de mogelijkheid om **feedback** te geven, bijvoorbeeld via monitoring, en om op elk moment **uit het Community Sponsorship programma te kunnen stappen** (Share QSN, 2022). Houd wel rekening met dat hervestigers, uit dankbaarheid voor de geboden kans, maar ook angst dat ze sponsors zouden kunnen beledigen, vaak terughoudend zijn om zorgen te delen (Share QSN, 2022a). Het verkrijgen van feedback van vrouwen en kinderen blijkt bijzonder moeilijk te zijn (Share QSN, 2022).
- **Betrek hervestigers** (en sponsors) en geef ze inspraak in besluitvorming bij het ontwikkelen, implementeren, monitoren en verbeteren van *Community Sponsorship* programma's (EUAA, 2024; Migration Policy Institute [MPI], 2023; Share QSN, 2022). (Eerder gesponsorde) hervestigers kunnen ook worden betrokken als mentor voor hervestigers, trainers van vrijwilligers of ambassadeurs voor *Community Sponsorship* (MPI, 2023).

6.2. Het perspectief van sponsors/de gemeenschap

6.2.1. Kansen

Sponsors verklaren over het algemeen dat het begeleiden van hervestigers hun **sociale verbinding** bevordert. Hoewel ze in principe niet worden getraind om emotionele banden te ontwikkelen, ontstaan er door dagelijkse interacties en ontmoetingen vaak familieachtige relaties (beschreven als authentieke en affectieve vriendschappen) met hervestigers (Reyes-Soto, 2023). Sponsors melden dat zulke verbindingen eenzaamheid verlichten en een gevoel van zingeving stimuleren (Phillimore et al., 2022).

Daarnaast krijgen sponsors door hun inzet een gevoel van **agency**. *Community Sponsorship* geeft ze de mogelijkheid om te pleiten voor het verwelkomen van vluchtelingen, negatieve verhalen over vluchtelingen aan te vechten, zich sterk te maken voor een ander sociaal en politiek landschap rond migratie, bij te dragen aan het aanpakken van een maatschappelijk probleem, of om hun geloof en waarden te uiten. (Reyes-Soto, 2023; Share QSN, 2021).

Volgens de literatuur heeft *Community Sponsorship* **transformerend potentieel**. Door deel te nemen aan dergelijke programma's ontmoeten sponsors mensen met verschillende achtergronden en krijgen ze meer inzicht in en begrip voor immigratie en diversiteit (Reyes-Soto & Phillimore, 2020). De programma's schijnen ook effect te hebben op de bredere gemeenschap, vooral in minder diverse contexten (Reyes-Soto & Phillimore, 2020). Sponsors kunnen hun positie gebruiken om te pleiten voor institutionele verandering of een ander discours binnen de gemeenschap. In het Verenigd Koninkrijk organiseerden sponsors bijvoorbeeld demonstraties en openbare discussies (Reyes-Soto, 2023). Daarnaast melden sponsors dat gesprekken angsten van leden van de lokale gemeenschap kunnen verminderen, mythen kunnen ontkrachten en opinies van mensen kunnen veranderen (Reyes-Soto, 2023). Zo kunnen *Community Sponsorship* programma's bijdragen aan het bestrijden van negatieve stereotypen en vooroordelen (Share QSN, 2021), wat het draagvlak voor het opvangen van vluchtelingen kan vergroten.

Ook in **Nederland** zijn sponsors die deelnamen aan Samen Hier positief over *Community Sponsorship*. Ze vinden het als een toegankelijke manier om vluchtelingen te ondersteunen en ervaren de relaties met hen als verrijkend. Sommigen willen in de toekomst weer hervestigers begeleiden, waarbij ze ook de eerste hervestiger actief wilden betrekken in de sponsorengroep (Samen Hier, 2022). Daarbij introduceren niet alleen sponsors hervestigers in hun netwerk, maar krijgen ook sponsors de kans om nieuwe mensen uit het netwerk van hervestigers te leren kennen.

6.2.2. Uitdagingen

Community Sponsorship programma's kunnen ook leiden tot uitdagingen voor sponsors. Ze kunnen bijvoorbeeld veel **stress en frustratie** ervaren, wat zelfs kan leiden tot een burn-out (Phillimore et al., 2022). Ook kunnen ze emotionele kwetsbaarheid en moeilijkheden ondervinden, vooral in contact met hervestigers met een mogelijk trauma (Share QSN, 2022).

Nauwe banden met hervestigers ervaren sponsors weliswaar als positief, maar deze kunnen desondanks leiden tot problemen met het **bewaken van grenzen en verantwoordelijkheden** (Share QSN, 2022).

Sponsorship programma's brengen daarnaast **spanning** met zich mee. Ze zijn gericht op de bevordering van zowel nauwe vriendschappen tussen sponsors en hervestigers als van autonomie en onafhankelijkheid van hervestigers (Good Gingrich & Enns, 2019). Dit betekent dat sponsors ondersteuning op maat moeten bieden (Good Gingrich & Enns, 2019).

Bovendien is het belangrijk om op te merken dat nauwe banden niet automatisch resulteren in inclusieve relaties waarin ieders eigenheid, autonomie en vaardigheid wordt (h)erkend, gewaardeerd en gestimuleerd. Onderzoekers benadrukken dat aannames en goed bedoelde praktijken alsnog kunnen bijdragen aan **uitsluitingsprocessen en ongelijkwaardige relaties** (Good Gingrich & Enns, 2019; zie ook Rast & Ghorashi, 2018). Zo kunnen stereotypen van vluchtelingen als slachtoffer of probleem, de relatie beïnvloeden (Scheibelhofer, 2020). Afhankelijkheden tussen hulpverleners en ontvangers kunnen daarnaast ongelijke machtsverhoudingen versterken en passiviteit en hulpeloosheid aanmoedigen (Hynie, 2018; Scheibelhofer, 2020; zie ook Rast & Ghorashi, 2018). Ook kunnen sponsors (onbewust) de identiteiten, ervaringen en strijd van hervestigers op een hoop gooien vanwege een gebrek aan kennis over hun cultuur, geschiedenis en tradities (Reyes-Soto, 2023).

Ook de sponsors in de **Nederlandse** pilot van Samen Hier hebben uitdagingen ervaren, waaronder de intensieve tijdsinvestering en gevraagde flexibiliteit die vooral in het begin nodig was om de hervestigers te begeleiden (Samen Hier, 2022). Daarnaast vonden ze het een uitdaging om een juiste balans te vinden tussen het bieden van ondersteuning en het stimuleren van zelfstandigheid. Tot slot waren er onduidelijkheden over de verdeling van taken en verantwoordelijkheden tussen verschillende begeleiders en betrokken organisaties.

6.2.3. Aanbevelingen

Op basis van de hierboven besproken kansen en uitdagingen worden in bestaande literatuur de volgende aanbevelingen gedaan:

- Voor de **werving** van een diverse groep sponsors (waardoor een breed scala aan perspectieven en ervaringen in het programma worden geïntegreerd) wordt aangeraden om een brede scala aan maatschappelijke (en religieuze) organisaties te betrekken, en om samen te werken met eerdere sponsors, eerder gesponsorde hervestigers. Samenwerking met bekende publieke figuren als ambassadeurs kunnen verder de bewustwording vergroten (EUAA, 2024; Reyes-Soto, 2023; Share QSN, 2022b; Zanzuchi et al., 2023). Dergelijke netwerken en organisaties kunnen ook trainingen ondersteunen, informatie delen en de groei van *Community Sponsorship* bevorderen. Om sponsoring toegankelijk en aantrekkelijk te maken, is het aan te raden om het aantal verplichtingen beperkt te houden (EUAA, 2024).
- Daarnaast wordt aangeraden om **matchingsprocedures te personaliseren** door rekening te houden met voorkeuren, behoeften, middelen en vaardigheden van sponsors en hervestigers (EUAA, 2024; Samen Hier, 2022; Share QSN, 2022). Datagestuurde benaderingen en technologieën kunnen hierbij goede diensten bewijzen, niet alleen bij het matchen van hervestigers en sponsors, maar ook bij het plaatsen van hervestigers in specifieke lokale contexten/gemeenten (EUAA, 2024).
- Om het welzijn van vluchtelingen te waarborgen zijn **screenings- en verificatieprocedures** (bijvoorbeeld een Verklaring Omtrent het Gedrag, VOG) van sponsors cruciaal (EUAA, 2024).
- Het is belangrijk om **ondersteuningsstructuren** op te bouwen om sponsors te behouden en om hun ervaringen te verbeteren (Zanzuchi et al., 2023). Om te beginnen kan het helpen als sponsors **vóór aankomst** van de hervestigers **informatie** ontvangen over de profielen, gezinssamenstelling en de speciale behoeften, of dat hervestigers en sponsors zelf in **contact** kunnen komen met elkaar.
- Daarnaast is **training** noodzakelijk, vooral over hervestiging en *Community Sponsorship*, realistische verwachtingen, interculturele vaardigheden, het bewaken van persoonlijke grenzen en het voorkomen van burn-out, het stimuleren van zelfregie en *empowerment* bij hervestigers, het afbouwen van ondersteuning, en tot slot over hoe je mentale gezondheidsproblemen en seksueel of gendergerelateerd geweld kunt signaleren. Training lijkt daarbij het beste te werken op basis van de specifieke behoeften van sponsors. Ook *peer-learning* en uitwisseling van best practices helpen (EUAA, 2024; Phillimore et al., 2020; Samen Hier, 2022; Share QSN, 2022; Share QSN, 2022a).
- Op basis van ervaringen in Nederland wordt het belang van een **duidelijke takenverdeling** tussen verschillende begeleiders benadrukt. Hiervoor kunnen duidelijke tijdlijnen en checklijsten, app-groepen en een overzicht van alle betrokken organisaties worden ingezet, evenals regelmatig overleg met alle betrokken partijen om taken af te stemmen en te coördineren (Samen Hier, 2022).
- Om **vooroordelen** van sponsors tegen te gaan, wordt aangeraden om een **training** te bieden over recente en koloniale geschiedenis, de achtergrond van de hervestigers, het wereldwijde vluchtelingenvraagstuk, het opbouwen van gelijke relaties en het creëren van ruimte voor alternatieve verhalen (Reyes-Soto, 2023).
- Om **gelijkwaardigheid en zelfregie** van hervestigers te bevorderen is een juiste balans nodig tussen het bieden van ondersteuning en het stimuleren van zelfstandigheid om afhankelijkheid te voorkomen (Samen Hier, 2022). Dit kan worden bereikt door hervestigers bewust te laten kiezen voor begeleiding via *Community Sponsorship*, hen zelf keuzes te laten maken, door training van sponsors en door teambuilding- en gemeenschapsactiviteiten waarin het verschil tussen hervestigers en sponsors verdwijnt (Samen Hier, 2022). De kracht van *Community Sponsorship* is dat gemotiveerde burgers als sponsors betrokken zijn bij de ontvangst en begeleiding van hervestigers. Voorkom daarom dat ze worden gezien als 'vrijwilligers van' een organisatie (Samen Hier, 2022).
- Om **ongelijkwaardige en uitsluitende relaties** tussen sponsors en hervestigers te voorkomen of veranderen, is het belangrijk om subtiele en vaak onbewuste uitsluitingsmechanismes te onderzoeken en aan te pakken (Good Gingrich & Enns, 2019; zie ook Rast & Ghorashi, 2018; Ghorashi & Ponzoni, 2014). Dit vereist persoonlijke en institutionele **reflectie** op sociale en historisch gevormde machtsverhoudingen binnen *Sponsorship* relaties (Good Gingrich & Enns, 2019; zie ook Rast & Ghorashi, 2018; Ghorashi & Ponzoni, 2014). Een manier om hervestigers meer zeggenschap te geven is door ze te betrekken bij alle belangrijke beslissingen en door de ondersteuning gedurende het programma geleidelijk te verminderen (Lenard, 2019).
- Het inzetten van **interculturele bemiddelaars**, in *Community Sponsorship* programma's vaak *community builders* genoemd, geldt als een nuttig middel voor vertaling bij taalbarrières, praktisch advies en het

voorkomen van (culturele, praktische, procedurele of linguïstische) misverstanden (EUAA, 2024; Share QSN, 2022a). Ervarensdeskundige vertrouwenspersonen kunnen daarnaast vaak een brug slaan tussen informele sferen en formele structuren, omdat ze zowel de taal van de leefwereld als die van het systeem kennen. Bovendien zijn ze, door hun positie van ‘in-betweenness’, eraan gewend om constant een vertaalslag te maken tussen verschillende contexten. Dat stelt hen in staat om buiten de lijntjes te denken, hetgeen een bron van verrijking en vernieuwing kan zijn (Ghorashi et al., 2023).

- Om het transformerende potentieel van *Community Sponsorship* (in minder diverse gemeenschappen) te benutten, wordt aangeraden om de **lokale gemeenschap en instellingen te betrekken en te informeren** voor de aankomst van hervestigers (Reyes-Soto & Phillimore, 2020). Dat kan met evenementen om bewustwording en ontmoetingen tussen hervestigers en de bredere gemeenschap te stimuleren (EUAA, 2024). Ook het delen van positieve verhalen over *Community Sponsorship*, bijvoorbeeld via sociale media, nieuwsbrieven en lokale media kan helpen. Daarnaast is het belangrijk om gesprekken te voeren met mensen die weerstand bieden en om feedback te krijgen van de bredere gemeenschap, lokale organisaties en instellingen. Tot slot is het cruciaal om sponsoren te ondersteunen in het herkennen van racisme en het ondernemen van passende acties (Reyes-Soto & Phillimore, 2020).
- Om de **kwaliteit en duurzaamheid** van *Community Sponsorship* programma's en de **veiligheid** en het welzijn van vluchtelingen te waarborgen, is het raadzaam om in vanaf het begin en gedurende de gehele sponsorperiode monitoring- en beschermingsmechanismen in te bouwen en zo de ervaringen van alle belanghebbenden te inventariseren (EUAA, 2024; Share QSN, 2022).

6.3. Het perspectief van de overheid

6.3.1. Kansen

Community Sponsorship biedt een flexibel raamwerk dat een breed scala aan actoren (sponsoren, maatschappelijke organisaties en lokale/regionale/nationale overheden) kan betrekken bij de opvang en integratie van hervestigde vluchtelingen. Hierdoor kunnen de middelen van deze partijen worden gebundeld en ingezet, wat de **nationale en lokale draagkracht versterkt** (Share QSN, 2019). Hierdoor worden hervestigingsprogramma's mogelijk in landen waar dit anders niet zou kunnen (*Community Sponsorship* – UNHCR, z.d.). In andere landen kunnen succesvolle *Community Sponsorship* programma's ertoe leiden dat overheden beslissen om meer hervestigers toe te laten (Share QSN, 2022).

Een concreet voorbeeld van hoe draagkracht kan worden versterkt, kwam naar voren in het pilotproject van Samen Hier in **Nederland**. Hier vertelden gemeentemedewerkers en medewerkers van VluchtelingenWerk dat dankzij de inzet van sponsoren minder werk en vragen bij hen terechtkwamen en dat sponsoren ondersteuning konden bieden waar reguliere begeleiders geen tijd of capaciteit voor hebben (Samen Hier, 2022).

6.3.2. Kritiek

Een punt van **kritiek** op (*Private en Community*) *Sponsorship* is dat deze programma's te misbruiken zijn om overheidsverantwoordelijkheden uit te besteden aan het maatschappelijke middenveld en burgers (Van Selm, 2020). Een daarmee verbonden gevaar is dat internationale verplichtingen om vluchtelingen te beschermen dan ook afhankelijk worden van de fluctuerende welwillendheid, compassie of betutteling van lokale gemeenschappen (La Spina, 2022). *Sponsorship* programma's zijn ook te misbruiken als een instrument van migratiebeheer, waarbij overheden verwijzen naar hun inzet voor 'kwetsbare' vluchtelingen via hervestiging/*Sponsorship* programma's om het meer restrictieve immigratie- en asielbeleid buiten *Sponsorship* programma's te legitimeren (D'Avino, 2022).

6.3.3. Voorwaarden

Fratzke en collega's (2019) hebben in een policy brief **vier voorwaarden** geformuleerd om *Community Sponsorship* programma's succesvol en duurzaam op te zetten en uit te voeren. Deze vatten we hieronder samen en vullen we aan met aanbevelingen uit andere onderzoeksrapporten.

1. **Interesse en ondersteuning van de overheid (op politiek en bestuurlijk niveau), het maatschappelijke middenveld en het bredere publiek/potentiële sponsors**

Om (nationale en lokale) overheden en het maatschappelijke middenveld te mobiliseren is het belangrijk dat er een *Sponsorship* model wordt ontworpen dat past bij hun prioriteiten en contexten. Daarbij is het belangrijk dat het programma afgestemd is op specifieke behoeften en capaciteiten van hervestigers, sponsors, gemeenschappen en nationale contexten. Belanghebbenden moeten daarom vanaf begin worden betrokken (EUAA, 2024). Met name door de actieve inzet van maatschappelijke organisaties kan gebruikt gemaakt worden van lokale expertise (Samen Hier, 2022). Vervolgens is het cruciaal om (succesvolle) pilotprojecten te documenteren en communiceren, bijvoorbeeld door (monitoring en evaluatie)onderzoek.

2. **Kennis van wetten en beleid**

Sponsorship programma's vergen mogelijk aanpassingen van wetten over legale toegangsroutes voor vluchtelingen. Daarnaast is eventueel specifiek beleid nodig, bijvoorbeeld voor de toelating en training van sponsors en de verdeling van taken en (financiële) verantwoordelijkheden tussen verschillende betrokken partijen. Voor dit laatste zijn duidelijke, expliciete en transparante kaders en partnerschapsovereenkomsten nodig tussen alle betrokken partijen (op nationaal, regionaal en lokaal niveau) (zie ook EUAA, 2024). Houd hierbij rekening met bestaande mandaten, expertise en beschikbare middelen van belanghebbenden (EUAA, 2024). Samenwerking en uitwisseling van kennis en processen tussen landen en betrokken organisaties zijn cruciaal om programma's te verbeteren (EUAA, 2024).

3. **Aanwezigheid van drie types infrastructuur**

- a. **Trainingen en ondersteuning van sponsors:** zoals eerder genoemd (6.2.3.), is het cruciaal om sponsors te trainen, ondersteunen en monitoren.
- b. **Toegang tot overheidsvoorzieningen:** om *Community Sponsorship* te laten slagen, moeten hervestigers toegang hebben tot goede overheidsvoorzieningen. Daarnaast is het essentieel om beschermingsmechanismen op te zetten en te communiceren in het geval van mislukken van *Sponsoring* (EUAA, 2024).
- c. **Duidelijke communicatie en samenwerking tussen alle betrokken partijen:** tot slot is het belangrijk dat alle betrokken partijen de taken duidelijk verdelen, goed samenwerken en constant blijven afstemmen (EUAA, 2024; Samen Hier, 2022). Daarnaast moeten er verschillende platforms, bijeenkomsten en kanalen bestaan waar nationale en lokale overheden, het maatschappelijke middenveld en deelnemers (sponsors en hervestigers) inzichten kunnen delen.

4. **Menselijk en financieel kapitaal**

Dit is nodig om alle voorgaande punten te kunnen realiseren. Te denken valt aan een combinatie van publieke en private financiering (EUAA, 2024). De inzet van maatschappelijke organisaties als tussenpersoon tussen overheden en sponsors is uiterst nuttig gebleken, bijvoorbeeld voor het werven, trainen en ondersteunen van sponsors, het communiceren tussen verschillende betrokken partijen of het vergroten van bewustzijn over het programma (Share QSN, 2022). Dit vereist wel dat deze maatschappelijke organisaties voldoende middelen ontvangen voor een effectieve en duurzame implementatie (EUAA, 2024; Share QSN, 2022).

Tot slot raadt de European Union Agency for Asylum lidstaten aan om te overwegen ook vormen van *Sponsorship Pathways* (zie 2.1.) op te zetten. Deze programma's dienen als extra toegangsroute, in aanvulling op hervestiging door UNHCR, en kunnen daarom het aantal mensen dat toegang krijgt tot bescherming vergroten (EUAA, 2024).

7. CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

In deze conclusie bespreken we eerst de meerwaarde van *Community Sponsorship* en vervolgens de belangrijkste knelpunten en de bijbehorende aanbevelingen voor toekomstige implementatie.

7.1 Meerwaarde van Community Sponsorship

De hieronder genoemde bijdragen van *Community Sponsorship* komen voort uit de vier in dit evaluatieonderzoek onderzochte perspectieven.

7.1.1. Intensievere praktische begeleiding van hervestigers

Sponsors blijken een belangrijke rol te spelen in het bieden van **praktische ondersteuning** aan hervestigers. Deze hulp varieert van dagelijkse taken, zoals boodschappen doen, kinderen naar school brengen en de post doornemen, tot begeleiding bij afspraken met instanties zoals de gemeente, de bank en de huisarts. Ook maken ze hervestigers wegwijs in hun nieuwe omgeving, bijvoorbeeld door hen winkels en de bibliotheek te laten zien.

Door hun spontane, informele en frequente contact met hervestigers kunnen sponsors een **intensievere ondersteuning** bieden dan reguliere begeleiders. Dit draagt niet alleen bij aan praktische steun, maar versterkt ook de participatie en integratie van hervestigers. Bovendien stelt het intensieve contact sponsors in staat om snel problemen of behoeften te **signaleren**. Zo fungeren ze als een brug tussen hervestigers en begeleiding door de gemeente en vormen ze een relevante aanvulling op de maatschappelijke begeleiding van VluchtelingenWerk.

Bij voldoende sponsors met diverse capaciteiten, of bij de inzet van dezelfde groep sponsors bij meerdere hervestigers, kunnen de vaardigheden en behoeften van sponsors en hervestigers bovendien op elkaar worden afgestemd. Dit maakt **maatwerk** mogelijk, waardoor de begeleiding nog effectiever wordt.

Tot slot biedt *Community Sponsorship* een duurzame vorm van begeleiding. Terwijl de formelere maatschappelijke begeleiding door VluchtelingenWerk in opdracht van de gemeente na verloop van tijd stopt, kunnen sponsors **langdurig** betrokken blijven. Dit zorgt voor extra stabiliteit en continuïteit in de betrokkenheid van lokale burgers, wat de opbouw van een nieuw leven voor hervestigers vergemakkelijkt en de kans op succesvolle integratie vergroot.

7.1.2. Persoonlijke en sociale begeleiding voor hervestigers als relevante aanvulling

Naast praktische hulp bieden sponsors **persoonlijke en sociale begeleiding, iets wat buiten het takenpakket en de mogelijkheden van reguliere begeleiders valt**. Ze ondernemen sociale activiteiten, zoals koffie drinken, een museum bezoeken of andere vrijetijdsactiviteiten, en ondersteunen bij het leggen van contacten in de buurt. Daarnaast biedt het contact met sponsors hervestigers de mogelijkheid om de Nederlandse taal te oefenen.

Door deze activiteiten ontstaat er vaak een **persoonlijke band** tussen hervestigers en sponsors, waarbij sommigen zelfs spreken van een vriendschap of een familieachtige relatie. Deze interacties ondersteunen niet alleen het praktische, maar ook het sociale participatie- en integratieproces. De persoonlijke en sociale benadering van sponsors, door een teamleider omschreven als begeleiding '**van hart tot hart**', biedt een waardevolle aanvulling op de praktischere en formelere ondersteuning van reguliere inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders.

7.1.3. Maatschappelijke betrokkenheid, verbinding en draagvlak

Community Sponsorship wordt als waardevol ervaren voor hervestigers, sponsors en de maatschappij. De **relaties** die ontstaan, zien betrokkenen vaak als **verrijkend en verbindend**. Hervestigers voelen zich welkom en maken kennis met de Nederlandse context, terwijl sponsors voldoening halen uit de dankbaarheid en gastvrijheid van hervestigers. Sponsors fungeren daarnaast als **bruggenbouwers** tussen hervestigers en de lokale gemeenschap door hen aan burens voor te stellen en, waar nodig, in conflicten te bemiddelen. Ook hervestigers kunnen deze verbindende rol vervullen; sommige sponsors vertellen zelf ook te zijn opgenomen in de gemeenschap van hervestigers.

Deze interacties bevorderen betrokkenheid en verbinding in lokale gemeenschappen. Uit de pilot blijkt dat zelfs buurtbewoners met kritische opvattingen over immigratie intensief betrokken kunnen raken als sponsor. Door verbinding en betrokkenheid te stimuleren, kan *Community Sponsorship* bijdragen aan het **vergroten van maatschappelijk draagvlak** voor hervestiging van vluchtelingen.

7.1.4. Verlichting van werkdruk bij reguliere begeleiders van hervestigers

Gemeenten zien hervestiging als een effectieve manier om aan hun huisvestingstaakstelling te voldoen, vooral in tijden van beperkte middelen en een krappe woningmarkt. Maar de begeleiding van hervestigers door gemeentelijke inburgeringsconsulenten en maatschappelijke begeleiders van VluchtelingenWerk **vergt vaak meer tijd en middelen** dan die van reguliere statushouders, aangezien hervestigers direct vanuit het buitenland in de gemeente worden geplaatst en dus nog geen kennis en ervaring hebben opgedaan in de Nederlandse context. Uit de pilot blijkt dat sponsoren een deel van deze aanvullende **taken rondom de plaatsing van hervestigers kunnen overnemen** – taken die anders bij inburgeringsconsulenten of maatschappelijke begeleiders zouden belanden. Hierdoor **verlichten ze de werkdruk van reguliere begeleiders**. De intensieve samenwerking met sponsoren en de herhaalde inzet van dezelfde sponsoren bij meerdere hervestigers bieden daarnaast kansen voor het ontwikkelen van werkwijzen die breder kunnen worden ingezet voor het ontvangen en begeleiden van meerdere hervestigers – en daarmee voor opschaling. Wel kan de inzet van sponsoren bij meerdere gezinnen leiden tot minder intensieve betrokkenheid van elke sponsor per gezin, wat de sociale band kan beïnvloeden.

7.2. Knelpunten en aanbevelingen

In het evaluatieonderzoek naar de *Community Sponsorship* pilot werden knelpunten belicht die de effectiviteit, verduurzaming en opschaling van het programma in de weg kunnen staan. Hieronder presenteren we de belangrijkste knelpunten, gevolgd door concrete aanbevelingen hoe deze aan te pakken zijn. De gekleurde blokjes naast elke aanbeveling geven aan op welke van de onderstaande partijen deze gericht zijn. De legenda hieronder verduidelijkt de betekenis van de kleuren:

- VluchtelingenWerk Nederland (VWN)
- Lokaal betrokken gemeente
- Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA)
- De VN-Vluchtelingenorganisatie (UNHCR)
- De Refugee Resettlement Advisory Group (RRAG)
- Lokale organisaties en netwerken
- Het Ministerie van Asiel en Migratie
- Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
- De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)
- Partij die de monitoring en evaluatie uitvoert

7.2.1. Werving en begeleiding van sponsoren

Community Sponsorship staat of valt met de betrokkenheid van sponsoren, maar de pilot laat zien dat werving, behoud en begeleiding van sponsoren grote uitdagingen vormen.

Het werven van geschikte sponsoren kost veel tijd en moeite. De meest effectieve methoden bleken het inschakelen van het nationale recruitmentbureau van VluchtelingenWerk, het benutten van lokale netwerken of het aanspreken van bureaus.

Daarnaast haakt een aantal sponsoren vroegtijdig af, vaak vanwege verkeerde verwachtingen, tijdgebrek, persoonlijke omstandigheden of een nieuwe baan. Het uitvallen van vrijwilligers lijkt vaker voor te komen, ook buiten *Community Sponsorship*. Maar er is mogelijk winst te behalen door sponsoren beter te begeleiden.

Het begeleiden van hervestigers ervaren sponsors als intensief. Daarbij missen ze duidelijke informatie, trainingen, handvatten en praktische hulpmiddelen. Alle betrokken partijen vermelden daarnaast dat er een onduidelijke rolverdeling is tussen sponsors, maatschappelijke begeleiders en andere betrokkenen. Dit verhoogt het risico op miscommunicatie, fouten en frustraties.

Aanbevelingen voor de werving en begeleiding van sponsors

Investeer in effectieve werving van sponsors

Om sponsors te werven zijn lokale netwerken, bureaus, sociale media en het nationale recruitmentbureau van VluchtelingenWerk actief in te zetten. Inventariseer aanvullende potentiële wervingskanalen en investeer in de ontwikkeling van aantrekkelijk en informatief wervingsmateriaal om potentiële sponsors een duidelijk en realistisch beeld te geven van hun rol.

Ontwikkel basistrainingen ter voorbereiding

Sponsors moeten vooraf goed worden voorbereid op hun rol. Basistrainingen zijn essentieel en moeten onderwerpen behandelen zoals:

- realistische verwachtingen
- duidelijke rolverdelingen
- het omgaan met taalbarrières
- het signaleren van stress en trauma bij hervestigers
- machtsverhoudingen, subtiele uitsluitingsmechanismen, stereotypes en afhankelijkheden
- inspiratie voor activiteiten en stappenplannen voor verschillende fasen van begeleiding
- het stellen van grenzen en omgaan met uitdagingen
- overzicht van regelingen en de sociale kaart

Maak duidelijke taakverdelingen en stem begeleiding op maat af met betrokken partijen

Om te beginnen vereist een heldere taakverdeling een duidelijke taakomschrijving waarin de rollen van maatschappelijke begeleiders en sponsors duidelijk van elkaar worden onderscheiden. Gebruik daarnaast de ontwikkelde checklijst om taken duidelijk te verdelen, bij voorkeur samen met alle betrokken partijen, zoals sponsors, maatschappelijke begeleiders en hervestigers. Houd hierbij rekening met de individuele vaardigheden en behoeften van zowel sponsors als hervestigers, zodat begeleiding op maat mogelijk is. Deel de ingevulde checklijst vervolgens met alle relevante partijen, inclusief hervestigers, bij voorkeur in hun moedertaal, om misverstanden te voorkomen en transparantie te bevorderen. App-groepen kunnen worden ingezet om de taakverdeling in de dagelijkse praktijk af te stemmen.

Bied doorlopende ondersteuning aan sponsors

Sponsors hebben ook na de start van het traject begeleiding nodig. Dit kan door regelmatig contact met teamleiders, vervolptrainingen, intervisiebijeenkomsten en toegang tot praktische tools zoals e-learningmodules, FAQ-documenten, appgroepen, en andere platforms voor het uitwisselen van ervaringen. Deze middelen bieden sponsors de kans om vragen te stellen, uitdagingen te bespreken en van elkaar te leren. Let wel, de begeleidingsbehoefte verschilt per sponsor, wat vraagt om maatwerk in de ondersteuning. Zowel voor basis- als vervolptrainingen lijkt er nog veel te halen uit online trainingen of e-learning modules, aangezien dit standaardisering, effectieve inzet van middelen en maatwerk in de begeleiding mogelijk maakt.

Ontwikkel hulpmiddelen als richtlijnen; met ruimte voor lokale aanpassingen

De (maatschappelijke) begeleiding van hervestigers verschilt per gemeente, waardoor *Community Sponsorship* en de rol van sponsors overall enigszins anders worden vormgegeven. Daarom is het belangrijk dat informatiemateriaal, trainingen, checklijsten en andere hulpmiddelen ruimte laten voor lokale aanpassingen. Dit kan door hulpmiddelen op te zetten en benutten als richtlijnen (in plaats van rigide regels).

7.2.2. Communicatie voorbij taalbarrières

Een van de grootste obstakels die hervestigers en sponsors ervaren, is de taalbarrière. Dit belemmert effectieve communicatie, wat essentieel is voor het opbouwen van warme relaties en vertrouwen, goede ondersteuning en het voorkomen van misverstanden en frustraties.

Aanbevelingen voor communicatie voorbij taalbarrières

Bied ondersteuning bij communicatiehulpmiddelen ■

Ondersteun hervestigers en sponsors in het gebruik van vertaalapps en eenvoudige communicatiemiddelen om dagelijkse interacties te vergemakkelijken.

Bied informatie en begeleiding in de moedertaal ■ ■ ■ ■ ■

Ontwikkel duidelijke en toegankelijke informatiematerialen in de taal van de hervestigers (over *Community Sponsorship*, maar ook hervestiging in het algemeen), zodat zij beter geïnformeerd en voorbereid zijn op de begeleiding en praktische zaken. Zorg dat tolken beschikbaar zijn op cruciale momenten, zoals in de beginfase van het traject en bij belangrijke afspraken, bijvoorbeeld met medische hulpverleners. Ook de inzet van sponsors of *community builders* die de moedertaal van hervestigers spreken, is een kans om begeleiding in de eigen taal te bieden, vertrouwensbanden op te bouwen, miscommunicatie te voorkomen, en de ervaringen en behoeften van hervestigers beter in kaart te brengen. Deze sleutelfiguren kunnen bovendien een brug slaan tussen informele sferen en formele instanties, evenals tussen verschillende talen en contexten.

7.2.3. Toegang tot basisvoorzieningen en aandacht voor specifieke begeleiding

Hervestigers hebben vaak intensievere begeleiding nodig dan reguliere statushouders, omdat ze direct vanuit het buitenland in een gemeente gaan wonen. Deze begeleiding vraagt maatwerk en extra aandacht, vooral omdat hervestigers vaak kwetsbaarder zijn (mede gezien dit een vereiste om in aanmerking te komen voor hervestiging) en meer tijd nodig hebben om te acclimatiseren. Dit terwijl ze binnen dezelfde termijn aan dezelfde inburgeringseisen moeten voldoen als reguliere statushouders.

Daarnaast krijgen hervestigers, net als reguliere statushouders, vaak te maken met lange wachttijden om toegang te krijgen tot basisvoorzieningen zoals scholen, medische zorg, psychosociale ondersteuning, en daarnaast juridische en financiële ondersteuning, vervoersmogelijkheden en informatie over (gemeentelijke) regels en plichten. Daarbij ontbreekt vaak essentiële informatie in de taal van de hervestigers over de beschikbaarheid en toegang tot deze voorzieningen, evenals de toegang tot tolken. Deze obstakels ondermijnen niet alleen hun recht op deze voorzieningen, maar bemoeilijken ook hun integratie en participatie in de samenleving.

Hervestigers lijken onvoldoende voorbereid op de inburgeringseisen en de praktische en administratieve uitdagingen die hen staan te wachten in Nederland, wat tot onrealistische verwachtingen en frustraties leidt. Voor sponsors leiden deze belemmeringen eveneens tot frustraties of mogelijke overbelasting, vooral wanneer ze worden geconfronteerd met vragen die hun expertise overstijgen of wanneer ze in de dagelijkse praktijk emotionele of zelfs psychologische steun moeten bieden vanwege het ontbreken van professionele hulpverlening.

Aanbevelingen voor toegang tot basisvoorzieningen en aandacht voor specifieke begeleiding

Waarborg toegang tot basisvoorzieningen ■ ■ ■

Het waarborgen van toegang tot basisvoorzieningen vereist structurele investeringen en innovatieve samenwerking tussen gemeenten en betrokken instanties. Een belangrijke eerste stap is het ontwikkelen van duidelijke en toegankelijke informatiematerialen in verschillende talen en de toegang tot tolken. Daarnaast is het cruciaal om alternatieve en toegankelijke oplossingen te benutten, zoals ondersteuning via vrijwilligersorganisaties, buurtinitiatieven, lokale hulpnetwerken en gespecialiseerde non-profitorganisaties. Hoewel maatschappelijke begeleiders primair verantwoordelijk zijn voor het faciliteren van toegang tot voorzieningen, blijft het essentieel om zowel hervestigers als sponsors een helder overzicht te bieden van de sociale kaart van de gemeente, inclusief procedures om toegang te verkrijgen.

Houd rekening met de speciale situatie en behoeften van hervestigers bij inburgering ■ ■ ■ ■

Hervestigers hebben vaak meer tijd nodig om te acclimatiseren, maar moeten binnen dezelfde termijn aan dezelfde inburgeringseisen voldoen als reguliere statushouders. Het is cruciaal dat het COA hervestigers goed informeert over wat er van hen wordt verwacht in Nederland. Daarnaast zouden gemeenten meer rekening kunnen houden met de specifieke situatie van hervestigers, bijvoorbeeld door hun meer tijd te geven om te landen, het inburgeringstraject op hun behoeften af te stemmen en/of begeleiding door een gespecialiseerde inburgeringsconsulent in te zetten.

Bereid hervestigers goed voor op wat hen staat te wachten ■■■

Om teleurstellingen en onrealistische verwachtingen te voorkomen, is goede informatievoorziening door het COA over complexe bureaucratische processen, lange wachttijden, inburgeringseisen en financiële verplichtingen cruciaal. Daarnaast zouden informatie en eventueel foto's van de gemeente, buurt en het toekomstige huis kunnen helpen met het scheppen van realistische verwachtingen.

7.2.4. Actieve betrokkenheid van hervestigers als medevormgevers

Uit de pilot blijkt dat er nog kansen liggen in het actiever betrekken van hervestigers, niet alleen als deelnemers, maar als medevormgevers van het *Community Sponsorship* programma. Om te beginnen zijn hervestigers vaak niet of onvoldoende geïnformeerd dat ze deel uitmaken van een speciaal programma. Ze hebben dan ook vaak een gebrekkig overzicht van de verschillende mensen door wie zij worden begeleid, bij welke instanties deze begeleiders horen en wat hun taken zijn. Daarnaast worden hervestigers, onder meer door een gebrek aan tijd en vrijwilligers, meestal niet actief betrokken in het maken van afspraken over de begeleiding en het afstemmen van behoeften en vaardigheden. Er bestaat, naast dit monitoring- en evaluatieonderzoek, nog geen systematische manier om hervestigers actief te betrekken bij het vormgeven van het *Community Sponsorship* programma en het geven van feedback. Wel is de RRAG, waarvan de leden zelf een hervestigingsachtergrond hebben, vanaf de start van de ontwikkeling van het project op meerdere fronten actief betrokken.

Aanbevelingen voor actieve betrokkenheid van hervestigers als medevormgevers

Informeert hervestigers helder en volledig ■■■■

Zorg dat hervestigers vanaf het begin goed geïnformeerd zijn over *Community Sponsorship*, wat ze kunnen verwachten en wat de rolverdeling tussen begeleiders is. Idealiter informeert het COA hen al vóór hun komst naar Nederland over wat *Community Sponsorship*, in aanvulling op de maatschappelijke begeleiding, inhoudt. Het herhaalde aanbieden van informatie via verschillende media (geschreven, mondeling, video) en in de eigen taal van de hervestigers lijkt hiervoor goed te werken. Ook het contact met sponsors of eerder gesponsorde vluchtelingen vóór vertrek kan helpen om hervestigers goed voor te bereiden.

Geef hervestigers meer zelfregie ■■

Geef hervestigers de ruimte om actief mee te denken over afspraken over hun begeleiding, zodat deze goed aansluiten op hun behoeften en vaardigheden. Benadruk dat ze grenzen mogen aangeven, dat ze op elk moment uit het programma kunnen stappen en dat ze weten waar ze terecht kunnen met vragen of klachten. Bereid hervestigers ook tijdig voor als de begeleiding via *Community Sponsorship* eindigt. Hierbij hoort ook het afbouwen van de begeleiding, het maken van overgangsplannen en het informeren over waar zij daarna terecht kunnen met vragen.

Faciliteer veilige en structurele feedbackmogelijkheden ■■

Creëer gestructureerde en veilige mogelijkheden voor hervestigers om feedback te geven over het programma en de begeleiding. Naast monitoring- en evaluatieonderzoek is hiervoor een toegankelijke en veilige ruimte nodig, bijvoorbeeld door de inzet van een vertrouwenspersoon of *community builder* die dezelfde taal en achtergrond deelt.

7.2.5. Differentiatie en maatwerk in ondersteuning

Een succesvolle begeleiding door *Community Sponsorship* is sterk afhankelijk van maatwerk. De behoeften en vaardigheden van hervestigers variëren aanzienlijk: sommigen zijn grotendeels zelfredzaam en hebben vooral praktische ondersteuning nodig, terwijl anderen intensievere sociale en emotionele begeleiding behoeven. Deze variatie vraagt om een dynamisch systeem waarin de mate en inhoud van begeleiding kan worden afgestemd op de specifieke verwachtingen, behoeften en vaardigheden van elke hervestiger.

Daarbij biedt de diversiteit in vaardigheden en ervaringen van verschillende sponsors veel kansen. Sponsors met kennis van de sociale kaart bieden begeleiding bij complexe regelingen. Sponsors die graag klussen, kunnen helpen met het voorbereiden van woningen van hervestigers. Een breed professioneel netwerk biedt kansen op

werk of ontwikkeling, terwijl gedeelde interesses bijdragen aan persoonlijke verbinding. Buren kunnen helpen met alledaagse ondersteuning en wegwijs maken in de buurt. Sponsors met een vluchtachtergrond bieden een vertalende rol, creëren een veilige ruimte (voor feedback) en brengen waardevolle inzichten in om het programma beter af te stemmen op de behoeften van hervestigers en de lokale context.

Uit de pilot bleek dat er soms ook spontaan nauwe banden ontstaan tussen hervestigers en leden van de lokale gemeenschap, waardoor de inzet van al aangewezen sponsors minder noodzakelijk wordt. Dit vraagt om flexibiliteit en mogelijk herziening van begeleidingsafspraken, bijvoorbeeld door deze spontane relaties te betrekken als sponsors, waarbij er een andere rol voor de oorspronkelijke sponsors wordt gezocht.

De pilot toonde verder aan dat het inzetten van dezelfde groep sponsors bij meerdere hervestigers, en het afstemmen van de begeleiding op basis van vaardigheden en behoeften van zowel sponsors als hervestigers, kansen biedt voor maatwerk, beproefde werkwijzen en opschaling. Maar deze aanpak heeft wel als gevolg dat sponsors minder intensief betrokken zullen zijn bij de begeleiding per gezin.

Aanbevelingen voor differentiatie en maatwerk in ondersteuning

Ontwikkel een flexibel systeem en benut diversiteit voor begeleiding op maat ■ ■

Stel een diverse groep sponsors samen, waarbij wensen en vaardigheden van sponsors en hervestigers op elkaar worden afgestemd. Zorg voor een intakeproces waarbij behoeften en capaciteiten in kaart worden gebracht. Bij grotere aantallen kunnen bijvoorbeeld intakevragenlijsten worden ingezet. Houd er rekening mee dat hervestigers soms spontaan nauwe relaties opbouwen met leden van de lokale gemeenschap, wat mogelijk vraagt om herziening van begeleidingsafspraken.

Onderzoek brede inzet van sponsors zonder ze tot reguliere 'vrijwilligers' te maken ■ ■ ■

Het inzetten van dezelfde groep sponsors bij meerdere hervestigers, en het afstemmen van de begeleiding op basis van vaardigheden en behoeften van zowel sponsors als hervestigers, bieden kansen voor maatwerk, beproefde werkwijzen en opschaling. Houd bij de inzet van sponsors bij meerdere gezinnen wel rekening met minder intensieve betrokkenheid van elke sponsor per gezin, wat de sociale band kan beïnvloeden. Belangrijk is om te voorkomen dat sponsors als reguliere 'vrijwilligers van VWN' worden, aangezien het de kracht van *Community Sponsorship* is dat sponsors vooral als gemotiveerde burgers betrokken zijn bij de ontvangst en begeleiding van hervestigers.

7.2.6. Begeleiding en standaardisering om teamleiders te ontlasten

Door de pilot werd duidelijk dat de huidige werkwijze voor teamleiders niet goed werkbaar is op lange termijn – maar de ervaringen en inzichten die door de pilot zijn gewonnen, hebben ook bijgedragen om te signaleren wat er nodig is om een werkbaar en duurzame werkwijze te ontwikkelen.

Teamleiders hebben op dit moment te maken met een zeer hoge werkdruk door hun coördinerende rol in zowel maatschappelijke begeleiding als *Community Sponsorship*, terwijl ondersteunend materiaal en richtlijnen nog in ontwikkeling zijn. Dit is niet alleen veel gevraagd van teamleiders, zeker als zij voor het eerst hervestigers begeleiden en ook daarvoor nieuwe werkwijzen moeten uitvogelen, maar het belemmert ook de kwaliteit van begeleiding, zowel van hervestigers als van sponsors. De op dit moment nog ontbrekende standaardisering resulteert tot slot in een inefficiënte inzet van middelen, omdat teamleiders in verschillende gemeenten bezig zijn het wiel uit te vinden.

Aanbevelingen voor begeleiding en standaardisering om teamleiders te ontlasten

Bied stabiele en consistente ondersteuning vanuit de projectleiding ■

Om de werkdruk van teamleiders te verlichten, zijn een stabiele projectleiding en consistente ondersteuning vanuit de centrale organisatie nodig. Dit begint bij duidelijke informatie over het project, aangevuld met training en begeleiding voor teamleiders. Centrale ondersteuning biedt verder kansen voor gestandaardiseerde hulpmiddelen en het uitwisselen van ervaringen.

Ontwikkel gestandaardiseerde hulpmiddelen met ruimte voor lokale aanpassingen ■

Creëer gestandaardiseerde hulpmiddelen die teamleiders in hun context kunnen inzetten voor de werving en begeleiding van sponsors, het informeren en actief betrekken van hervestigers, en een duidelijke taakverdeling. Tegelijkertijd is het cruciaal dat er voldoende ruimte is om het project op lokaal niveau op een manier vorm te geven die aansluit bij, en werkt in, de betreffende context en dagelijkse praktijk. Een combinatie van en goede balans tussen standaardisering en flexibiliteit is essentieel. Daarbij kan het helpen om hulpmiddelen (trainingen, takenlijsten en praktische tools) als richtlijnen op te zetten (in plaats van als rigide regels), zodat lokale aanpassingen mogelijk blijven. Een combinatie van en goede balans tussen standaardisering en ruimte voor flexibiliteit is cruciaal voor consistentie, efficiëntie, verduurzaming en opschaling.

Faciliteer een landelijke platform voor uitwisseling ■

Tijdens de pilot bleken de maandelijkse teamleiderbijeenkomsten heel waardevol voor het delen van ervaringen, het bespreken van uitdagingen en het uitwisselen van best practices. Een platform voor dergelijke uitwisseling wordt nog crucialer bij een opschaling en landelijke uitbreiding van *Community Sponsorship*. Het programma bevindt zich nog in de ontwikkelingsfase, wat betekent dat er veel te leren valt uit lokale ervaringen en contexten. Een landelijk platform kan dienen als centraal punt voor kennisdeling, het signaleren van structurele knelpunten, en het identificeren en ontwikkelen van efficiënte werkwijzen en duurzame oplossingen.

7.2.7. Lokale, regionale en nationale samenwerking

Een succesvol *Community Sponsorship* en hervestigingsprogramma vereisen nauwe samenwerking en kennisuitwisseling tussen alle betrokken partijen, zowel binnen als tussen instanties op lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Uit de pilot blijkt dat betrokken partijen momenteel vaak geïsoleerd opereren. Vooral uitwisseling tussen gemeenten en tussen lokale vestigingen van VWN biedt kansen. Daarnaast zijn op lokaal niveau een sterke inbedding, brede betrokkenheid en goede samenwerking essentieel om draagvlak en draagkracht te creëren voor zowel hervestiging als *Community Sponsorship*.

In gemeenten die voor het eerst hervestigers opvangen, vergt het opbouwen van effectieve samenwerkingsstructuren tijd en middelen. Maar investeren in efficiënte en duurzame werkwijzen betaalt zich op lange termijn terug, omdat deze vervolgens te gebruiken zijn om hervestiging en *Community Sponsorship* op te schalen. Hervestiging biedt gemeenten een efficiënte manier om aan hun huisvestingstaakstelling te voldoen, waarmee zij ook bijdragen aan een veilige en effectieve manier om vluchtelingen op te vangen, en aldus aan noodzakelijke duurzame oplossingen voor het wereldwijde vluchtelingenvraagstuk.

Aanbevelingen voor lokale, regionale en nationale samenwerking

Investeer in stevige, efficiënte en duurzame samenwerkingsstructuren, waaronder:

Samenwerking en kennisuitwisseling op landelijk niveau ■■■■■■■■

Ontwikkel landelijke platforms voor kennisdeling tussen relevante stakeholders van hervestiging en *Community Sponsorship*, zoals UNHCR, COA, VWN, het Ministerie van Asiel en Migratie, de Refugee Resettlement Advisory Group (RRAG), betrokken gemeenten, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en andere betrokkenen zoals Justice & Peace. Deze kunnen structurele knelpunten signaleren, middelen bundelen en efficiënte werkwijzen ontwikkelen, wat bijdraagt aan kwaliteit, efficiëntie en duurzaamheid. Een voorbeeld van zo'n platform is het G20-overlegverband inzake hervestiging van het COA.

Afstemming met relevante lokale partijen ■■■■

Betrek relevante lokale partijen (zoals taalscholen, woningcorporaties, huisartsen en VluchtelingenWerk) vanaf het begin. Hierdoor kunnen werkwijzen worden ontwikkeld die aansluiten op lokale capaciteit en mogelijkheden. Dit vergroot de draagkracht en draagvlak voor hervestiging, ondanks nationale tekorten in voorzieningen.

Goede samenwerking met uitvoerende lokale partijen

Zorg voor een duidelijke afstemming, taakverdeling en communicatie tussen betrokken partijen. Voor gemeenten die voor het eerst hervestigers opvangen zijn frequente en intensieve overleggen over hervestiging en *Community Sponsorship* essentieel, in gemeenten met beproefde structuren om hervestigers te huisvesten lijkt een minder intensieve vorm van afstemming over *Community Sponsorship* te volstaan.

Brede lokale inbedding

Betrek lokale netwerken, zoals welzijnsorganisaties en burgerinitiatieven, bijvoorbeeld om een diverse groep sponsoren te werven, en om betrokkenheid en het maatschappelijke draagvlak te vergroten.

Samenwerking binnen instellingen

Breng verschillende afdelingen binnen instellingen en organisaties, zoals gemeenten of VWN, samen om huisvesting en begeleiding effectief en efficiënt te organiseren.

7.2.8. Landelijke strategie en structurele financiering

Financiële onzekerheid en een tekort aan middelen manifesteren zich op meerdere niveaus en vormen een van de grootste belemmeringen voor een effectief en duurzaam *Community Sponsorship* programma. Structurele financiering is nodig voor een stabiele projectleiding die teamleiders effectief kan ondersteunen met consistent beleid en gestandaardiseerde praktische hulpmiddelen. Het gebrek hieraan resulteert nu in een te hoge werkdruk voor teamleiders, waardoor ze onvoldoende tijd en middelen hebben om sponsoren te werven en adequaat te begeleiden. Dit heeft negatieve gevolgen voor de begeleiding van hervestigers en belemmert de standaardisering, wat weer leidt tot inefficiënte processen (met nog meer werkdruk) die het succes van het programma ondermijnen. In het meest ongunstige geval verhoogt *Community Sponsorship* de werkdruk van teamleiders in plaats van deze te verlichten. Deze situatie is op de lange termijn niet houdbaar en belemmert de verduurzaming en opschaling van *Community Sponsorship*.

Tijdens de pilot is de inzet van de teamleiders van VluchtelingenWerk in de drie betrokken gemeenten mogelijk gemaakt door projectfinanciering van Porticus. Nu de pilot klaar is en deze financiering wegvalt, komt de toekomst van het *Community Sponsorship* programma verder onder druk te staan.

Aanbevelingen voor een landelijke strategie en structurele financiering

Integreer *Community Sponsorship* binnen het nationale hervestigingsprogramma

Ontwikkel een landelijke strategie waarin *Community Sponsorship* wordt geïntegreerd in het bredere hervestigings- en inburgeringsprogramma. Dit zorgt voor goede afstemming met nationale doelstellingen en vergroot de interesse en ondersteuning van de overheid en andere relevante stakeholders. Het COA kan een cruciale rol innemen door *Community Sponsorship* te promoten onder gemeenten, evenals de VNG, VWN en UNHCR.

Zorg voor structurele overheidsfinanciering

De landelijke overheid moet structurele financiering garanderen, zodat het *Community Sponsorship* programma op een efficiënte en duurzame manier kan worden opgezet en uitgevoerd. Daarnaast zijn duidelijke afspraken nodig over de verdeling van kosten tussen nationale en lokale instanties.

Versterk partnerschappen voor beleid en financiële duurzaamheid

Betrek relevante stakeholders, zoals UNHCR, het COA, VWN, het Ministerie van Asiel en Migratie, de Rrag, gemeenten, VNG en het Ministerie van SZW, bij de gezamenlijke ontwikkeling van een landelijke strategie. Dat legt een solide basis voor effectieve beleidsontwikkeling, duurzame oplossingen en een succesvolle uitvoering van *Community Sponsorship*. Daarnaast biedt een dergelijke samenwerking kansen om middelen te mobiliseren en bundelen om aanvullende financieringsmogelijkheden te ontwikkelen, zoals co-financiering of het gezamenlijk aanvragen van subsidies. Dergelijke partnerschappen maken het bovendien mogelijk om *Community Sponsorship* te realiseren wanneer de landelijke politieke wil ontbreekt om hieraan bij te dragen. Zo kan *Community Sponsorship*, onafhankelijk van de nationale overheid en nationale veranderingen, op lokaal niveau worden vormgegeven.

7.2.9. Interactieonderzoek als sleutel tot een lerend en duurzaam programma

Tijdens de pilot werd interactieonderzoek als methodiek ingezet, waarbij onderzoekers actief deelnamen in overlegstructuren met projectleider en teamleiders. Deze directe samenwerking maakte een snelle vertaalslag van inzichten naar concrete acties mogelijk. Dit bleek cruciaal voor het tijdig signaleren van knelpunten en het ontwikkelen van oplossingen die direct konden worden getest en geëvalueerd. Een landelijke uitbreiding brengt nieuwe uitdagingen en leermomenten met zich mee. Interactieonderzoek vormt daarbij de sleutel tot een lerend, adaptief, effectief en duurzaam *Community Sponsorship* programma.

Aanbevelingen om interactieonderzoek in te zetten als sleutel tot een lerend en duurzaam programma

Blijf bij een nationale uitrol interactieonderzoek inzetten als doorlopend en integraal onderdeel van het *Community Sponsorship* programma. Houd hierbij rekening met:

Benut contextuele verschillen als kans ■ ■

Ontwikkel een systematisch monitoringsprogramma dat rekening houdt met variatie in lokale contexten. Dit biedt inzicht in contextuele verschillen, helpt knelpunten te signaleren en maakt het mogelijk *best practices* te identificeren, ontwikkelen en evalueren. In paragraaf 3.5. zijn een aantal modellen beschreven die bij een nationale uitrol kunnen worden opgezet en geëvalueerd.

Behoud actieve samenwerking tussen onderzoek en praktijk ■ ■

Zorg voor een goede uitwisseling tussen onderzoekers en de praktijk, waarbij onderzoekers actief deelnemen aan overlegstructuren. Dit stelt onderzoekers in staat leermomenten in kaart te brengen, inzichten te delen en samen met praktijkpartners oplossingen te ontwikkelen, implementeren en evalueren.

Zorg voor actieve betrokkenheid van relevante partijen ■ ■ ■ ■

Het is belangrijk om hervestigers, sponsors, gemeenten, teamleiders en andere betrokken partijen actief te betrekken bij het evaluatieproces. Zorg dat hun ervaringen en inzichten een centrale rol spelen in de verdere ontwikkeling van het programma, zodat het optimaal aansluit op hun leefwereld en praktijk.

Stimuleer kennisdeling en transparantie ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Ontwikkel toegankelijke rapportages en platforms voor kennisuitwisseling. Zo kunnen gemeenten, maatschappelijke organisaties, teamleiders, sponsors en hervestigers, maar ook andere relevante stakeholders, leren van elkaars ervaringen. Dit bevordert continu leren en verbeteren, en versterkt efficiënte en effectieve werkwijzen.

8. LITERATUURLIJST

- Dajani, D. (2021). Refuge under austerity: The UK's refugee settlement schemes and the multiplying practices of bordering. *Ethnic and Racial Studies*, 44(1), 58–76. <https://doi.org/10.1080/01419870.2020.1715453>
- D'Avino, G. (2022). Framing Community Sponsorship in the context of the UK's hostile environment. *Critical Social Policy*, 42(2), 327–349. <https://doi.org/10.1177/02610183211023890>
- Efron, S. E., & Ravid, R. (2019). *Action research in education: A practical guide*. New York: The Guilford Press.
- European Union Agency for Asylum [EUAA]. (2024, November). Guidelines on the EU approach to community sponsorship. https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2024-12/2024_12_Guidelines_on_the_EU_approach_to_community_sponsorship_EN.pdf
- Fratzke, S., Kainz, L., Beirens, H., Dorst, E., & Bolter, J. (2019). *Refugee sponsorship programmes. A global state of play and opportunities for investment* (Policy Brief No. 15). Migration Policy Institute [MPI] Europe. <https://km4s.ca/wp-content/uploads/Refugee-Sponsorship-Programs-A-Global-State-of-Play-and-Opportunities-for-Investment.pdf>
- Ghorashi, H., Boersma, K., & Azarhoosh, F. (2023). Tussen-denken en inclusief besturen rond armoede. In T. Overmans, M. Honingh, & M. Noordegraaf (Eds.), *Maatschappelijke Bestuurskunde: Hoe verbindende bestuurskundigen (kunnen) inspelen op maatschappelijke vraagstukken* (pp. 97–112). Uitgeverij Boom.
- Ghorashi, H., & Ponzoni, E. (2014). Reviving agency: Taking time and making space for rethinking diversity and inclusion. *European Journal of Social Work*, 17(2), 161–174. <https://doi-org.vu-nl.idm.oclc.org/10.1080/13691457.2013.777332>
- Global Compact on Refugees. (2022, June). *Third Country Solutions for Refugees: Roadmap 2030. The next phase of the Three year Strategy on Resettlement and Complementary Pathways (2019–2021)*. <https://globalcompactrefugees.org/media/third-country-solutions-refugees-roadmap-2030>
- Good Gingrich, L., & Enns, T. (2019). Reflexive view of refugee integration and inclusion: case study of the mennonite central committee and the private sponsorship of refugees program. *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 35(2), 9–23. <https://doi.org/10.7202/1064816ar>
- Gruijter, M. de, Kol, T. A., Dusault, Y., Samson, L., Gehring, A., Acherrat, F., & Parhan, L. (2024). *KIS-Monitor 2024: Gemeentelijk beleid arbeidstoeleiding en inburgering statushouders en gezinsmigranten*. Utrecht: Kennisplatform Inclusief Samenleven / Divosa. <https://www.kis.nl/sites/default/files/2024-09/KIS-Monitor-Arbeidstoeleiding-2024.pdf>
- Hassan, S. & Phillimore, J. (2020, June). *Community Sponsorship in the UK: Refugees to Citizens*. University of Birmingham Institute for Research into Superdiversity. <https://www.birmingham.ac.uk/documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2020/community-sponsorship-refugee-report.pdf>
- Hynie, M. (2018). Canada's Syrian refugee program, intergroup relationships and identities. *Canadian Ethnic Studies*, 50(2), 1-12.
- Hynie, M., McGrath, S., Bridekirk, J., Oda, A., Ives, N., Hyndman, J., Arya, N., Shakya, Y. B., Hanley, J., McKenzie, K., & SyRIA.lth. (2019). What roles does type of sponsorship play in early integration outcomes? syrian refugees resettled in six canadian cities. *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 35(2), 36-53. <https://doi.org/10.7202/1064818ar>
- Kyriakides, C., Bajjali, L., McLuhan, A., & Anderson, K. (2018). Beyond Refuge: Contested Orientalism and Persons of Self-Rescue. *Canadian Ethnic Studies* 50(2), 59-78
- Kyriakides, C., McLuhan, A., Anderson, K., Bajjali, L., & Elgendy, N. (2019). (Mis)Trusted contact: Resettlement Knowledge Assets and the Third Space of Refugee Reception. *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 35(2), 24-35. <https://doi.org/10.7202/1064817ar>
- Lenard, P. T. (2019). How do sponsors think about “month 13”? *Refuge: Canada's Journal on Refugees*, 35(2), 65-74. <https://doi.org/10.7202/1064820ar>

- Lenard, P. T. (2020). The Ethics of Citizen Selection of Refugees for Admission and Resettlement. *Journal of Applied Philosophy*, 27(5), 731-745. . <https://doi.org/10.1111/japp.12412>
- Migration Policy Institute [MPI]. (2023, September 14). *Strengthening Refugee Engagement in Community Sponsorship Programs* [Webinar]. <https://www.migrationpolicy.org/events/refugee-engagement-community-sponsorship-programmes>
- Phillimore, J., Morrice, L., Kabe, K., Hashimoto, N., Hassan, S., & Reyes, M. (2021). Economic self-reliance or social relations? What works in refugee integration? Learning from resettlement programmes in Japan and the UK. *Comparative Migration Studies*, 9(1), 17. <https://doi.org/10.1186/s40878-021-00223-7>
- Phillimore, J., Reyes-Soto, M., D'Avino, G., & Nicholls, N. (2022). 'I have felt so much joy': The role of emotions in community sponsorship of refugees. *Voluntas: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 33, 386-396. <https://doi.org/10.1007/s11266-021-00349-3>
- Phillimore, J., Reyes-Soto, M., & Hassan, S. (2020, June). *Community Sponsorship in the UK: Formative Evaluation 2017- 2020*. University of Birmingham Institute for Research into Superdiversity. <https://www.birmingham.ac.uk/documents/college-social-sciences/social-policy/iris/2020/community-sponsorship-general-report.pdf>
- Rast, M. C., & Ghorashi, H. (2018). Dancing with 'the other': Challenges and opportunities of deepening democracy through participatory spaces for refugees. *Social Inclusion*, 6(1), 188–198.
- Razenberg, I.D., & de Gruijter (2017). *De rol van gemeenten bij arbeidsparticipatie van vluchtelingen: inspirerende voorbeelden*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving / Verwey-Jonker Instituut. <https://www.kis.nl/sites/default/files/2022-08/rol-gemeenten-arbeidsparticipatie-vluchtelingen.pdf>
- Reyes-Soto, M. (2023). It's About the Power of Little People': the UK Community Sponsorship Scheme, a New Space for Solidarity, Civic Engagement and Activism. *Journal of International Migration and Integration*, 24, 1939-1955. <https://doi.org/10.1007/s12134-023-01055-3>
- Reyes-Soto, M, & Phillimore, J. (2020). *Like pebbles in a pool: the effect of community sponsorship on knowledge about, and attitudes to, refugees in less-diverse communities*. Birmingham: University of Birmingham. <https://www.birmingham.ac.uk/Documents/collegesocial-sciences/social-policy/iris/2020/community-sponsorship-case-study-report.pdf>
- Samen Hier. (2022, May). *Community sponsorship of resettled refugees in Dutch municipalities: a sustainable alternative! Evaluation pilot Samen Hier Rotterdam*. Justice & Peace Netherlands. <https://justiceandpeace.nl/wp-content/uploads/2022/06/2022-07-Evaluation-report-Samen-Hier-Rotterdam-EN.pdf>
- Scheibelhofer, P. (2020). Feeling Strange. The Role of Emotion in Maintaining and Overcoming Borders and Boundaries. *Migration Letters*, 17(4), 541–550. <https://doi.org/10.59670/ml.v17i4.711>
- Selm, J., Van (2020). Complementary pathways to protection: promoting the integration and inclusion of refugees in Europe? *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 690(1), 136-152. <https://doi.org/10.1177/000271622093586>
- Share Quality Sponsorship Network [Share QSN]. (2021, March). *Transnational Roundtable on Community Sponsorship Evaluations Report*. <https://www.share-network.eu/articles-and-resources/report1-t8zhs>
- Share Quality Sponsorship Network [Share QSN]. (2022, May). *Monitoring and Evaluation of Community Sponsorship Programmes in Europe: First Lessons Learned* [Policy Brief]. https://migrant-integration.ec.europa.eu/system/files/2022-08/Policy%20brief_Monitoring%20and%20Evaluation%20of%20Community%20Sponsorship%20Programmes%20in%20Europe_Final.pdf
- Share Quality Sponsorship Network [Share QSN]. (2023a, April). Evaluation of Community Sponsorship Programme in Belgium. <https://static1.squarespace.com/static/61701919c9cd9200cd8e6ccc/t/64528151af2fb81872f27c67/1683128659891/Evaluation+BE+new.pdf>
- Share Quality Sponsorship Network [Share QSN]. (2023b, April). Evaluation of Community Sponsorship Programme in Germany: Neustart im Team (NesT). <https://static1.squarespace.com/static/61701919c9cd9200cd8e6ccc/t/6452815aeb8d01b32a50c30/1683128670670/Evaluation+DE+new.pdf>

Share Quality Sponsorship Network [Share QSN]. (2023c, April). Evaluation of Community Sponsorship Programme in Ireland. <https://static1.squarespace.com/static/61701919c9cd9200cd8e6ccc/t/6452817c02731c64a9568e93/1683128704197/Evaluation+IR+new.pdf>

Share Quality Sponsorship Network [Share QSN]. (2023d, April). Evaluation of Community Sponsorship Programme in the Basque Country: The Auzolana II Pilot Programme. https://static1.squarespace.com/static/61701919c9cd9200cd8e6ccc/t/6552276db5462b2aad48ebe0/1699882864231/TranslationES_EN_V3.pdf

Smith, C. D., & Ugolini, E. (2023). *Why Matching Matters: Improving outcomes in refugee sponsorship and complementary pathways* [Policy Brief]. Migration Policy Institute [MPI] Europe. https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/mpie-sponsor-matching-2023_final.pdf

Spina, E. La (2022). Reforming the Reception and Inclusion of Refugees in the European Union: Utopian or Dystopian Changes?. *Social Inclusion*, 10(3), 15-25. <https://doi.org/10.17645/si.v10i3.5222>

Tinnemans, K., & de Gruijter, M. (2020). *Hervestigde vluchtelingen in uw gemeente? Informatie en tips bij het plaatsen en begeleiden van hervestigers*. Utrecht: Kennisplatform Integratie & Samenleving / Verwey-Jonker Instituut. <https://www.kis.nl/sites/default/files/2022-06/hervestigde-vluchtelingen.pdf>

UNHCR. (2024). *UNHCR Projected Global Resettlement Needs 2025*. <https://www.unhcr.org/media/projected-global-resettlement-needs-2025>

Zanzuchi, M. B., Dumann, N., Tissot, F., & Skodo, A. (2023). *Attracting, Retaining, and Diversifying Sponsors for Refugees in Community Sponsorship Programmes*. Migration Policy Institute [MPI] Europe. https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/mpie-caps-eu_sponsor-recruitment-2023_final.pdf

9. BIJLAGEN

9.1. Topiclijst voor hervestigers, 1^e ronde

1. Before the first encounter with sponsors/buddies

- Were you aware that you are part of a pilot project on 'Community Sponsorship' in which you are connected to one or several local volunteer(s) (hereafter called sponsors or buddies) who help you build your new life in the Netherlands? (It is absolutely not a problem if your answer is 'no'. If that is the case, you don't need to answer question 2)
- If yes, what were your expectations of the Community Sponsorship program? And have these expectations come true?
- How did you experience the information and preparation from VluchtelingenWerk and Justice & Peace about the Community Sponsorship project in September 2023 (if you remember the meeting at all)?

2. Contact with sponsors/buddies

- When did you first meet with the sponsors/buddies you are linked to? How regularly do you meet and what are the most important activities you undertake together?
- How do you experience the contact with the sponsors/buddies? Describe what you like/don't like.
- How would you describe your relationship with the sponsors/buddies (are they for example assistants, friends, or like family)?
- How do you currently see the future? Do you plan to maintain contact with the sponsors/buddies?
- In addition to the sponsors/buddies, do you have other contacts with Dutch people? If yes, can you describe the relationship you have with them.

3. Guidance/support

- Is the division of tasks between the social counselor (Maatschappelijke Begeleider) of VluchtelingenWerk and the sponsors/buddies clear? Do you know who to go to for what?

4. Meaning Community Sponsorship

- What are your most important challenges you are currently facing in the Netherlands?
- To what extent do your sponsors/buddies contribute to solving these problems?
- What opportunities do you see for making the Community Sponsorship program even more inclusive and sustainable?
- Are there any other positive experiences or challenges that you have not yet shared or do you have any suggestions for improvement that you have not yet mentioned?

9.2 Topiclijst voor hervestigers, 2^e ronde

1. Personal Experiences and Challenges

- Can you tell me how you experienced your first months in the Netherlands?
- Can you describe some of the challenges or difficulties you faced when you first arrived in this country?
- How did you go about trying to solve these challenges? What or who helped you the most?

2. Support and Social Connections

- Have you had the opportunity to connect with people (buddies, friends, neighbors, etc.) from the local Dutch community? How did these relationships start?
- Did you receive any help or guidance from individuals or groups when settling in? How helpful did you find this assistance?

3. Relationships and Integration

- How would you describe your relationship with the people you've interacted with outside of your community (e.g., local residents or volunteers)? What made those interactions positive or difficult?
- Were there any regular meetings, outings, or activities you participated in with others? How did you experience these activities?
- How have these relationships (with buddies or others) impacted your life here in this country?

4. Outcomes and Reflections

- Since you arrived, how have your feelings about being here changed? What do you think contributed to those changes?
- Do you feel more confident or knowledgeable about life in this country compared to when you first arrived? Why or why not?
- What skills or knowledge have you gained from interacting with people (buddies or others) here that you didn't have before?

5. Suggestions for Improvement

- Looking back, what has been the most helpful in making you feel welcome or supported in your new community?
- Thinking about the support or relationships you've experienced, what do you think could have been done differently to make your adjustment easier?
- Is there anything you wish you had more help with that you didn't get?
- What advice would you give to people who want to help refugees settle in and adjust?
- Do you have any other thoughts or experiences you'd like to share with us?
- How do you currently see the future? Do you plan to maintain contact with the sponsors/buddies?

6. Community Sponsorship

- Were you aware that you are part of a pilot project on 'Community Sponsorship' in which you are connected to one or several local volunteer(s) who helps you build your new life in the Netherlands?
- If yes, what were your expectations of the Community Sponsorship program? And have these expectations come true?
- How did you experience the information and preparation from VluchtelingenWerk and Justice & Peace about the Community Sponsorship project?
- Is the division of tasks between the social counselor (Maatschappelijke Begeleider) of VluchtelingenWerk and the sponsors/buddies clear? Do you know who to go to and for what?

9.3. Vragenlijst voor sponsoren, 1^e ronde

Persoonlijke informatie

1. Naam (mocht je jouw eigen naam liever niet willen noemen, mag je ook een andere naam gebruiken. Onthoud dan graag deze naam dan en vul dezelfde naam in bij de tweede vragenlijst):
2. In welke gemeente ben je Community Sponsor?
 - Zaanstad
 - Zevenaar
 - Nissewaard
3. Wat is je leeftijdscategorie?
 - 18-24
 - 25-34
 - 35-44
 - 45-54
 - 55-64
 - 65+
4. Geslacht:
 - Man
 - Vrouw
 - Non-binair / andere identificatie
 - Zeg ik liever niet
5. Wat is jouw persoonlijke connectie/verbinding met hervestigers/vluchtelingen? (Heb je bijvoorbeeld zelf een migratie- of vluchtelingenachtergrond?)
6. Welke talen spreek je?
7. Werk je momenteel naast je inzet als Community Sponsor en, zo ja, welke soort werk verricht je en hoeveel uur per week?

Vorbereidende fase van het Project

1. Hoe en door wie ben je met het Project in contact gekomen? Wat sprak je aan, was er iets waardoor je twijfelde?
2. Hoe kijk je aan tegen de woorden 'Community Sponsorship' en 'Community Sponsor'? Spreken deze je aan of zijn er alternatieve bewoordingen die je meer aanspreken en bij de inzet passen?
3. Wat waren jouw beweegredenen om mee te doen aan het Community Sponsorship Project? En zijn deze inmiddels veranderd?
4. Wat waren je verwachtingen van het Community Sponsorship Project? En zijn deze verwachtingen uitgekomen?
5. Hoe heb je de informatie en voorbereiding vanuit VluchtelingenWerk (en in Zaanstad in samenwerking met Justice & Peace) ervaren voorafgaand het eerste contact met de hervestiger(s)? Welke informatie was relevant en wat heb je gemist?
6. Hoe heb je de training ervaren die je van VluchtelingenWerk (en in Zaanstad in samenwerking met Justice & Peace) voor of tijdens het Community Sponsorship Project hebt gekregen? Wat had/heb je er aan?

Sponsorgroepen

7. Heb je een eigen sponsorgroep met bekenden gevormd?
 - a. Zo ja, waarom en hoe ervaar je het om samen met bekenden de hervestiger(s) te begeleiden?
 - b. Zo niet, waarom niet? En hoe ervaar je het om samen met onbekenden de hervestiger(s) te begeleiden?
8. Hebben jullie weleens problemen/uitdagingen ervaren onderling binnen jullie sponsorgroep en, zo ja, hoe hebben jullie die opgelost?
9. Vind je het prettig om samen met andere sponsors de hervestiger(s) te begeleiden? Waarom? Of zou je de hervestiger(s) liever individueel willen begeleiden? Waarom?

Ontmoeting en eerste weken/maanden in contact met hervestigers

10. Wanneer had je voor de eerste keer contact met de hervestiger(s) aan wie je bent gekoppeld?
11. Hoe regelmatig spreken jullie af en hoeveel uur besteed je gemiddeld per maand aan jouw inzet als Community Sponsor?
12. Wat zijn de meest belangrijke activiteiten die jullie samen ondernemen?
13. Hoe ervaar je het contact met de hervestiger(s)? Beschrijf wat je wel of niet prettig vindt/vond.
14. Hoe ervaar je de 'match' met de hervestiger(s)? (In hoeverre hebben jullie bijvoorbeeld gezamenlijke interesses?)
15. Hoe zou je jouw relatie/verhouding met de hervestiger(s) omschrijven, en komt dit overeen met wat je oorspronkelijk in gedachten had?
16. Wat breng jij in en wat haal je uit het contact met de hervestiger(s)?
17. Hoe zie je de toekomst op dit moment voor je; ben je van plan om door te gaan als Community Sponsor?

Begeleiding/ondersteuning

18. Hoe ervaar je jouw taak (als begeleider van hervestigers) als Community Sponsor?
19. Hoe ervaar je de begeleiding/ondersteuning die je zelf vanuit VluchtelingenWerk (en in Zaanstad ook van Justice & Peace) krijgt? Is het voldoende of welke soort ondersteuning zou je graag nog willen?
20. Zijn jouw taken en de taakverdeling (tussen bijvoorbeeld jouw rol als Community Sponsor en de Maatschappelijke/Juridische Begeleider van VluchtelingenWerk) duidelijk? Zijn hierover goede afspraken gemaakt?

Vluchtelingen/hervestigers in de samenleving

21. In hoeverre zou je je eigen netwerk als divers beschrijven?
22. In hoeverre kwam je voor jouw deelname aan het Community Sponsorship Project in aanraking met vluchtelingen/migranten?
23. Wat is jouw beeld van / houding ten opzichte van vluchtelingen/migranten? En (hoe) is je beeld / houding veranderd sinds je Community Sponsor bent geworden?
24. Heb je weleens met andere mensen over het Community Sponsorship Project gesproken? Zo ja, hoe kijken zij naar jouw inzet voor het Project?
25. Heb jij, iemand in jouw sponsorgroep of de hervestiger(s) waar je aan gekoppeld bent weleens te maken gehad met een persoon die duidelijk moeite had met de aanwezigheid van de hervestiger(s) of die uitsluitende/discriminerende opmerkingen maakte of gedrag vertoonde? Zo ja, wat gebeurde er en (door wie en hoe) is daarop gereageerd?

Betekenis Community Sponsorship

26. Wat zijn, in jouw ogen, de belangrijkste uitdagingen waar vluchtelingen mee te maken krijgen in de Nederlandse/lokale samenleving?
27. In hoeverre kan het Community Sponsorship Project in jouw ogen bijdragen aan de integratie en inclusie van vluchtelingen in de (lokale) samenleving?
28. Hoe zou je het Community Sponsorship Project tot nu toe beoordelen?
① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
29. Kun je jouw beoordeling toelichten; waarom heb je dat cijfer gegeven?
30. Wat betekent het Community Sponsorship Project voor jou? Welke rol speelt het Community Sponsorship Project in jouw leven op dit moment?
31. Welke mogelijkheden zie je om het Community Sponsorship Project te verbeteren, nog inclusiever en duurzamer te maken?
32. Zijn er nog andere positieve ervaringen of uitdagingen die je nog niet hebt gedeeld of heb je nog suggesties voor verbetering die je nog niet hebt genoemd?

Nogmaals hartelijk dank voor je tijd en waardevolle input! Jouw antwoorden zijn geregistreerd.

Mocht je nog aanvullingen, vragen of een klacht hebben, neem dan gerust contact op met de hoofdonderzoeker. Als dit niet tot een acceptabel resultaat leidt, kun je contact opnemen met de portefeuillehouder onderzoeker van de Faculteit Sociale Wetenschappen via het onderzoeksbureau.

9.4. Vragenlijst voor sponsoren, 2^e ronde

Relatie met hervestigers

1. Hoe regelmatig spreek je tegenwoordig af met de hervestiger(s) en hoeveel uur besteed je tegenwoordig gemiddeld per maand aan jouw inzet als Community Sponsor?
2. Wat zijn de meest belangrijke activiteiten die jullie tegenwoordig samen ondernemen en zijn deze activiteiten veranderd over de maanden heen?
3. Hoe ervaar je de relatie met de hervestiger(s) op dit moment? In hoeverre is deze relatie veranderd?
4. Wat vind je prettig aan het contact en wat minder prettig? Zijn er uitdagingen en hoe lossen jullie deze op? (Als je dit al hebt benoemd in het antwoord op vraag 3, kun je deze vraag overslaan.)
5. Haal jij / leer jij iets uit het contact met de hervestiger(s)? Zo ja, wat? (Als je dit al hebt benoemd in het antwoord op vraag 3, kun je deze vraag overslaan.)

Ervaren begeleiding/ondersteuning

6. Hoe ervaar je de begeleiding/ondersteuning die jij zelf vanuit VluchtelingenWerk hebt ontvangen de afgelopen maanden? Wat vond je prettig, wat minder en welke soort ondersteuning zou je graag nog willen?
7. Zijn jouw taken en de taakverdeling (tussen bijvoorbeeld jouw rol als Community Sponsor en de Maatschappelijke/Juridische Begeleiders van VluchtelingenWerk) duidelijk? Zijn hierover goede afspraken gemaakt? (Als je dit al hebt benoemd in het antwoord op vraag 6, kun je deze vraag overslaan.)

Vluchtelingen/hervestigers in de samenleving

8. (In hoeverre) is jouw beeld / houding ten opzichte van vluchtelingen/migranten veranderd sinds de vorige vragenlijst?
9. Heb jij of de hervestiger(s) waar je aan gekoppeld bent sinds de vorige vragenlijst te maken gehad met een persoon die duidelijk moeite had met de aanwezigheid van de hervestiger(s) of die uitsluitende/discriminerende opmerkingen maakte of gedrag vertoonde? Zo ja, wat gebeurde er en (door wie en hoe) is daarop gereageerd? Zou je graag meer voorbereiding / begeleiding wensen van VluchtelingenWerk voor dit soort gevallen?

Betekenis Community Sponsorship

10. (In hoeverre) zijn jouw beweegredenen om als Community Sponsor hervestigers te begeleiden veranderd sinds de eerste kennismaking?
11. Hoe ervaar je jouw taak (als begeleider van hervestigers) als Community Sponsor? (Is het bijvoorbeeld leuk, zingevend, geeft het veel terug en/of is het uitdagend, voel je veel verantwoordelijkheid, ben je zoekende...)
12. Wat betekent jouw werk als Community Sponsor voor jou? Welke rol speelt het in jouw leven op dit moment?
13. Hoe zou je het Community Sponsorship Project op dit moment beoordelen?
 ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩
14. Kun je jouw beoordeling toelichten; waarom heb je dat cijfer gegeven?
15. Hoe zie je de toekomst op dit moment voor je; ben je van plan om met de hervestigers in contact te blijven?
16. Welke mogelijkheden zie je om het Community Sponsorship Project te verbeteren, nog inclusiever en duurzamer te maken?
17. Zijn er nog andere positieve ervaringen of uitdagingen die je nog niet hebt gedeeld of heb je nog suggesties voor verbetering die je nog niet hebt genoemd?

9.5. Vragenlijst voor sponsoren die zijn gestopt

Persoonlijke informatie

1. Naam (niet verplicht):
2. In welke gemeente ben je Community Sponsor geweest?
 Zaanstad
 Zevenaar
 Nissewaard
3. Wat is je leeftijdscategorie?
 18-24
 25-34
 35-44
 45-54
 55-64
 65+
4. Geslacht:
 Man
 Vrouw
 andere identificatie
 Zeg ik liever niet
5. Wat is jouw persoonlijke connectie/verbinding met hervestigers/vluchtelingen? (Heb je bijvoorbeeld zelf een migratie- of vluchtelingenachtergrond?)
6. In hoeverre kwam je voor jouw deelname aan het Community Sponsorship Project in aanraking met vluchtelingen/migranten?
7. Welke talen spreek je?
8. Werkte je naast je inzet als Community Sponsor en, zo ja, welke soort werk en hoeveel uur per week?

Beweegredenen

1. Hoe en door wie ben je met het Project in contact gekomen?
2. Wat waren jouw beweegredenen om mee te doen aan het Community Sponsorship Project?
3. Wat waren je verwachtingen van het Community Sponsorship Project/het contact met de hervestiger(s)? Zijn deze verwachtingen uitgekomen?
4. Wat waren jouw beweegredenen om te stoppen als Community Sponsor?

Ervaringen

5. Hoe heb je het contact / de relatie met de hervestiger(s) ervaren? Wat vond je prettig, wat minder prettig, wat waren uitdagingen? (Als je dit al hebt benoemd in het antwoord op een eerdere vraag, kun je deze vraag overslaan.)
6. Hoe heb je de voorbereiding/begeleiding/ondersteuning ervaren die jij zelf vanuit VluchtelingenWerk hebt ontvangen? Wat vond je prettig, wat minder en welke soort ondersteuning had je graag nog gewild? (Als je dit al hebt benoemd in het antwoord op een eerdere vraag, kun je deze vraag overslaan.)
7. Hoe heb je jouw taak (als begeleider van hervestigers) als Community Sponsor ervaren? (Was het bijvoorbeeld leuk, zingevend, gaf het veel terug en/of was het uitdagend, voelde je veel verantwoordelijkheid, was je zoekende...) (Als je dit al hebt benoemd in het antwoord op een eerdere vraag, kun je deze vraag overslaan.)

Beoordeling/suggesties

8. Hoe zou je het Community Sponsorship Project beoordelen?

① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩

9. Kun je jouw beoordeling toelichten; waarom heb je dat cijfer gegeven?
10. Welke mogelijkheden zie je om het Community Sponsorship Project te verbeteren, nog inclusiever en duurzamer te maken?
11. Zijn er nog andere positieve ervaringen of uitdagingen die je nog niet hebt gedeeld of heb je nog suggesties voor verbetering die je nog niet hebt genoemd?

9.6. Topicijst voor gemeenten

1. Huisvesting en begeleiding van statushouders/hervestigers in het algemeen

- Hoe wordt de huisvesting / begeleiding van statushouders / hervestigers normaalgesproken geregeld in de gemeente?
- Is er hierin sprake van een verschil in aanpak tussen statushouders (die als asielzoeker naar NL kwamen en meestal langere tijd in een asielzoekerscentrum in NL hebben verbleven voordat zij met een status werden uitgeplaatst naar uw gemeente) en hervestigde vluchtelingen (die al bij aankomst in NL een verblijfsstatus hadden en die vrijwel direct na aankomst in NL in uw gemeente zijn geplaatst)?
- In hoeverre is de gemeente betrokken bij de begeleiding? Wat is de rol van de gemeente?
- Welke andere stakeholders/organisaties zijn betrokken en wat is hun rol?
- Wat zijn de ervaringen van de gemeente met de huisvesting/begeleiding? Wat gaat goed, wat zijn uitdagingen, wat is er nog nodig?
- Welke rol zou Community Sponsorship hierin kunnen spelen?
- Wat zou daarin het verschil moeten zijn tussen het bieden van Maatschappelijke begeleiding (in het kader van de Wet Inburgering) en Community Sponsorship? Hoe zou dit er in de praktijk volgens u uit moeten zien? Kunt u voorbeelden geven?

2. Totstandkoming van de Community Sponsorship pilot:

- Hoe is de Community Sponsorship pilot tot stand gekomen in de gemeente?
- Wie nam het initiatief en welke partijen/organisaties waren erbij betrokken?
- Wat waren overwegingen (beweegredenen) om wel of niet mee te doen? Wat gaf de doorslag?
- Wat is de visie van de gemeente (wat willen ze eruit halen, wat willen ze bereiken, wat zijn beoogde resultaten, wat is de verwachte meerwaarde)?

3. Uitvoering van CS pilot:

- In hoeverre is de gemeente betrokken bij de daadwerkelijke uitvoering van de CS pilot? Wat is de rol van de gemeente? Hoe uit zich dit in de praktijk?
- Geeft de gemeente er een persoonlijke draai aan, hoe, waarom?
- Wat zijn de belangrijkste spelers in de CS pilot in uw gemeente?

4. Wat zijn de ervaringen (uitdagingen, goede praktijken, belangrijke voorwaarden) van de gemeente rondom het *Community Sponsorship* project? Met name betreffende:

- Ontvangen informatie over het project?
- Voorbereiding / opzet van het project?
- Uitvoering van het project?
- Samenwerking met CS partners (VWN en eventueel andere partnerorganisaties)?
- Andere organisaties/voorzieningen in de gemeente?

5. Afsluitende vragen

- Zijn er nog andere uitdagingen, goede praktijken of voorwaarden die er nog niet genoemd zijn?
- Wat is de ervaren meerwaarde/betekenis/impact van CS, ter aanvulling op de bestaande (maatschappelijke) begeleiding, voor de gemeente? En wat denkt u dat de meerwaarde is voor de hervestigde vluchtelingen en daarnaast voor de betrokken sponsors?
- Wat is er nodig om deze aanpak betekenisvol en duurzaam in te zetten?
- Wie zou daarin een rol kunnen of moeten spelen?

9.7 Logic Model van de community sponsorship pilot

Logic Model: The Dutch Connection – pilots community sponsorship				
Social change goal	Outcomes	Outputs	Activities	Inputs
<p>By actively involving Dutch citizens as part of community sponsors, disprove the often negative image people have of refugees and reduce polarization in the Netherlands; as well as develop a new method to successfully support resettling refugees.</p> <p>Through this, strengthen the social and political support for resettling refugees to fuel an increase in the Dutch resettlement quota as we have seen in other countries.</p>	<p>1. Dutch citizens have been connected to resettling refugees to increase public support for the reception of resettled refugees through a new approach; providing more personal support, in addition to already existing social support of the Dutch council for Refugees.</p>	<p>1.1 Pilots have been executed in two regions in which the Dutch Council for Refugees is active, in three to four municipalities.</p>	<p>1.1.1 Recruit final municipalities that receive resettling refugees for the pilot</p> <p>1.1.2 On basis of good practices (EU) and with the local forcefield, make a basic design to start with, per pilot</p> <p>1.1.3 Make necessary agreement's and prepare arrival of resettling refugees on local level</p> <p>1.1.4 Organize consultation involved parties local level</p> <p>1.1.5 Organize consultation between pilot location's</p> <p>1.1.6 Organise adviser group meetings</p>	<p>Central Organisation of the reception of asylum seekers (COA)</p> <p>Team leaders (Dutch Council For Refugees (DCR))</p> <p>Project leader (DCR)</p> <p>Social counsellors (DCR- volunteers)</p> <p>Sponsor groups & members</p> <p>Inter Cultural mediator (COA)</p> <p>Policy officer (DCR)</p> <p>Staffer (DCR)</p> <p>Counterparts in Belgium and Germany</p> <p>Civil servants pilot municipalities (Amsterdam, Zaandam, West Maas & Waal en Culemborg)</p> <p>Welfare organizations</p> <p>'Samen Hier' – (Justice & Peace)</p> <p>Local communities/organizations</p> <p>Executing organization of the monitoring</p> <p>Quality Sponsorship Network (SHARE/ICMC)</p> <p>Communication adviser (extern)</p> <p>Municipalities/VNG (association of Dutch municipalities)</p> <p>UNHCR</p> <p>COA</p> <p>Ministry Justice & Security</p> <p>Refugee Focus Group</p> <p>ATCR (Annual Tripartite Consultations on Resettlement)</p> <p>GRSI (Global Refugee Sponsorship Initiative)</p> <p>ICMC (International Catholic Migration Commission)</p> <p>Porticus</p>
		<p>1.2 (roughly 18) resettled refugee(s) (-families) have been welcomed by a sponsor network in collaboration with the social support of the Dutch Council for Refugees.</p>	<p>1.2.1 Provide resettling refugees before arrival, during Cultural Orientation, with info about the possibilities of sponsor group-support.</p> <p>1.2.2. Match resettling refugee with sponsor group</p> <p>1.2.3. Welcome on arrival DCR & sponsor group</p> <p>1.2.4. Provide resettling refugees with information about social guidance and additional activities of the sponsor group</p>	
		<p>1.3 Max. 80 Dutch citizens have been active in a sponsor group</p>	<p>1.3.1 Recruit sponsor group (members)</p> <p>1.3.2 Aligning with sponsor group: what will DCR do in terms of social guidance and what will the sponsor group do?</p> <p>1.3.3 On the job coaching</p> <p>1.3.4 Organize meet up's for sponsor groups</p> <p>1.3.5 Once social counselling DCR has ended, organize backup for sponsor groups.</p>	
		<p>1.4 Basic trainings (8 times) & info for sponsor groups has been executed; leading to trained and informed members in those groups</p>	<p>1.4.1 Develop basic training & info materials for sponsor group members</p> <p>1.4.2 Organize training</p>	
	<p>2. A new approach to successfully support resettled people in the Netherlands which can be used in convincing local authorities to join the Dutch resettlement program and convince the government to increase the quota, has been developed.</p>	<p>2.1 the piloted model(s) for community sponsorship in the Dutch context and in addition to the social support of the Dutch Council for Refugees, have been monitored: this monitoring has provided insight into what works and what does not.</p>	<p>2.1.1 Choose external organization to execute monitoring</p> <p>2.1.2 Design monitoring</p> <p>2.1.3 Execute monitoring during all phases of the project</p> <p>2.2.4 Drawing up an extensive final report</p> <p>We will convert the lessons learned and results into (communication) material that we disseminate together with the partners.</p>	
		<p>2.2 A communication plan has been developed and executed</p>	<p>2.2.1 Develop ways and materials to actively share the outcomes and lessons learned of the monitoring report, for different target groups, local, national and international</p> <p>2.2.2 Actively share the outcomes in various ways (website/social media/newsletters etc.)</p> <p>2.2.3 Organize seminars during which the lessons learned can be shared</p>	
		<p>2.3 Re-New(ed) partnerships and collaboration between organisations active in the social field, local, national and international have been established</p>	<p>2.3.1 Recruit (new) organizations to join in this collaboration</p> <p>2.3.2 Set up and invest in (new) collaboration with (new) partners</p>	